

Programmabegroting 2024

Schemering in de haven van Stavenisse

INHOUDSOPGAVE

AANBIEDING EN VASTSTELLING	5
PROGRAMMAPLAN 2024	13
PROGRAMMA 0 BESTUUR EN ONDERSTEUNING.....	15
PROGRAMMA 1 VEILIGHEID.....	17
PROGRAMMA 2 VERKEER EN VERVOER.....	19
PROGRAMMA 3 ECONOMIE.....	23
PROGRAMMA 4 ONDERWIJS.....	27
PROGRAMMA 5 SPORT, CULTUUR EN RECREATIE.....	29
PROGRAMMA 6 SOCIAAL DOMEIN.....	33
PROGRAMMA 7 VOLKSGEZONDHEID EN MILIEU.....	39
PROGRAMMA 8 RUIMTE EN WONEN.....	43
OVERZICHT ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN.....	45
OVERZICHT OVERHEAD.....	47
PARAGRAFEN 2024	49
PARAGRAAF WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEBEERSING.....	51
PARAGRAAF ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN.....	63
PARAGRAAF BEDRIJFSVOERING.....	71
PARAGRAAF OPENBAARHEID.....	75
PARAGRAAF FINANCIERING.....	77
PARAGRAAF GRONDBELEID.....	81
PARAGRAAF VERBONDEN PARTIJEN.....	87
PARAGRAAF LOKALE HEFFINGEN.....	103
FINANCIELE BEGROTING 2024-2027	111
OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN.....	113
TOELICHTING OP HET OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN.....	115
UITEENZETTING FINANCIELE POSITIE EN TOELICHTING.....	123
OVERZICHT VAN DE GERAAMDE BATEN EN LASTEN PER TAAKVELD.....	129
BIJLAGEN	131
INVESTERINGSPLANNING 2024	133
INVESTERINGSPLANNING 2025	134
INVESTERINGSPLANNING 2026	135
INVESTERINGSPLANNING 2027	136

AANBIEDING EN VASTSTELLING

No.: 738812

Portefeuillehouder: allen

Afdeling: Middelen

Behandelaar: A. Moerland

De raad van de gemeente Tholen

Tholen, 3 oktober 2023

Onderwerp:

Voorstel tot vaststelling van de programmabegroting 2024 en instemming met de meerjarenraming 2025-2027

Geachte raad,

Hierbij bieden wij u de programmabegroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027 ter vaststelling aan. Deze begroting geeft verder invulling aan het Beleidsprogramma "Samen Leven, Ruimte Geven". Het eerste jaar van de bestuursperiode 2022-2026 is voorbij gevlogen en we blikken nu vooruit naar het jaar 2024. Kijken we naar de vijftien opgaven, dan hebben we op een breed front vorderingen gemaakt. Ook de financiële positie van de gemeente heeft zich positief ontwikkeld. We voldoen op alle onderdelen aan de door uw raad geformuleerde financiële doelstellingen.

Toch is er, zoals eerder geschetst in de kadernota 2024, reden tot zorg. De structurele middelen die het Rijk via de Algemene Uitkering beschikbaar stelt, groeien namelijk niet evenredig mee met de taken die gemeenten moeten uitvoeren. De discussie tussen Rijk en VNG gaat macro over een structureel bedrag van zo'n € 3 miljard vanaf 2026. Dit zogenoemde ravijn is goed zichtbaar in de meerjarige ontwikkeling van onze Uitkering Gemeentefonds:

Bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027
Uitkering Gemeentefonds	53.875	53.920	49.688	49.290

De uitkomst van de discussie is medebepalend voor de vraag of bepaalde taken en ambities op de langere termijn structureel uitvoerbaar blijven. We zitten daarom in een situatie, waarbij onze financiële positie zeer solide is, maar waarbij de structurele ruimte om te investeren in de samenleving beperkt is. Uit het beleidsprogramma "Samen Leven, Ruimte Geven" spreekt echter ambitie en wij willen die ambitie waarmaken. De situatie dwingt ons om maatregelen te treffen op incidentele, projectmatige basis, zoals o.a.:

- Een transformatiebudget sociaal domein van € 320.000 per jaar voor de jaren 2024 tot en met 2026. Hierbij is de gedachte dat de kost voor de baat uitgaat: investeren en innoveren aan de voorkant leidt op termijn tot een daling van de structurele lasten. Onze verwachting is dat we de huidige stijgende trend in zorgkosten met deze maatregelen kunnen dempen. Juist in de huidige macro-economische omstandigheden is dat belangrijk; we proberen te voorkomen, dat de stijgende kosten van zorgtaken andere noodzakelijke uitgaven verdringen.

- Een budget voor boa-toezicht en OOV van € 250.000 per jaar voor de jaren 2024 en 2025. Ter bevordering van de veiligheid in de kernen willen wij naar een situatie toe, waarbij de boa het aanspreekpunt is in zijn werkgebied en er extra toezicht komt in ons voor ondermijnende criminaliteit kwetsbare buitengebied. De politie richt zich noodgedwongen steeds meer op de zware criminaliteit en de bestrijding van onrust bij grote evenementen, waardoor er op lokaal niveau gaten vallen. Uw raad heeft gevraagd 3 scenario's uit te werken. Hierop vooruitlopend hebben we budget gereserveerd, zodat een pilot mogelijk is.
- Een budget van € 200.000 per jaar ter ondersteuning van eigenaren bij de instandhouding van gemeentelijke monumenten. Het gaat vooralsnog om een pilot voor een periode van drie jaar (tot en met 2026);

Een totaal overzicht van alle verwerkte incidentele lasten (en baten) is terug te vinden op pagina 120 en 121.

Verder zijn de volgende ontwikkelingen cijfermatig nog niet (of onvoldoende) verwerkt in deze programmabegroting:

- *Calvijn College en hieraan gekoppeld een hoger investeringskrediet Masterplan Sport;*
In de huidige begroting wordt uitgegaan van renovatie van het Calvijn College. Hoewel met het bestuur van het Calvijn College verkennend gesproken is over nieuwbouw, wordt daar (nog) niet vanuit gegaan. Nieuwbouw zou, los van de nog resterende boekwaarde, namelijk leiden tot een bedrag van € 400.000 aan hogere kapitaallasten. Daaraan gerelateerde investeringen in het Masterplan Sport zijn daarom nog niet opgenomen.
- *Meulvliet Tholen;*
Het Sport- en gemeenschapscentrum Meulvliet is van 1981. Het verouderde gebouw heeft op korte termijn een opfrisbeurt nodig; daarvoor heeft u een budget van € 31.000 beschikbaar gesteld. Tegelijkertijd denken we na over de toekomst van dit gebouw.
- *Herinrichting woonwagenkamp Oudelandsdijk Tholen;*
Herinrichting van het woonwagenkamp aan de Oudelandsdijk te Tholen kan op termijn leiden tot aanzienlijke eenmalige kosten voor aankoop grond, sanering en bouw- en woonrijp maken. Daarmee is in deze programmabegroting nog geen rekening gehouden.
- *Verduurzaming en toegankelijkheid gemeentelijke gebouwen*
Alle gemeentelijke gebouwen moeten worden verduurzaamd. Het landelijke doel is om in 2030 55% minder CO2 uit te stoten. Om dat te bereiken zijn er in het kader van de KlimOp-regeling (het Zeeuwse klimaat ontzorgingsprogramma) onderzoeken gestart naar de te nemen maatregelen bij 23 gemeentelijke gebouwen, waaronder Meulvliet. De volgorde waarin de gebouwen worden verduurzaamd is afhankelijk van het energieverbruik en gebruik van het gebouw. De gebouwen zijn dermate verschillend, dat per gebouw moet worden bekeken wat de beste maatregelen zijn en waar de meeste CO2-reductie behaald kan worden. In de loop van 2024 wordt duidelijk welke keuzes er gemaakt moeten worden. Het gemeentehuis kent een apart traject, vanwege de complexiteit van de installatie. In deze programmabegroting is voor 2024 en 2025 een bedrag van € 100.000 geraamd.

Tevens heeft uw raad bij de behandeling van de kadernota 2023 een motie aangenomen om een actieplan op te stellen met maatregelen ter bevordering van de toegankelijkheid van openbare gebouwen (inclusief directe omgeving) ten behoeve van mensen met een beperking. Vooruitlopend zijn in de programmabegroting vorig jaar alvast middelen tot een totaalbedrag van € 340.000 verwerkt. Het onderzoek wordt dit najaar uitgevoerd.

Er wordt een nulmeting gedaan op basis van het Keurmerk voor Toegankelijkheid. Voor ieder gebouw wordt een adviesrapportage opgesteld, met daarin praktische verbeterpunten. De resultaten van dit onderzoek worden eind 2023 verwacht. Tegelijkertijd is in 2023 per kern een speeltuin op toegankelijkheid getoetst door de Speeltuinbende. Ook hieruit komen verbeterpunten naar voren. Bij de behandeling van de kadernota 2025 zullen we de financiële gevolgen van het actieplan verwerken.

- *Four Freedoms*

Oud-Vossemeer is de bakermat van de familie Roosevelt. President F.D. Roosevelt heeft de vier vrijheden geformuleerd, die in deze tijd nog net zo actueel zijn als toen. Het is de bedoeling om Roosevelt en de vier vrijheden meer onder de aandacht te brengen als uniek voor Tholen, passend in het toeristisch-recreatief beleid. Dit doen we samen met het Roosevelt Informatie Centrum. Daarmee is in deze programmabegroting nog geen rekening gehouden.

De programmabegroting bestaat uit drie delen:

1. Het programmaplan, bestaande uit de te realiseren programma's, de overzichten algemene dekkingsmiddelen en overhead en de bedragen voor vennootschapsbelasting en onvoorzien. Het programmaplan bevat landelijk verplichte beleidsindicatoren, welke in onderhavige begroting cursief zijn weergegeven;
2. De paragrafen, die inzicht geven in weerstandsvermogen en risicobeheersing, onderhoud kapitaalgoederen, bedrijfsvoering, openbaarheid, financiering, grondbeleid, verbonden partijen en lokale heffingen;
3. De financiële begroting, bestaande uit het overzicht van baten en lasten, de toelichting hierop, de uiteenzetting van de financiële positie en een overzicht van de geraamde baten en lasten per taakveld.

In dit voorstel gaan wij nader in op de volgende zaken:

- Relatie kadernota 2024 - programmabegroting 2024;
- Doelstellingen "Tholen financieel in balans";
- Ontwikkeling woonlasten / lastendruk;
- Voorstel.

Relatie kadernota 2024 - programmabegroting 2024

In uw vergadering van 6 juli 2023 heeft u de kadernota 2024 vastgesteld. Hierin zijn de uitgangspunten voor de programmabegroting 2024 geschetst en is het meerjarenperspectief geactualiseerd. Op basis van de kadernota 2024 hebben wij de programmabegroting 2024 en de meerjarenraming 2025-2027 opgesteld. Dit resulteert in de volgende saldi (bedragen x € 1.000):

	2024	2025	2026	2027
Saldo kadernota 2023 na amendementen (voordelig)	0	668	0	61
Stelpost inflatie	225	225	225	225
Stelpost volumegroei uitkering gemeentefonds	0	0	0	-600
Bezuiniging uitvoering Wmo	0	-100	-100	-100
Mutaties algemene reserve niet vrij besteedbaar	-227	0	-441	200
Experimenteerbudget knelpunten woningmarkt	0	75	0	0
Uitvoering extra bodemtaken RUD	0	-50	0	0
Overige mutaties	11	7	-7	-11
Saldo programmabegroting / mjr	9	825	-323	-225
	voordelig	voordelig	nadelig	nadelig

Stelpost inflatie

De in de kadernota 2024 opgenomen post voor de inflatiecorrectie van alle overige budgetten binnen de reguliere exploitatie (€ 1,2 miljoen) was toereikend. Er ontstaat een voordeel van € 225.000.

Het beschikbare budget voor de gestegen prijzen van het groot onderhoud aan onze kapitaalgoederen (€ 250.000) is voorlopig, in afwachting van de actualisatie van de onderhoudsplannen, toegevoegd aan de post onvoorzien. Dit geldt eveneens voor de verwachte hogere kapitaallasten (€ 150.000) door prijsstijgingen van voorgenomen investeringen.

Stelpost volumegroei uitkering gemeentefonds

Op de Algemene Ledenvergadering van de VNG van 14 juni jl. is de resolutie 'Naar een rechtvaardig, duurzaam en solide meerjarig financieel perspectief' met grote meerderheid aangenomen. In deze resolutie is aangekondigd dat de VNG een begrotingsadvies zou uitwerken voor het opstellen van uw programmabegroting 2024-2027.

Het begrotingsadvies van de VNG bestaat uit twee onderdelen:

- a. Presenteer voor 2024 en 2025 van de meerjarenraming 2025-2027 een sluitende begroting;
- b. Breng de meerjarenramingen voor 2026 en 2027 in beeld, in de vorm van een realistische begroting.

Op grond van artikel 189 van de Gemeentewet ziet uw raad erop toe dat de gemeentebegroting structureel en reëel in evenwicht is. Hiervan kan de gemeenteraad afwijken indien aannemelijk is dat het structureel en reëel evenwicht in de begroting in de eerstvolgende jaren tot stand zal worden gebracht. Met het presenteren van een tekort in de laatste twee jaren, maar een sluitende begroting voor 2024, kunnen de toezichthouders nog steeds tot een positief oordeel komen.

Het presenteren van een niet-sluitende meerjarenraming past eigenlijk niet in het voor gemeenten gebruikelijke degelijke financieel beleid. De VNG vindt dit onder de huidige omstandigheden echter een verantwoorde keuze, vooral omdat de gesprekken met het inmiddels demissionaire kabinet hierover nog niet zijn afgerond. Door de gevolgen van de keuzes van het kabinet te laten zien, geven gemeenten een helder signaal af aan het demissionaire kabinet en de Tweede Kamer: de gemeentelijke financiën zijn momenteel onvoldoende voor het uitvoeren van het huidige takenpakket.

In lijn met het VNG-advies hebben we de stelpost van € 600.000 voor volumegroei van het gemeentefonds (op basis van de ontwikkeling van het bbp) geschrapt. Wij verwachten in de Septembercirculaire 2023 van het gemeentefonds meer duidelijkheid op dit punt en verwerken een eventueel voordeel in de 1^e begrotingswijziging 2024.

Bezuiniging uitvoering Wmo

Ook de nog resterende bezuiniging op de Wmo van € 100.000 vanaf 2025 (zie kadernota 2024, blz. 22) hebben we vanwege het VNG-advies teruggedraaid.

Mutaties algemene reserve niet vrij besteedbaar

De op grond van de kadernota 2024 voorgenomen aanwendungen van de algemene reserve niet vrij besteedbaar voor de jaren 2024 (€ 227.000) en 2026 (€ 441.000) hebben we teruggedraaid. De jaarschijf 2024 laat geen negatief saldo meer zien, terwijl het negatief saldo in de jaarschijf 2026 met deze handelswijze, in lijn met het VNG-advies, tot uitdrukking komt, zodat de gevolgen van de kabinetkeuzes expliciet zichtbaar zijn.

Ook de storting in de algemene reserve van € 200.000 in 2027 hebben we vanwege het negatief saldo teniet gedaan.

Experimenteerbudget knelpunten woningmarkt

Bij de vaststelling van de programmabegroting 2023 heeft u voor de jaren 2023 tot en met 2025 een experimenteerbudget voor knelpunten op de woningmarkt beschikbaar gesteld van € 75.000 per jaar. Bij de voorjaarswijziging 2023 heeft u besloten om dit in 2 jaar uit te voeren en het budget van 2025 te verschuiven naar 2023.

Uitvoering extra bodemtaken RUD

We stellen voor om het budget voor de uitvoering van extra bodemtaken door GR RUD Zeeland (€ 50.000) vanwege het uitstellen van de Omgevingswet (naar 1 januari 2024) te verschuiven van 2023 naar 2025.

Doelstellingen "Tholen financieel in balans"

Een belangrijk uitgangspunt uit het beleidsprogramma is de realisatie van de doelstellingen omtrent de financiële positie. Bij het traject "Tholen financieel in balans" zijn de volgende doelstellingen geformuleerd:

- Een sluitende, realistische begroting met 0,4% ruimte voor onvoorzien;
- Een ratio weerstandsvermogen van ten minste 1,5 vanaf 2020;
- Een solvabiliteit van 20% in 2022. Bij de kadernota 2022 is deze doelstelling bijgesteld naar 30% in 2030;
- Een dalende netto-schuldquote op middellange termijn.

De doelstellingen worden gemonitord via onderstaande financiële kengetallen:

Ultimo jaar	R 2022	B 2023	B 2024	B 2025	B 2026	B 2027
Struct. exploitatieruimte	7,0%	3,3%	5,3%	5,1%	1,2%	0,6%
Ratio weerstandsvermogen	9,3	11,8	14,3	14,3	14,3	14,3
Solvabiliteit	39%	33%	33%	35%	36%	37%
Netto schuldquote	23%	65%	71%	65%	67%	67%

De financiële positie van de gemeente ontwikkelt zich positief. We voldoen op alle onderdelen aan de door uw raad geformuleerde financiële doelstellingen.

Ontwikkeling woonlasten/lastendruk

Ons tarievenbeleid heeft ertoe geleid dat wij qua woonlasten tot de 50 goedkoopste gemeenten behoren. Volgens de Atlas van de lokale lasten 2023 van het COELO staan we (van goedkoop naar duur) momenteel op de 34^e plaats (2022: 39^e plaats). Deze positie bij de 50 goedkoopste gemeenten willen we handhaven. Onderstaande overzichten geven een beeld hoe de woonlasten zich in 2024 in een gemiddelde situatie voor eigenaren / gebruikers ontwikkelen ten opzichte van de vastgestelde tarieven 2023. Daarmee verwachten we onze positie te kunnen handhaven.

Meerpersoonshuishouden	Eigenaar en gebruiker		Gebruiker (geen eigenaar)	
	2023	2024	2023	2024
Afvalstoffenheffing	€ 277	€ 296	€ 277	€ 296
Rioolheffing	€ 206	€ 210	€ 103	€ 105
Onroerende zaakbelasting	€ 319	€ 319	-	-
Totaal	€ 802	€ 825	€ 380	€ 401
Procentuele stijging		2,9%		5,5%

Eenpersoonshuishouden	Eigenaar en gebruiker		Gebruiker (geen eigenaar)	
	2023	2024	2023	2024
Afvalstoffenheffing	€ 217	€ 232	€ 217	€ 232
Rioolheffing	€ 179	€ 182	€ 76	€ 77
Onroerende zaakbelasting	€ 319	€ 319	-	-
Totaal	€ 715	€ 733	€ 293	€ 309
Procentuele stijging		2,5%		5,5%

De tarieven zijn in lijn met de kadernota 2024. De stijging van de woonlasten wordt met name veroorzaakt door de afvalstoffenheffing. De inzamelkosten van de Zeeuwse Reinigingsdienst (ZRD) zijn namelijk fors gestegen door hoge Panteia-indexeringen (stijging van circa 20%). Verder is rekening gehouden met de kosten van de aanvullende beleidsmaatregel "ondergrondse luiercontainers".

De gemiddelde woonlasten in Nederland bedragen in 2023 voor een meerpersoonshuishouden (eigenaar en gebruiker) € 944 en voor een eenpersoonshuishouden (eigenaar en gebruiker) € 867. Voor meer informatie verwijzen we u naar de paragraaf "Lokale heffingen".

Voorstel

Samenvattend stellen wij u voor:

- a. De met een overschot van € 9.413 sluitende begroting van baten en lasten voor het jaar 2024 vast te stellen op een bedrag van € 83.026.176;
- b. In te stemmen met de meerjarenraming 2025-2027, met een totaal van baten en lasten van respectievelijk:
  - € 82.641.600 in 2025, waarbij inbegrepen een begrotingsoverschot van € 825.150;
  - € 78.437.630 in 2026, waarbij inbegrepen een begrotingstekort van € 323.026;
  - € 74.790.902 in 2027, waarbij inbegrepen een begrotingstekort van € 224.723.
- c. De kredieten volgens de investeringsplanning 2024 beschikbaar te stellen.

Met vriendelijke groet,

Burgemeester en wethouders van Tholen,

J.K. Fraanje
secretaris

M.L.P. Sijbers
burgemeester

No.: 738812
Hof van Tholen 2
4691 DZ Tholen
Postbus 51
4690 AB Tholen
telefoon: (0166) 66 82 00
telefax: (0166) 66 35 53
bank: BNG 28.50.08.315

De raad van de gemeente Tholen;

gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders d.d. 3 oktober 2023;

b e s l u i t :

- a. De met een overschot van € 9.413 sluitende begroting van baten en lasten voor het jaar 2024 vast te stellen op een bedrag van € 83.026.176;
- b. In te stemmen met de meerjarenraming 2025-2027, met een totaal van baten en lasten van respectievelijk:
€ 82.641.600 in 2025, waarbij inbegrepen een begrotingsoverschot van € 825.150;
€ 78.437.630 in 2026, waarbij inbegrepen een begrotingstekort van € 323.026;
€ 74.790.902 in 2027, waarbij inbegrepen een begrotingstekort van € 224.723.
- c. De kredieten volgens de investeringsplanning 2024 beschikbaar te stellen.

Aldus vastgesteld door de raad van
de gemeente Tholen in zijn openbare
vergadering van 9 november 2023.

, voorzitter

, griffier

PROGRAMMAPLAN 2024

0. Bestuur en Ondersteuning
  1. Veiligheid
  2. Verkeer en Vervoer
  3. Economie
  4. Onderwijs
  5. Sport, Cultuur en Recreatie
  6. Sociaal Domein
  7. Volksgezondheid en Milieu
  8. Ruimte en Wonen
- Overzicht Algemene Dekkingsmiddelen
Overzicht Overhead

In serene stilte bij de Oesterdam

PROGRAMMA 0 BESTUUR EN ONDERSTEUNING

Tholen heeft zich in de afgelopen jaren meer gericht op de Zeeuwse samenwerking. Er wordt inmiddels deelgenomen aan verschillende gemeenschappelijke regelingen op het terrein van veiligheid, gezondheid, milieu, cultuur en sociaal domein. We geloven in de meerwaarde van samenwerking en investeren daarom in de Zeeuwse samenwerking, zowel bestuurlijk, als ambtelijk. Anderzijds is Tholen als geen ander georiënteerd op West-Brabant en dan met name op Bergen op Zoom en Steenbergen. Zorg, onderwijs, arbeidsmarkt, economie, cultuur, openbaar vervoer: het zijn allemaal beleidsvelden waarbij Tholen voor een belangrijk deel op West-Brabant is aangewezen.

Tholen is een toekomstbestendige gemeente zonder het oog te verliezen voor het beheer van het bestaande. De blik is naar buiten gericht, ook over de gemeente- en provinciegrens heen. Het streven is er op gericht om recht te doen aan de "couleur locale" en om vanuit historie, traditie en identiteit het verschil te maken. Tholen is een gemeente die een constructieve relatie met de samenleving voor ogen heeft, waarin ruimte is voor participatie en samenwerking. De gemeente streeft naar een versterking van de dienstverlening over de gehele linie en gebruikt daarbij voorzieningen die gemeenten en andere overheden op landelijk en provinciaal niveau (laten) ontwikkelen. Een perfecte dienstverlening door de gemeente is een belangrijke grondslag voor het herstel van het vertrouwen van onze burgers in het openbaar bestuur. Door de vele crises is dit vertrouwen immers gedaald.

Doelstelling programma:

Wij sluiten aan op ontwikkelingen in de samenleving. We verbinden en versterken, vanuit traditie en ambitie. We zijn een zelfstandige gemeente, maar werken samen op diverse niveaus. We versterken de dienstverlening over de gehele linie en werken aan het herstel van het vertrouwen in het openbaar bestuur.

Taakveld: 0.1 Bestuur

Kerncijfers	R 2020	R 2021	R 2022
Aantal volgers op Facebook	4.386	4.793	5.243
Aantal volgers op Twitter	2.218	2.213	2.247
Aantal volgers op Instagram	1.779	1.915	2.121
Aantal volgers op LinkedIn	0	1.799	2.251

Algemene doelstelling

- Een zelfstandige gemeente blijven. Waar dat met het oog op het realiseren van de bestuurlijke doelstellingen efficiënt en effectief is, wordt er met anderen bestuurlijk en ambtelijk samengewerkt;
- Optimale (digitale) communicatie met en dienstverlening aan de burgers.

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

Het gebruik van social media monitoren en analyseren om content aan te kunnen bieden waar extern belangstelling voor bestaat en intern behoefte aan is.

Vormgeven van een nieuwe visie op communicatie met aandacht voor (1) het vergroten van de zichtbaarheid van de gemeente, (2) begrijpelijke en tijdige communicatie via de juiste kanalen en (3) het verbeteren en verder uitbouwen van participatie.

Verder uitvoering geven aan de motie Direct Duidelijk door te communiceren in begrijpelijke taal, zowel in- als extern gericht.

Taakveld: 0.2 Burgerzaken

Algemene doelstelling

De dienstverlening van de gemeente is dichtbij, van goede kwaliteit en scherp geprijsd. De dienstverlening gebeurt waar mogelijk digitaal. In onze visie op dienstverlening streven we naar een gemiddelde van een 8,0.

Beleidsindicatoren	R 2022	B 2024
Waardering dienstverlening burgerzaken	8	8

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

Ter verbetering van de dienstverlening meten we de klanttevredenheid direct met behulp van de Klant Contact Monitor (KCM). In 2022 zijn we gestart met balie en telefonie en in 2023 is dit verder uitgebreid naar het sociaal domein. Voor 2024 vindt uitbreiding plaats naar de rest van de organisatie. Door directe meting krijgen we meteen feedback van inwoners over de kwaliteit van de totale dienstverlening.

Ter verbetering van de digitale dienstverlening aan de burgers voegen we steeds meer diensten toe aan het 'selfservice-pakket'. Dit wordt positief gewaardeerd. In 2024 maken we het mogelijk om verlengingen van rijbewijzen (bij het RDW) digitaal aan te vragen.

Lasten en baten programma 0 Bestuur en Ondersteuning

Wat mag het kosten?

	Rekening 2022	Begroting incl. wijz 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
0.1 Bestuur	1.234.836	1.519.319	1.728.600	1.698.500	1.694.900	1.691.500
0.2 Burgerzaken	952.154	1.017.500	1.007.000	922.000	922.000	922.000
Totaal lasten	2.554.328	2.794.819	3.242.600	3.127.500	3.123.900	3.120.500
Totaal baten	-367.338	-258.000	-507.000	-507.000	-507.000	-507.000
Saldo	2.186.990	2.536.819	2.735.600	2.620.500	2.616.900	2.613.500

PROGRAMMA 1 VEILIGHEID

Tholen is over het algemeen een rustige gemeente, waar je je kinderen met een gerust hart over straat kunt laten gaan. Toch gaat de verharding van de maatschappij die gepaard is gegaan met een verharding van de criminaliteit, niet aan Tholen voorbij. In de afgelopen jaren zijn er diverse incidenten geweest, vooral ook drugsgelateerd. Waakzaamheid is geboden, zowel in het buitengebied, als in de kernen en de havens. De mate waarin de gemeente in staat is de ondermijnende effecten van georganiseerde criminaliteit tegen te gaan, zowel preventief als reactief (bestuurlijke weerbaarheid), is het antwoord van de overheid op de toenemende harde criminaliteit. Omdat de harde criminaliteit zich niet aan gemeentegrenzen houdt en steeds vaker ook gebruik gemaakt van het digitale netwerk, is het van belang dat we (lokaal en regionaal) samenwerken.

Op het terrein van veiligheid, maakt Tholen deel uit van twee werelden: Zeeland en West-Brabant. In Zeeland wordt samengewerkt binnen met name de Veiligheidsregio Zeeland inzake crisisbeheersing en brandweer, met West-Brabant (de Markiezaten) betreft de samenwerking met name het gebied van openbare orde en veiligheid.

Integrale samenwerking op het gebied van veiligheid is en blijft belangrijk en noodzakelijk. Dit blijft de komende beleidsperiode een aandachtspunt. Maar even belangrijk zijn de maatregelen die we kunnen nemen om de druk op politie en justitie te beperken: goede begeleiding en ontwikkeling van de jongeren, preventieve maatregelen in de buurten, een sterke en oplettende sociale structuur, een veerkrachtig sociaal vangnet en een goede begeleiding van personen met verward gedrag zijn allemaal ingrediënten die de veiligheid kunnen bevorderen.

Doelstelling programma:

Samen met inwoners, ondernemers, politie, handhavers en justitie streven we naar een veilig Tholen. De gemeente Tholen creëert randvoorwaarden voor een veilige en prettige woon- en leefomgeving (zowel sociaal als fysiek), betreft haar inwoners hierbij om dat te realiseren en helpt hen om meer voor zichzelf en voor elkaar te zorgen.

Taakveld: 1.1 Crisisbeheersing en brandweer

Algemene doelstelling

- Goede afspraken en voorzieningen inzake bluswatervoorziening;
- Risicobeheersing, incidentbeheersing en incidentbestrijding in samenwerking met de Veiligheidsregio Zeeland;
- Adequaot optreden bij (mini)crises in het fysieke en sociale domein.

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

We geven invulling aan de gemeentelijke verantwoordelijkheid voor een toereikende bluswatervoorziening.

We monitoren de beschikbaarheid van de crisisorganisatie.

Taakveld: 1.2 Openbare orde en veiligheid

Algemene doelstelling

- We streven naar een integrale aanpak van overlast in de diverse kernen;
- We streven naar een integrale aanpak van ondermijning en vergroting van de bestuurlijke weerbaarheid;
- Ter behoud van een veilige en leefbare gemeente willen we een besef van veiligheid creëren bij burgers.

Beleidsindicatoren	R 2022	B 2024
Aantal verwijzingen Halt per 10.000 jongeren	65	<65
Aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners	0,39	<0,39
Aantal geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	1,25	<1,25
Aantal diefstallen uit woning per 1.000 inwoners	1,61	<1,61
Aantal vernielingen en beschadigingen (openbare ruimte) per 1.000 inwoners	3,65	<3,65
% Thoolse burgers dat deelneemt aan Burgernet	8,6%	>10%

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

We willen via preventieve maatregelen en de ontwikkeling van het voorliggende veld de druk op politie en justitie beperken.

We vragen blijvend aandacht voor uitbreiding van het aantal wijkagenten via de geëigende kanalen, zoals het driehoeksoverleg.

We bevorderen de bewustwording van onze inwoners, ondernemers, gemeenteraad en medewerkers door voorlichting te geven over o.a. digitale weerbaarheid, drugs, criminaliteit in onze havens als gevolg van intensievere controles bij de grote zeehavens (waterbedeffect), ondermijning, cybercrime en maritieme veiligheid.

We geven blijvend aandacht aan de lokale samenwerking in de veiligheidsketen via het Veiligheidsplein.

We geven aandacht aan Veilige buurt door het faciliteren van (whatsapp)buurtpreventie en het geven van voorlichting.

We voeren integrale controles inzake ondermijning uit.

We geven uitvoering aan het Integraal Veiligheidsplan 2023-2026 door het uitvoeren van het jaarplan 2024 en het opstellen van het jaarplan 2025.

We geven uitvoering aan het door de gemeenteraad gekozen scenario ten aanzien van de inzet van boa-capaciteit voor 2024 en 2025.

Lasten en baten programma 1 Veiligheid

Wat mag het kosten?

	Rekening 2022	Begroting incl. wijz 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	1.991.973	2.184.000	2.344.800	2.442.500	2.441.800	2.442.100
1.2 Openbare orde en veiligheid	584.137	542.600	839.000	846.000	589.000	589.000
Totaal lasten	2.607.497	2.729.600	3.183.800	3.288.500	3.030.800	3.031.100
Totaal baten	-31.387	-3.000	0	0	0	0
Saldo	2.576.110	2.726.600	3.183.800	3.288.500	3.030.800	3.031.100

PROGRAMMA 2 VERKEER EN VERVOER

De kwaliteit van de openbare ruimte is een belangrijke factor in de beleving van de inwoners. Dat is maar weer eens gebleken in de burger- en ondernemerspeiling. Veel opmerkingen die in de peiling gemaakt worden, hebben betrekking op de openbare ruimte. We hebben dit ook onderkend en de raad heeft extra budget beschikbaar gesteld om de kwaliteit te verhogen. We willen dit beleid voortzetten en de waardering voor de openbare ruimte verder vergroten. Dat willen we doen door de toegankelijkheid van de openbare ruimte vergroten, zodat iedereen kan meedoen. En dat willen we ook doen door de betrokkenheid van de inwoners bij de directe woonomgeving te vergroten: de aanleg van geveltuintjes en het af en toe verwijderen van onkruid op de eigen stoep, kunnen daaraan bijdragen. Daarbij wordt er naar gestreefd om onkruid op natuurlijke wijze zonder chemische middelen te bestrijden.

Een plattelandsgemeente als Tholen kent een diverse mobiliteitsopgave. Daarom brengen we het Mobiliteitsplan ten uitvoer. Het optimaal bereikbaar houden van kernen en voorzieningen vraagt om creatieve maatregelen en oplossingen. We zoeken daarom actief de samenwerking met burgerinitiatieven, bijvoorbeeld rond het idee van de mobiliteitshubs. We geven ruimte aan het concept van zoveel mogelijk vervoer delen, slechten grenzen tussen diverse categorieën van collectief vervoer en investeren in de verduurzaming door bijvoorbeeld een fijnmaziger netwerk van oplaadpunten. Er wordt bovendien ingezet op een kernen verbindend netwerk van veilige fietspaden. Ook de parkeerproblematiek binnen de kernen wordt integraal meegenomen in het mobiliteitsvraagstuk.

Doelstelling programma:

Tholen is bereikbaar en heeft een leefbare, toekomstbestendige openbare ruimte, die door veel mensen als prettig wordt ervaren.

Taakveld: 2.1 Verkeer, wegen en water

Kerncijfers	R 2020	R 2021	R 2022
Totale lengte wegen in beheer (in km)	133	134	134,7
Lengte wegen (in km) niet duurzaam ingericht	46	46	46
Totaal aantal borden	4.375	4.786	4.840
Waarvan verkeersborden en onderborden	2.907	2.775	2.854
Totaal verhard oppervlak onkruidbestrijding (m2)	1.087.485	1.050.402	1.068.141

Algemene doelstelling

- De verkeersveiligheid, bereikbaarheid, toegankelijkheid, leefbaarheid en de onderhoudstoestand van de verharding binnen de bebouwde kommen op huidige niveau handhaven en zo nodig/mogelijk verbeteren;
- De verkeersdeelnemers bewust maken van de gedragsregels en risico's;
- Bevorderen van duurzame mobiliteit.

Beleidsindicatoren	R 2022	B 2024
% wegen in onderhoudsniveau C	1,5%	<1%
% wegen met achterstallig onderhoud (niveau D)	<1%	<1%

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:
We stellen een kwaliteitshandboek Openbare Ruimte op.
We actualiseren het wegenbeleidsplan en leggen dit ter vaststelling aan uw raad voor. Belangrijk hierbij is de vaststelling van het gewenste kwaliteitsniveau.
We actualiseren het beleidsplan openbare verlichting en leggen dit ter vaststelling aan uw raad voor.
We verhogen het beheerniveau in centrumgebieden en bij toeristische hotspots (van B naar A) en maken een integraal plan (verschillende disciplines) voor de gebieden waar een hogere beheerniveau wordt nagestreefd (tevens verbetering toegankelijkheid looproutes).
We realiseren de derde aansluiting van Tholen op de N286, de ontsluitingsweg van bedrijventerreincomplex Welgelegen Tholen en de herinrichting van de Molenvlietsedijk te Tholen.
We overleggen met de provincie over de verdere planvorming met betrekking tot de rondweg Oud-Vossemeer.
We werken de Zeeuwse regionale mobiliteitsstrategie nader uit, o.a. door invulling te geven aan fijnmazige mobiliteit (in combinatie met een nieuwe busconcessie) en door onderzoek uit te voeren naar toepassing van deelmobiliteitsconcepten. Verder realiseren we in 2024 een mobiliteitshub in Tholen.
We voeren in 2024 een deel van het beleidsprogramma Mobiliteit (Mobiliteitsplan Tholen 2022-2032) uit. Het gaat dan o.a. om het opstellen van een verkeersplan voor Scherpenisse en het uitvoeren van onderzoek naar de uitbreiding van parkeermogelijkheden in Tholen.
We stellen een projectenplanning op voor het uitvoeren van integrale projecten en besteding van de budgetten "Knelpunten Openbare Ruimte" en "Knelpunten Mobiliteit".

Taakveld: 2.3 Recreatieve havens

Algemene doelstelling
Onze havens zijn aantrekkelijk, toegankelijk en veilig voor recreanten van binnen en buiten de gemeente.

Beleidsindicatoren	R 2022	B 2024
Bezettingsgraad jachthaven Stavenisse	82%	85%

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:
Samen met SWS willen we de bezettingsgraad van de jachthaven Stavenisse behouden / verder verbeteren en werken we aan een toekomstgerichte haven met behoud van de Blauwe Vlag.

Taakveld: 2.4 Economische havens en waterwegen

Algemene doelstelling
Zorgen voor een goede bereikbaarheid ten behoeve van bedrijfsmatige activiteiten in en rond de havens. Behouden van ligplaatsen voor thuisliggers binnenvaart. Door goed beheer en onderhoud te plegen zorgen we voor een goede veiligheid en verhogen we het beeldkwaliteitsniveau.

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

We geven uitvoering aan het geactualiseerde beleidsplan havens (inclusief meerjarenonderhoudsplanung) zodat het onderhoud op peil blijft en onze havens veilig zijn. Doordat we alle havenkunstwerken functioneel hebben laten inspecteren hebben we (opnieuw) goed inzicht in de functionele staat van alle havenobjecten.

We verhogen het beeldkwaliteitsniveau door objecten bijvoorbeeld vaker schoon te maken. In ieder geval in het toeristenseizoen.

Door regelmatig overleg te voeren met stakeholders en bewoners blijven we goed op de hoogte van wat er leeft en speelt in de havens.

Lasten en baten programma 2 Verkeer en vervoer

Wat mag het kosten?

	Rekening 2022	Begroting incl. wijz 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
2.1 Verkeer, wegen en water	3.769.043	4.307.300	4.617.200	4.711.500	4.549.000	4.569.000
2.2 Parkeren	18.630	17.100	23.100	23.100	23.100	23.100
2.3 Recreatieve havens	18.931	28.550	32.150	32.150	31.650	31.450
2.4 Economische havens en waterwegen	87.858	102.600	153.800	127.700	123.200	123.200
Totaal lasten	4.644.682	5.129.866	5.461.850	5.530.050	5.362.550	5.382.350
Totaal baten	-750.220	-674.316	-635.600	-635.600	-635.600	-635.600
Saldo	3.894.462	4.455.550	4.826.250	4.894.450	4.726.950	4.746.750

PROGRAMMA 3 ECONOMIE

Tholen staat op de kaart. We bieden ruimte aan ondernemerschap door aantrekkelijke uitbreidingsmogelijkheden voor bestaande bedrijven en een goed vestigingsklimaat voor nieuwe bedrijven. Dit levert werk en inkomen op voor de Thoolse bevolking.

We geven dit vorm door bedrijven in diverse sectoren actief te faciliteren (o.a. industrie en middenstand). Voor bedrijven ontwikkelen we bedrijfskavels op bedrijventerreinen. Deze terreinen zijn uitstekend bereikbaar. In de drie grootste kernen is sprake van een levendig en levensvatbaar winkelaanbod. Met een bloeiend bedrijfsleven ontstaat een vitale en veerkrachtige economie in de hele gemeente. Samen met de ondernemers werken we aan een kwalitatief hoogwaardig en duurzaam vestigingsklimaat waarin bedrijven kunnen gedijen en dat zo veel mogelijk aansluit bij de Thoolse arbeidsmarkt.

Recreatie en toerisme zijn niet meer weg te denken uit Tholen. Met de ontwikkeling van natuur en landschap, en cultuurhistorie zijn er nog veel mogelijkheden om het toerisme uit te breiden. We zetten daarbij vooral ook in op kleinschaligheid en kwaliteit: onze toeristisch-recreatieve voorzieningen verdienen daarbij een kwaliteitsimpuls. Tholen zet zich graag in voor liefhebbers van natuur en cultuurhistorie die ook nog willen overnachten of een terrasje pikken.

Doelstelling programma:

Tholen heeft een vitale en veerkrachtige economie en arbeidsmarkt.

Taakveld: 3.1 Economische ontwikkeling

Algemene doelstelling

Behoud en zo mogelijk versterking van de bestaande economische structuur.

Beleidsindicatoren	R 2022	B 2024
Functiemenging (%)*	46,9%	48,5%

* Dit weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken).

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

Op basis van het in 2022 uitgevoerde arbeidsmarktonderzoek zien we dat de arbeidsmarkt steeds krappere wordt, maar dat voor uitbreiding nog wel ingezet zou kunnen worden op reguliere bedrijvigheid, met een accent op de sectoren bouw, energietransitie, duurzame voedselverwerking, (fiets)reparatie en kleinschalige opslag en logistiek. De ruimtebehoefte bedraagt bij dat scenario gemiddeld ca. 2-3 ha per jaar.

We hebben onderzoek gedaan naar de mogelijkheden om de economische infrastructuur van de bestaande bedrijventerreinen te verbeteren. De actiepunten zullen naar verwachting hoofdzakelijk liggen in het versterken van de economische infrastructuur door kwaliteitsverbetering van de voorzieningen voor bedrijven. Voorbeelden op de bestaande bedrijventerreinen zijn verduurzaming en het invoeren van parkmanagement. We verwachten hier begin 2024 een beeld bij te krijgen en stellen vervolgens een plan van aanpak op.

Taakveld: 3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur

Kerncijfers	R 2020	R 2021	R 2022
Beschikbare bedrijfsgrond	18,8 ha	16,9 ha	12,0 ha

Algemene doelstelling

Het scheppen van fysieke condities voor alle gewenste vormen van bedrijvigheid.

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

Na vaststelling van het bestemmingsplan gaan we de uitbreiding van bedrijventerrein Sint Philipsland bouwrijp maken en vervolgens de kavels uitgeven.

Taakveld: 3.3 Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen

Algemene doelstelling

Het faciliteren van bedrijven en ondernemers en het verbeteren van het ondernemersklimaat.

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

We bepalen jaarlijks marktconforme grondprijzen en leggen die ter vaststelling voor aan uw raad.

We gaan in 2024 verder met het faciliteren van de detailhandel. De promotie van de detailhandel is nu voor alle winkelkernen centraal ondergebracht bij de Stichting Tholen Beter Bekend. Per winkelkern is er overleg met de ondernemersvereniging en wordt gekeken welke zaken in de openbare ruimte aangepakt kunnen worden en waar we de winkeliers mee kunnen helpen. Zo mogelijk proberen we leegstaande winkelpanden weer ingevuld te krijgen.

Samen met "Invest in Zeeland" (Impuls Zeeland) en de provincie Zeeland stimuleren we Thoolse bedrijven om gebruik te maken van de diverse subsidies, zoals die van het programma Zeeland in Stroomversnelling.

Taakveld: 3.4 Economische promotie

Kerncijfers	R 2020	R 2021	R 2022
Aantal overnachtingen van toeristen en forensen	315.000	477.500	513.000

Algemene doelstelling

We zetten Tholen op de kaart op het gebied van wonen, werken en recreëren. We streven naar een verdere verbetering van de kwaliteit van toeristische voorzieningen en mede daardoor naar verhoging van het aantal toeristische overnachtingen. Verder willen we nieuwe bedrijvigheid aantrekken en de werkgelegenheid nog verder verbeteren.

Beleidsindicatoren	R 2022	B 2024
<i>Bedrijfsvestigingen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar</i>	179,6	186
Verkoop bedrijfsgrond	4,2 ha	2 ha

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

We geven uitvoering aan het plan "Tholen, Gastvrije vesting aan het water". De volgende projectonderdelen willen we, mede dankzij POP3-subsidie, in 2024 realiseren:

- een bezoekerscentrum in het oude Stadhuis aan de Hoogstraat te Tholen;
- extra parkeermogelijkheden voor auto's van bezoekers in het gebied tegenover de Vliethof.

We evalueren het huidige beleidsplan toerisme en recreatie en stellen een integrale strategische visie toerisme en recreatie op.

In samenwerking met Stichting Tholen Beter Bekend willen we (onder de naam Eiland Tholen) blijvend inzetten op promotie en marketing op gebied van wonen, werken en recreëren. Actiepunten voor 2024 zijn:

- Het verder professionaliseren van de toeristische informatiepunten en het gastheerschap (o.a. opleiding van gidsen);
- Het faciliteren van de Thoolse bedrijven bij het invullen van de vele vacatures door het opzetten van het P&O-platform en de organisatie van een open banen dag. Een speciale doelgroep is de pendelaar.

Lasten en baten programma 3 Economie

Wat mag het kosten?

	Rekening 2022	Begroting incl. wijz 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-1.813.491	0	0	0	0	0
3.3 Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	145.839	356.805	242.900	242.900	180.900	150.900
3.4 Economische promotie	-191.817	-194.900	-361.000	-391.000	-391.000	-391.000
Totaal lasten	5.048.337	7.680.602	2.328.792	2.000.171	3.304.468	324.900
Totaal baten	-6.907.806	-7.518.697	-2.446.892	-2.148.271	-3.514.568	-565.000
Saldo	-1.859.469	161.905	-118.100	-148.100	-210.100	-240.100

PROGRAMMA 4 ONDERWIJS

Goed onderwijs is de basis voor maatschappelijke participatie. Het Rijk stelt randvoorwaarden (wettelijke kaders) en budget beschikbaar. Schoolbesturen hebben een meer bepalende rol en de gemeente speelt als lokale overheid een belangrijke faciliterende rol.

Doelstelling programma:

Het stimuleren en faciliteren van het onderwijsveld, zodanig dat het onderwijs een bijdrage levert aan de ontwikkeling van kinderen tot zelfstandige, weerbare, beroepsgekwalficeerde volwassenen die actief participeren in de samenleving.

Taakveld: 4.2 Onderwijshuisvesting

Kerncijfers	R 2020	R 2021	R 2022
Aantal scholen voortgezet onderwijs	1	1	1
Aantal scholen openbaar basisonderwijs	8	8	8
Aantal scholen bijzonder basisonderwijs	12	12	12
Aantal scholen speciaal basisonderwijs	1	1	1

Algemene doelstelling

Het in samenwerking met de onderwijsinstellingen voorzien in adequate (zo goed mogelijk op de behoefte afgestemde) onderwijshuisvesting voor alle scholen.

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

We geven uitvoering aan het Integraal HuisvestingsPlan (IHP) door per kern en/of school maatwerk te bieden ten aanzien van de keuze voor nieuwbouw, vernieuwbouw of levensduurverlengende renovatie. In 2024 staan de volgende werkzaamheden op de planning:

- De Brede School in Sint-Maartensdijk wordt in gebruik genomen;
- We gaan verder met de voorbereidingen voor renovatie dan wel nieuwbouw van OBS De Schalm in Stavenisse, mogelijk in combinatie met het gymnastieklokaal. Ook de locatie zal onderdeel van het onderzoek uitmaken;
- Er wordt gestart met de bouw van de Brede School Poortvliet;
- Tijdens de schoolvakantie wordt in een tijdsbestek van 6 weken de vernieuwbouw van OBS De Luyster te Sint Philipsland, BBS Koningin Julianaschool te Sint Philipsland en BBS Rehobothschool te Stavenisse plaats;
- Met het bestuur van het Calvijn College worden gesprekken gevoerd over verplaatsing van het schoolgebouw, zodat er ruimte ontstaat voor mogelijke ontwikkelingen in het gebied Masterplan Tholen. Renovatie blijft een optie. De financiële gevolgen van de nieuwbouwvariant zijn niet opgenomen in deze programmabegroting.

Taakveld: 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken

Kerncijfers	R 2020	R 2021	R 2022
Aantal leerlingen met aangepast leerlingenvervoer	135	133	108
Aantal leerlingen met openbaar leerlingenvervoer	33	36	8
Aantal leerlingen openbaar basisonderwijs	798	774	805
Aantal leerlingen bijzonder basisonderwijs	1.614	1.647	1.661
Aantal leerlingen speciaal basisonderwijs	49	52	43
Aantal leerlingen voortgezet onderwijs Calvin College	285	278	276
Aantal leerlingen speciaal onderwijs	18	11	12

Algemene doelstelling

De gemeente wil schooluitval voorkomen. Verder willen we met extra ondersteuning het risico op (taal)achterstanden bij peuters verkleinen en voorkomen. Tenslotte willen we dat leerlingen die extra begeleiding nodig hebben deze begeleiding ook krijgen (Passend Onderwijs).

Beleidsindicatoren	R 2022	B 2024
Omvang absoluut verzuim per 1.000 leerlingen	0	0
Omvang relatief verzuim per 1.000 leerlingen	2,9%	<2,9%
Vroegtijdig schoolverlaters (vsv-ers) (%)	1,3%	<1,3%
Bereik (%) doelgroeppeuters VVE	90%	>90%

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

In verband met de opvang van ontheemden uit Oekraïne verwachten we (ook) in 2024 extra taken, zoals:

- Het faciliteren van de tijdelijke uitbreiding van de Taalklas Tholen en het aanpassen van de locatie;
- I.v.m. tijdelijkheid huidige locatie in januari 2024 verhuizing naar andere tijdelijke locatie in Sint-Maartensdijk;
- Het toeleiden van Oekraïense leerlingen naar het regulier onderwijs (i.s.m. het basisonderwijs);
- Faciliteren van het vervoer van Oekraïense leerlingen naar de Taalklas.

We regelen het vervoer voor leerlingen die elders passend onderwijs krijgen. Omdat het vervoerscontract per 31 juli 2023 afliep, is het vervoerscontract, overeenkomstig de aanbestedingsprocedure, per 1 augustus 2023 gegund aan een nieuwe vervoerder voor een periode van 5 jaar.

Lasten en baten programma 4 Onderwijs

Wat mag het kosten?

	Rekening 2022	Begroting incl. wijz 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
4.2 Onderwijshuisvesting	1.688.863	2.118.875	2.224.700	2.105.400	2.162.600	2.255.800
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	980.086	1.190.600	1.437.900	1.438.400	1.438.000	1.438.100
Totaal lasten	3.891.429	4.566.187	5.049.100	4.930.300	4.987.100	5.080.400
Totaal baten	-1.222.480	-1.256.712	-1.386.500	-1.386.500	-1.386.500	-1.386.500
Saldo	2.668.949	3.309.475	3.662.600	3.543.800	3.600.600	3.693.900

PROGRAMMA 5 SPORT, CULTUUR EN RECREATIE

Op het gebied van sport en cultuur heeft de gemeente vooral een faciliterende, ondersteunende en soms voorwaardenscheppende rol voor zijn inwoners vanwege de maatschappelijke, economische, culturele en gezondheidsbelangen. De inwoners dragen de primaire verantwoordelijkheid voor de inhoud van de activiteiten die men ontwikkelt. De faciliterende en ondersteunende rol wordt vorm gegeven door financiering, kadervorming van het verenigingsleven, bevordering van samenwerking, samenhang en coördinatie. De voorwaardenscheppende rol van de gemeente is een verzorgde inrichting van de openbare ruimte, de beschikbaarheid in elke kern van een voor die kern adequate sport-, een culturele-, en maatschappelijke voorziening, waarbij multifunctionaliteit een voorwaarde is en waar mogelijk overdracht van de verantwoordelijkheid hiervan aan de samenleving.

Tholen is aantrekkelijk voor zijn inwoners en bezoekers door zijn rijkdom aan monumenten, zijn authenticiteit, weidsheid en ongereptheid en zijn unieke mogelijkheden om te wandelen, fietsen en het beoefenen van watersport en dijkrecreatie. Deze worden versterkt door een divers aanbod aan voorzieningen. De gemeentelijke rol is een faciliterende, ondersteunende en voorwaardenscheppende rol. De primaire verantwoordelijk ligt bij de ondernemers. Sport, cultuur en recreatie versterken elkaar.

Doelstelling programma:

Tholen heeft een goed leefklimaat voor de inwoners en is aantrekkelijk voor bezoekers.

Taakveld: 5.1 Sportbeleid en activering

Algemene doelstelling

We willen dat meer inwoners gaan sporten en/of bewegen. Het gewenste maatschappelijk effect van ons beleid is het bevorderen van de gezondheid van onze inwoners en het vergroten van de participatie.

Beleidsindicatoren	R 2022	B 2024
Niet sporters (%)	63,7%*	<60%

* gegevens 2020

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

We willen een passend, aantrekkelijk aanbod van sport- en beweegvoorzieningen realiseren door verenigingen en projecten te faciliteren, stimuleren en/of subsidiëren.

We willen het concept Vitale kernen in de kernen Stavenisse (Stavenisse in beweging) en Oud-Vossemeer (Vitaal Vosmeer) verder uitwerken en borgen. Ook bekijken we of we het traject in een nieuwe kern kunnen opstarten.

Taakveld: 5.2 Sportaccommodaties

Algemene doelstelling

Het bieden van passende accommodaties voor sport- en beweegbeoefening en lichamelijke opvoeding. De verantwoordelijkheid voor het beheer en onderhoud willen we waar mogelijk onderbrengen bij de betreffende vereniging.

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

We gaan verder onderzoek doen naar de mogelijke renovatie / verduurzaming van sport- en gemeenschapscentrum Meulvliet te Tholen.

Taakveld: 5.3 Cultuurpresentatie, -productie en - participatie

Algemene doelstelling

Het realiseren van een adequaat cultureel voorzieningen- en activiteitsniveau, gericht op het stimuleren van een brede cultuurparticipatie.

Beleidsindicatoren	R 2022	B 2024
Aantal basisscholen dat muziekonderwijs aanbiedt	21	21
Aantal scholen dat meedoet aan cultuurmenu's	22	22

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

We monitoren de uitvoering van het in 2023 door de Muziekschool Zeeland opgestelde herstelplan.

Taakveld: 5.4 Musea

Algemene doelstelling

De gemeente Tholen hecht belang aan de brede maatschappelijke functie die musea hebben voor zowel de eigen inwoners als bezoekers. Het gaat hierbij primair om de historische, culturele en educatieve betekenis. We willen het huidige aanbod behouden en verstevigen.

Wat gingen we daarvoor o.a. doen:

We willen de samenwerking met erfgoedbeherende instellingen in onze regio nog verder verbeteren door gebruik te maken van elkaars collecties en kennis. Zodoende kunnen de collecties nog beter gepresenteerd worden en komen ze beter tot hun recht.

Taakveld: 5.5 Cultureel erfgoed

Algemene doelstelling

Het ontwikkelen, behouden en uitdragen van het culturele erfgoed van de gemeente Tholen en het toegankelijk maken ervan voor Tholenaren en bezoekers.

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

Aan de erfgoedvisie is een uitvoeringsagenda gekoppeld. Hier geven we verder handen en voeten aan door onder andere het uitvoeren van een ondersteunings-/ subsidieregeling voor de instandhouding van gemeentelijke monumenten.

We willen het erfgoed bereikbaar maken door cultuurhistorische gebouwen te ontsluiten, bijvoorbeeld tijdens de Open Monumentendag; We bereiken onze doelen door actief te werken aan participatie en maken daarbij dankbaar gebruik van het "Erfgoedplatform".

We bevorderen onderzoek dat bijdraagt aan het behoud van erfgoed. Het gaat daarbij ook om ondersteuning van burgerinitiatief, gericht op herstel van rijks- en gemeentelijke monumenten, waarbij de rol van de gemeente voorwaardenscheppend is. Afhankelijk van de keuzes en het ambitieniveau van uw raad zal het faciliteren en ondersteunen van kansrijke projecten of initiatieven niet alleen op het vlak van restauratie zijn, maar ook bij het toegankelijk en daarmee beleefbaar maken van erfgoed (dus zowel materieel als immaterieel).

Als lid van de Vereniging van vestingsteden en De Zuiderwaterlinie willen we o.a. optrekken op het gebied van promotie en bij de ontwikkeling van toeristische activiteiten die gerelateerd aan erfgoed zijn.

We werken de Kerkenvisie verder uit.

Taakveld: 5.6 Media

Algemene doelstelling

Een adequaat aanbod van bibliotheekdiensten aan de eigen inwoners aanbieden.

Beleidsindicatoren	R 2022	B 2024
Aantal kernen met Bieb in de Buurt	9	9

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

Met behulp van de toegekende specifieke uitkering voor versterking van lokale bibliotheekvoorzieningen zal in 2024 verder vorm gegeven worden aan de realisatie van een volwaardige bibliotheekvestiging in de Brede School van Sint-Maartensdijk.

Taakveld: 5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie

Algemene doelstelling

- Stimuleren van kinderen tot beweging waarbij ontmoeten centraal staat, in een veilige, aantrekkelijke omgeving die kwaliteit biedt, goed bereikbaar is en toegankelijk, zodat iedereen kan meedoen;
- Het behouden en ontwikkelen van een kwalitatief hoogwaardige, gezonde (klimaat adaptieve), groene leefomgeving, die veilig, schoon en verzorgd is en waarin veel verschillende planten- en diersoorten voorkomen (vergroten van biodiversiteit);
- Initiatiefnemers en inwoners stimuleren om hierin te participeren;
- De intrinsieke waarde van het open landschap beschermen en verder ontwikkelen door een inrichting die bijdraagt aan klimaatadaptatie, herkenbaarheid / herstel van landschapsstructuren en het vergroten van de biodiversiteit.

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

We geven uitvoering aan de motie inclusief spelen. De grotere speelplekken en de directe omgeving daarvan zijn in samenwerking met de speeltuinbende getest op toegankelijkheid en het samenspelen. Inclusief spelen maakt onderdeel uit bij de realisatie van nieuwe speelvoorzieningen en bij de realisatie van de speel- natuur- beweegroutes die in de kernen worden uitgezet.

We voeren inspecties uit aan onze speeltoestellen, speelaanleidingen en ondergronden en repareren ze of gaan over tot vervanging, met als uitgangspunt dat we speeltoestellen en speelaanleidingen niet meer 1-op-1 vervangen, met uitzondering van de speeltoestellen en speelaanleidingen in de grotere speelvoorzieningen die in iedere kern zijn aangewezen.
We onderzoeken de bereikbaarheid, toegankelijkheid en staat van onderhoud van de kleinere speeltuinen volgens het aangenomen amendement.
We streven een speelvriendelijke leefomgeving na en werken toe naar speel- natuur- en beweegroutes in de kernen.
We inspecteren onze bomen en voeren benodigde maatregelen uit voor behoud van een veilig en duurzaam bomenbestand.
We schouwen het openbaar groen, vervangen jaarlijks afgestorven beplanting en renoveren delen van het openbaar groen, waarbij we de diversiteit van inrichting vergroten. Dit doen we ook voor het bereiken van een hogere kwaliteit in centra en toeristische en recreatieve delen van het beheergebied.
We werken aan meer groen in de kernen met grote diversiteit d.m.v. de actie tegelwippen, het aanplanten van bomen in de openbare ruimte en door nieuwe aanplant in (her)inrichtingsprojecten en uitbreidingen.
We stimuleren een mooiere en gezondere leefomgeving door het uitdelen van bomen aan onze inwoners voor aanplant in de tuinen, via uitdeelactie en d.m.v. een bomenhub.
We vergroten de kwaliteit van de openbare ruimte door betere spreiding en extra plaatsing van afvalbakken i.c.m. een campagne o.a. middels stickers, flyers, berichtgeving en informatiebordjes.
We geven uitvoering aan een werkwijze voor meer biodiversiteit in het openbaar groen, waarvan ook ecologisch bermbeheer (maaibeleid) en bloemrijk gras onderdeel uitmaken.
We benutten kansen voor toepassing van eetbaar groen voor mens en dier.
We actualiseren het groenplan en leggen dit ter vaststelling aan uw raad voor.
We stellen in samenspraak met strategische partners een landschapsonwikkelingsplan op.
We creëren een veilige recreatieplek bij de haven in Sint Philipsland (voormalige stortplaats) door middel van verbetering van de oeververdediging.
We werken samen met een groot aantal stakeholders verder aan het concretiseren van het plan om de Verdrongen stad Reymerswael verder zichtbaar- en beleefbaar te maken.

Lasten en baten programma 5 Sport, Cultuur en Recreatie

Wat mag het kosten?

	Rekening 2022	Begroting incl. wijz 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
5.1 Sportbeleid en activering	156.389	280.700	328.000	328.000	328.000	328.000
5.2 Sportaccommodaties	1.125.762	1.464.250	1.640.100	1.615.500	1.608.600	1.608.500
5.3 Cultuurpresentatie, -productie en - participatie	416.055	480.060	393.900	393.900	378.500	378.400
5.4 Musea	320.835	316.500	352.400	329.400	329.200	329.200
5.5 Cultureel erfgoed	427.078	521.700	698.400	720.400	709.600	509.500
5.6 Media	385.007	384.800	510.800	506.400	427.000	427.000
5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie	1.481.249	1.920.600	2.221.100	2.081.200	1.859.600	1.859.300
Totaal lasten	4.980.069	5.835.505	6.611.100	6.441.200	6.106.900	5.906.300
Totaal baten	-667.694	-466.895	-466.400	-466.400	-466.400	-466.400
Saldo	4.312.375	5.368.610	6.144.700	5.974.800	5.640.500	5.439.900

PROGRAMMA 6 SOCIAAL DOMEIN

Iedereen levert een bijdrage aan onze lokale samenleving. We gaan uit van wederkerigheid: het is niet alleen meedoen aan, maar ook bijdragen aan. Eigen mogelijkheden en eigen verantwoordelijkheid staan dus centraal, maar wél naar ieders vermogen.

Doelstelling programma:

Alle inwoners van Tholen doen mee naar vermogen. En waar nodig met (tijdelijke) ondersteuning. De inwoners ondersteunen elkaar en zetten zich actief in voor de samenleving.

Taakveld: 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie

Kerncijfers	R 2020	R 2021	R 2022
Aantal statushouders overeenkomstig taakstelling	18	37	35

Algemene doelstelling

Het stimuleren en (mede-)organiseren van algemene voorzieningen gericht op participatie. We streven naar versterking van de sociale structuur via ontwikkeling van het voorliggende veld en voorzieningen, zoals het Stimuleringsfonds, zo mogelijk kerngericht.

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

We geven uitvoering aan de opgelegde taakstelling voor de huisvesting van statushouders.

We willen de dorpshuisfunctie kerngericht vormgeven, waarbij we gebruik maken van "natuurlijke momenten".

We betrekken de vrijwilligers van de zorgklokken bij de ondersteuning van mantelzorgers.

We faciliteren en stimuleren (op participatie) gerichte initiatieven vanuit de samenleving via het Stimuleringsfonds Samenleving.

We geven verder uitvoering aan de pilot "Dorpsloket". Bij een dorpsloket kunnen alle inwoners met hun vragen terecht. De vrijwilligers van een dorpsloket kijken dan samen naar een passende oplossing, waarbij waar nodig samengewerkt wordt met andere organisaties. Op deze manier worden vragen nog dichterbij de burger opgelost.

We geven uitvoering aan de visie "Voorliggend Veld".

Taakveld: 6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen

Algemene doelstelling

Het vergroten van de eigen kracht in de samenleving en, waar nodig, geleiden naar de juiste vorm van individuele ondersteuning.

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

We willen de buurtpedagoog 0-18 ook in 2024 in alle kernen inzetten om de zorg verder te normaliseren. De buurtpedagogen zorgen er voor dat kwetsbare gezinnen met hulp van de sociale omgeving weer zelfstandig kunnen functioneren en dat opvoedvragen niet verworden tot grote zorgvraagstukken.

Om gezinnen in elke kern vroegtijdig te ondersteunen en indien nodig door te geleiden naar de gemeente zetten we praktijkondersteuners bij de huisartsen in (POH-Jeugd). Conform uw raadsbesluit zullen we de inzet POH-Jeugd de komende jaren continueren.

De buurtsportcoaches willen we nog nadrukkelijker in positie brengen (signaleringsfunctie) door de contacten met de jongerenwerkers en de gemeentelijke toegang te intensiveren.

We gaan nadrukkelijker sturen op de eigen kracht van de inwoners bij hulpvragen. Het uitgangspunt is normalisering van de zorg. De inzet van de eigen kracht komt nadrukkelijk aan de orde bij de contacten met de gemeentelijke toegang.

We gaan verder met de ondersteuning van de zorgketten, overeenkomstig de visie op het voorliggend veld.

We zetten, overeenkomstig bovengenoemde visie, in op een betere koppeling tussen de verschillende partijen in het voorliggend veld.

Taakveld: 6.3 Inkomensregelingen

Kerncijfers	R 2020	R 2021	R 2022
Aantal toegekende kwijtscheldingen	343	332	311

Algemene doelstelling

- Stimuleren dat mensen in hun eigen levensonderhoud kunnen voorzien en via een preventieve aanpak zoveel mogelijk voorkomen dat mensen in armoede komen te verkeren en schulden opbouwen;
- Het bieden van financiële ondersteuning aan mensen die niet zelfstandig in hun levensonderhoud kunnen voorzien of in financiële problemen zijn gekomen, zodat ze weer zelfredzaam zijn.

Beleidsindicatoren	R 2022	B 2024
<i>Kinderen in uitkeringsgezinnen (%)</i>	3%	<3%
<i>Werkloze jongeren 16-22 (%)</i>	1%	<1%
<i>Personen met een bijstandsuitkering per 10.000 inwoners</i>	215,5	210

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

We gaan de netwerksamenleving verder ontwikkelen om problemen vroegtijdig te signaleren en aan te pakken.

We geven uitvoering aan de minimaregelingen en zorgen voor actieve communicatie om de doelgroep te bereiken.

We geven uitvoering aan het programmaplan 'Participatiewet in balans'. Het terugbrengen van vertrouwen, eenvoud en menselijke maat staat centraal bij de herziening van de Participatiewet.

Taakveld: 6.4 WSW en beschut werk

Algemene doelstelling

Het bevorderen van de maatschappelijke participatie van de gemeentelijke doelgroep.

Beleidsindicatoren	R 2022	B 2024
Aantal te realiseren beschutte werkplekken	6	4

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

We geven uitvoering aan het "Breed offensief". Dit programma is er op gericht om mensen met een arbeidsbeperking aan het werk te helpen of te zorgen dat ze aan het werken kunnen blijven. Dit vergt afstemming in de Arbeidsmarktregio Zeeland (UWV, onderwijsinstanties, sociale werkvoorziening, werkgevers en werkgeversorganisaties) en vervolgens een vertaling naar de lokale uitvoering.

Taakveld: 6.5 Arbeidsparticipatie**Algemene doelstelling**

Het ondersteunen van de gemeentelijke doelgroep bij het vinden van werk en het zo nodig aanbieden van individuele (maatwerk)trajecten.

Beleidsindicatoren	R 2022	B 2024
<i>Aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 - 64 jaar</i>	601,8	510
<i>Netto arbeidsparticipatie (%)</i>	73,4%	73%
<i>Re-integratievoorzieningen per 10.000 inwoners van 15 – 64 jaar</i>	242,9	240

Wat gingen we daarvoor o.a. doen:

We sluiten aan bij projecten van de Arbeidsmarktregio Zeeland, die gericht zijn op een inclusieve samenleving. Het gaat om projecten zoals "Anders kijken naar werk" om mensen met een doelgroepindicatie en/of medische beperking te plaatsen op de reguliere arbeidsmarkt door werk af te stemmen op wat mensen kunnen.

We focussen ons op trajecten die gericht zijn op het werkfit maken van mensen die werk(ervarings)plekken zoeken bij reguliere werkgevers.

Taakveld: 6.6 Maatwerkvoorzieningen (Wmo)**Algemene doelstelling**

Mensen met een beperking krijgen de voorzieningen en hulpmiddelen die ze nodig hebben. Het gaat om ouderen, gehandicapten of mensen met psychische problemen, die het hulpmiddel langer nodig hebben dan zes maanden. We willen dat iedereen mee kan doen aan de samenleving en zo veel mogelijk zelfstandig kan blijven wonen.

Beleidsindicatoren	R 2022	B 2024
<i>Clienten met een maatwerkarrangement WMO per 10.000 inwoners</i>	520	540

Wat gingen we daarvoor o.a. doen:

Geen specifieke speerpunten voor 2024.

Taakveld: 6.71 Maatwerkdienstverlening (Wmo)

Algemene doelstelling

Mensen met een beperking krijgen de zorg die ze nodig hebben. We willen dat iedereen mee kan doen aan de samenleving en zo veel mogelijk zelfstandig kan blijven wonen. Het verlenen van passende zorg tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten is een belangrijk uitgangspunt.

Wat gingen we daarvoor o.a. doen:

We sturen nog meer op de eigen kracht van inwoners bij hulpvragen en verlengingen bij verleende zorg. Door de zichtbaarheid van de voorliggende voorzieningen, zoals het maatschappelijk werk, de zorgklokken en het dorpsloket kunnen vragen eerder opgepakt worden en mensen meer in hun eigen kracht gezet worden.

We blijven uitvoering geven aan het lokaal actieplan "Grip op sociaal domein". We sturen op basis van data om inzicht te krijgen in ontwikkelingen en tendensen en acteren daarop.

We zetten de maatregelen uit het regionale actieplan "Grip op de Wmo" voort. Het gaat dan om:

- het omvormen van maatwerkvoorzieningen (m.n. begeleiding) naar algemene voorzieningen; we onderzoeken de mogelijkheden om samen met de zorgklokken deze voorzieningen aan te bieden;
- het beperken van de gemiddelde ureninzet bij huishoudelijke hulp;
- het formuleren en sturen op de realisatie van cliëntdoelen;
- het afschalen van zware maatwerkvoorzieningen naar lichte maatwerkvoorzieningen: we gaan verder met het tussentijds (na 3, 6 en 9 maanden) evalueren van trajecten;
- het introduceren van budgetplafonds en een verbod op marketing;
- een gerichtere aanpak van duurdere casussen langs de verschillende wetten: we gaan stapeling van zorg kritisch bekijken.

Taakveld: 6.72 Jeugdhulp zonder verblijf

Algemene doelstelling

Jeugdigen en ouders krijgen, waar nodig, tijdig bij hun situatie passende hulp. Het verlenen van passende zorg tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten is een belangrijk uitgangspunt.

Beleidsindicatoren	R 2022	B 2024
Jongeren met jeugdhulp %	10,5%	<10,5%

Wat gingen we daarvoor o.a. doen:

We geven uitvoering aan het lokaal actieplan "Grip op sociaal domein". We sturen op basis van data om inzicht te krijgen in ontwikkelingen en tendensen en acteren daarop.

We gaan verder met het tussentijds (na 3, 6 en 9 maanden) evalueren van trajecten. Deze evaluaties bieden handvatten om de looptijd en eventuele verlengingen kritisch te bekijken.

We geven uitvoering aan de Regiovisie Jeugdhulp Zeeland en de landelijke Hervormingsagenda.

In samenwerking met de Zeeuwse gemeenten en Inkooporganisatie Jeugdhulp Zeeland organiseren we een nieuwe aanbesteding voor jeugdhulpaanbieders.

Taakveld: 6.73 Jeugdhulp met verblijf (waaronder pleegzorg)

Algemene doelstelling

Het inrichten van zorg, waarin pleegouders of instellingen het verblijf, verzorging en vervanging van de oorspronkelijke opvoedingssituatie bieden, in combinatie met professionele begeleiding van het pleegkind, de pleegouders en de ouders door een hulpverleningsinstelling.

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

We zijn proactief in het werven van pleegouders en zorgen voor passend aanbod in de regio met betrekking tot een gezinsgerichte opvoeding.

Taakveld: 6.74 Jeugdhulp GGZ, crisis en gesloten plaatsing

Algemene doelstelling

Het organiseren van hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij escalerende situaties, bij psychische, psychosociale of gedragsproblemen, bij een verstandelijke beperking van de jongere of bij opvoedingsproblemen van de ouders.

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

We nemen na 3, 6 en 9 maanden contact op met de ouders en/of zorgaanbieders om de casus tussentijds te volgen en te evalueren.

Taakveld: 6.81 Beschermd wonen en opvang (Wmo)

Algemene doelstelling

We willen we zoveel mogelijk mensen in hun eigen wijk (en bij voorkeur ambulant) helpen in plaats van met de huidige centrale voorzieningen. Deze beweging wordt onder andere vormgegeven met behulp van de doordecentralisatie van beschermd wonen.

Wat gingen we daarvoor o.a. doen:

Om de doordecentralisatie te kunnen realiseren, is een krachtige regionale samenwerking noodzakelijk. Wij hebben daarom onderling afspraken gemaakt in een niet-vrijblijvende Norm voor Opdrachtgeverschap (NvO). De afspraken zijn vastgelegd in de (aangescherpte) Regiovisie Beschermd Wonen Maatschappelijke opvang Zeeland 2022-2025. We gaan in 2024 met alle Zeeuwse gemeenten een nieuwe governancestructuur voor Beschermd Wonen inrichten. Deze moet ondersteunend zijn aan de transformatieopgave en de partnerschapsafspraken.

Taakveld: 6.82 Jeugdbescherming en -reclassering

Algemene doelstelling

Het bieden van tijdige en passende hulp, ondersteuning en bescherming aan kinderen, gezinnen en huishoudens wanneer dit nodig is.

Beleidsindicatoren	R 2022	B 2024
Jongeren met een delict voor de rechter (% 12 tm 21 jarigen)	1*	< 1
Jongeren met jeugdbescherming (% van alle jongeren tot 18 jaar)	1	< 1,5
Jongeren met jeugdreclassering (% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar)	0,3	< 0,3

* gegevens 2020

Wat gingen we daarvoor o.a. doen:
We intensiveren de samenwerking met de Gecertificeerde Instelling, waardoor preventief ingezet wordt in casussen waar de veiligheid in het geding is.
We gaan in een vroegtijdig stadium een passende, bij voorkeur tijdelijke, vorm van zorg aanbieden, gericht op herstel van een veilige situatie.
Het monitoren van de Proeftuin leder1 in de gemeente Hulst.

Lasten en baten programma 6 Sociaal domein

Wat mag het kosten?

	Rekening 2022	Begroting incl. wijz 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-1.518.569	2.554.550	3.376.400	3.025.400	2.809.600	2.810.100
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	1.348.820	1.847.327	2.144.000	1.919.000	1.819.000	1.494.000
6.3 Inkomensregelingen	2.592.761	2.438.100	2.469.900	2.469.900	2.469.800	2.467.350
6.4 WSW en beschut werk	2.070.219	2.225.200	2.282.000	2.282.000	2.282.000	2.282.000
6.5 Arbeidsparticipatie	685.782	814.300	823.500	823.500	823.500	823.500
6.6 Maatwerkvoorziening (Wmo)	842.878	756.550	815.000	815.000	815.000	815.000
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	5.067.670	0	0	0	0	0
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	3.414.224	0	0	0	0	0
6.81 Geescaleerde zorg 18+	103.898	0	0	0	0	0
6.82 Geescaleerde zorg 18-	2.234.668	0	0	0	0	0
6.71a Hulp bij het huishouden (Wmo)	0	2.734.800	2.967.000	2.967.000	2.967.000	2.967.000
6.71b Begeleiding (Wmo)	0	2.816.000	2.042.000	2.042.000	2.042.000	2.042.000
6.71c Dagbesteding (Wmo)	0	0	1.090.000	1.090.000	1.090.000	1.090.000
6.71d Overige maatwerkvoorz. (Wmo)	0	-153.000	-160.000	0	-300.000	-300.000
6.72a Jeugdhulp begeleiding	0	1.008.360	797.500	797.500	797.500	797.500
6.72b Jeugdhulp behandeling	0	596.164	538.000	538.000	538.000	538.000
6.72c Jeugdhulp dagbesteding	0	257.053	415.000	415.000	415.000	415.000
6.72d Jeugdhulp zonder verblijf overig	0	604.284	208.000	208.000	208.000	208.000
6.73a Pleegzorg	0	802.586	596.000	596.000	596.000	596.000
6.73b Gezinsgericht	0	370.862	633.000	633.000	633.000	633.000
6.73c Jeugdhulp met verblijf overig	0	233.357	378.000	378.000	378.000	378.000
6.74a Jeugdbehandeling GGZ zonder verblijf	0	1.242.783	1.307.000	1.307.000	957.000	957.000
6.74b Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	0	550.009	629.000	629.000	629.000	629.000
6.74c Gesloten plaatsing	0	261.027	258.000	258.000	258.000	258.000
6.81a Beschermd wonen (Wmo)	0	164.000	230.200	140.200	140.200	140.200
6.82a Jeugdbescherming	0	819.128	602.000	602.000	602.000	602.000
6.82b Jeugdreclassering	0	52.060	50.000	50.000	50.000	50.000
Totaal lasten	28.328.734	34.291.887	30.245.700	29.579.700	28.913.800	28.586.850
Totaal baten	-11.486.382	-11.296.387	-5.754.200	-5.594.200	-5.894.200	-5.894.200
Saldo	16.842.352	22.995.500	24.491.500	23.985.500	23.019.600	22.692.650

PROGRAMMA 7 VOLKSGEZONDHEID EN MILIEU

Tholen staat voor een gezond leven in een gezonde omgeving. Gezondheid in de breedste zin van het woord voor alle inwoners en bezoekers staat voorop. Stimulering van een gezonde levensstijl is hiermee een speerpunt. Samenwerking met partijen en initiatieven leveren positieve energie en biedt kansen. Tholen hecht aan de beschikbaarheid van een respectvolle laatste rustplaats.

'Parijs 2015' is de basis voor het huidige mondiale en landelijke beleid: voorkomen moet worden dat de temperatuur op de aarde met meer dan 1,5 graad stijgt. Omdat het gebruik van schaarser wordende fossiele brandstoffen zoals olie, gas en steenkool, de temperatuurstijging veroorzaken, is bepaald dat we moeten overschakelen op duurzame energiebronnen, zoals wind, zon en water. Op alle overheidsniveaus zijn de inspanningen (en de budgetten) daarop gericht. In het verlengde daarvan is vanuit de raad een energievisie ontwikkeld, gevolgd door een warmtevisie waarin aangegeven wordt, hoe we de warmtevoorziening van gebouwen en daarmee de terugdringing van het gasverbruik omgaan. Tholen kiest in eerste instantie voor zon op dak, besparing van energie, isolatie, verduurzaming van bestaande bouw en lokale opwekking. Er wordt met name hernieuwbare energie gebruikt, kringlopen zijn gesloten en afval wordt een woord uit het verleden. Economie en duurzaamheid zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden.

Schone lucht, water en bodem vormen de basis voor een gezond bestaan. We zullen waakzaam moeten zijn en ontwikkelingen in de goede richting moeten bevorderen.

Doelstelling programma:

Tholen is een schone en duurzame gemeente en bevordert en beschermt de gezondheid van haar inwoners.

Taakveld: 7.1 Volksgezondheid

Algemene doelstelling

We willen de gezondheid van onze inwoners bevorderen en gezondheidsachterstanden tussen groepen verkleinen. Ook willen we dat onze inwoners vitaal ouder worden.

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

We implementeren het Regionaal kader gezondheid Oosterschelderegio 2022-2025. Dit kader sluit aan op de landelijke nota gezondheidsbeleid 2020-2024.

We gaan het Sportakkoord en het Preventieakkoord "Lekker in je vel in de gemeente Tholen" samen voegen tot één vitaliteitsakkoord.

We organiseren voorlichting aan het basisonderwijs via 1nul1. Het gaat dan om onderwerpen als weerbaarheid, energydrink, roken, alcohol en middelengebruik (drugs).

Taakveld: 7.2 Riolering

Algemene doelstelling

Het (afval)watersysteem in Tholen is een systeem dat:

- De kwaliteit van het oppervlaktewater en het grondwater niet in gevaar brengt en zodoende de volksgezondheid van de inwoners van Tholen (de gebruikers) waarborgt;
- Het stedelijk afvalwater zodanig inzamelt, transporteert en verwerkt dat zo weinig mogelijk hemel- en grondwater wordt afgevoerd richting de zuivering met zo min mogelijk energieverbruik;
- Het hemelwater in hoge mate gescheiden van het overige afvalwater inzamelt en verwerkt, zodat bij hevige regen geen wateroverlast / schade optreedt (klimaatbestendig);
- Voldoende voorzieningen kent om hemelwater vast te houden en te bergen om droge perioden klimaatbestendig te kunnen overbruggen (nuttig gebruik);
- Een grondwaterregime heeft, dat passend is bij de bestemming binnen de bebouwde kom.

Beleidsindicatoren	R 2022	B 2024
% riolering met achterstallig onderhoud	< 2%	< 2%
% drainagesysteem met achterstallig onderhoud	< 1%	< 1%

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

We voeren (bovengrondse) maatregelen uit om schade als gevolg van wateroverlast te beperken. Zo mogelijk combineren we deze met wegenonderhoud en waterhuishoudkundige maatregelen voor het openbaar groen.

We geven een vervolg aan het initiatief 'Thools Groen voor een beter buitenklimaat'.

We dragen bij aan de realisatie van de Klimaatadaptatie Strategie Zeeland. Samen met andere gemeenten geven we de maatregelen uit het uitvoeringsprogramma vorm.

Taakveld: 7.3 Afval

Kerncijfers	R 2020	R 2021	R 2022
Aantal tonnen restafval (h-a-h / fijn huishoudelijk)	4.025	3.809	3.524
Aantal tonnen GFT-afval (h-a-h / fijn bioafval)	3.604	3.731	3.410
Aantal tonnen OPK - oud papier en karton (h-a-h)	1.194	1.257	1.180
Aantal tonnen glas (glasbakken - kernen)	452	463	437
Aantal tonnen PMD (h-a-h)	566	606	596

Algemene doelstelling

Het restafval beperken en toewerken naar 100 kg restafval per inwoner per jaar in 2025 (de VANG-doelstelling). Daarnaast tegen aanvaardbare kosten inzamelen en verwerken van (zuivere) grondstoffen en restafval bij huishoudens.

Beleidsindicatoren	R 2022	B 2024
Omvang huishoudelijk restafval, totaal (kg/ inwoner)	157	137
Omvang huishoudelijk restafval fijn huis aan huis	133	117
Omvang huishoudelijk restafval grof milieustraat	24	20

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

We starten met DIFTAR bij de huis-aan-huis inzameling (vast bedrag plus bedrag van € 5,00 per geleedigde restafvalcontainer van 240 liter). Bij de uitvoering van dit project besteden we nadrukkelijk aandacht aan de communicatie. Voor een overzicht van de tarieven voor 2024 verwijzen wij u naar de paragraaf Lokale heffingen.

We willen de inzameling bij hoogbouw optimaliseren door de bovengrondse verzamelcocons te vervangen door ondergrondse containers met een pasjessysteem. Verder introduceren we volumesturing bij deze complexen.

We voeren toegangscontrole met slagboom op de Milieustraat door en volgen de ontwikkelingen rondom Ambachtencentra in Zeeland.

Er is een repaircafe in oprichting in Tholen (met een bijdrage van het Stimuleringsfonds). We volgen en evalueren de functionaliteit.

We gaan gedragscommunicatie rondom vermindering van restafval inpassen in de duurzaamheidscampagne van Tholen: Tholen Bewust Duurzaam.

Taakveld: 7.4 Milieubeheer**Algemene doelstelling**

Samen met inwoners, ondernemers, maatschappelijke instellingen en andere overheden streven we er naar om in 2025 minimaal 25% van onze energiebehoefte duurzaam op te wekken en dat verder door te ontwikkelen naar 55% in 2030.

Beleidsindicatoren	R 2022	B 2024
<i>Hernieuwbare energie (%)</i>	<i>20,7%</i>	<i>24%</i>
<i>Elektriciteitsgebruik woningen (KWh per jaar)</i>	<i>3.070</i>	<i>2.650</i>
<i>Gasverbruik woningen (m3 per jaar)</i>	<i>1.395</i>	<i>1.000</i>

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

Om duidelijkheid te bieden aan initiatiefnemers voor projecten op het gebied van duurzame energie en klimaat, om invulling te geven aan de taken die voortvloeien uit het Klimaatakkoord, om onze bijdrage aan het uitvoeringsprogramma van de Regionale Energiestrategie (RES) te bepalen en om structuur te brengen in de uitvoering heeft uw raad in 2021 de Visie Energiebalans opgesteld. Op basis van de visie (die in principe loopt tot 2050) is een uitvoeringsprogramma voor de komende vijf jaar opgesteld. We voeren in 2024 de volgende projecten uit:

- We helpen inwoners hun energierekening te verlagen, onder andere door energiecoaches in te zetten en door isolatie(maatregelen) te stimuleren;
- We vertalen de Transitievisie Warmte richting uitvoeringsplannen;
- We maken het gemeentehuis duurzaam en aardgasvrij;
- We vertalen de opgestelde verduurzamingsadviezen voor maatschappelijke / gemeentelijke gebouwen naar een concreet uitvoeringsplan;
- We onderzoeken de mogelijkheden voor het delen van vervoer, bijvoorbeeld via een deelauto;
- We gaan bedrijventerreinen en individuele bedrijven helpen te verduurzamen;
- We voeren het project energielandschap uit;
- We voeren de bewustwordingscampagne uit.

Taakveld: 7.5 Begraafplaatsen

Kerncijfers	R 2020	R 2021	R 2022
Aantal begrafenissen o.b.v. aantal gedolven graven	174	161	127
Aantal verleende vergunningen monumenten	95	109	96
Aantal bijzettingen urnen	4	3	3
Aantal verleende rechten particuliere graven	124	145	131
Aantal verleende gebruiksrechten algemene graven	14	12	11
Aantal verlengingen particuliere graven 10 jaar	222	257	270

Algemene doelstelling

Binnen de gemeente Tholen blijft het voor al zijn inwoners, met verschillende achtergronden, ook in de toekomst mogelijk tegen redelijke tarieven begraven te worden en begraven gehouden te worden.

Doelstellingen

We willen de ongelijkheid tussen graven, waarvoor wel uitsluitend recht wordt betaald en graven waarvoor niet wordt betaald voorkomen of opheffen door:

- Aansluitend aan de inventarisatie per kern uitvoering te geven aan het opnieuw in gebruik nemen van graven waarvan afstand van de rechten is gedaan;
- De gedenksteden van de oudere graven, waarvan de rechten vervallen zijn verklaard, te verwijderen.

We willen historische en culturele waarden op de begraafplaatsen in beeld brengen en behouden. In aansluiting op de inventarisatie per kern gaan we deze waarden in kaart brengen en registreren om de betreffende gedenktekens te behouden.

We brengen in kaart waar en wanneer er extra paden aangebracht moeten worden om de capaciteit van graven voor de komende jaren op niveau te houden.

Lasten en baten programma 7 Volksgezondheid en Milieu

Wat mag het kosten?

	Rekening 2022	Begroting incl. wijz 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
7.1 Volksgezondheid	1.293.654	1.539.842	1.547.400	1.547.400	1.497.300	1.497.300
7.2 Riolering	-476.747	-521.400	-545.000	-545.000	-545.000	-545.000
7.3 Afval	-582.991	-282.100	-489.900	-479.700	-630.700	-631.200
7.4 Milieubeheer	1.064.592	1.064.540	1.464.300	1.444.300	884.300	836.300
7.5 Begraafplaatsen	-171.990	-107.980	-122.200	-121.700	-123.800	-125.000
Totaal lasten	7.594.476	9.000.688	9.093.600	9.084.300	8.471.100	8.421.400
Totaal baten	-6.467.958	-7.307.786	-7.239.000	-7.239.000	-7.389.000	-7.389.000
Saldo	1.126.517	1.692.902	1.854.600	1.845.300	1.082.100	1.032.400

PROGRAMMA 8 RUIMTE EN WONEN

In de gemeente Tholen is de woningmarkt in de afgelopen jaren veel krappere geworden. Daarom verdient woningbouw in de komende beleidsperiode extra aandacht. Er moeten voldoende nieuwe woningen gebouwd worden. Daarnaast moet het woningbestand verduurzaamd worden en er zijn behoorlijk wat doelgroepen die maar moeilijk huisvesting kunnen vinden: starters, statushouders, (internationale) werknemers etc.

Doelstelling programma:

Tholen is een schone en duurzame gemeente en bevordert en beschermt de gezondheid van haar inwoners.

Taakveld: 8.1 Ruimtelijke ordening

Algemene doelstelling

Op ondernemende wijze waar mogelijk, ruimtelijke initiatieven faciliteren.

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

De Omgevingswet treedt op 1 januari 2024 in werking. Deze wet heeft een grote impact op de gemeentelijke organisatie. Bij de implementatie van de Omgevingswet en bij het opstellen van de Omgevingsvisie is "ruimte aan de Thoolse samenleving" het leidende uitgangspunt. Eind 2019 is het ambitieniveau door de gemeenteraad vastgesteld. In overleg met de gemeenteraad zal de omgevingsvisie in de loop van 2024 worden vastgesteld en vervolgen we het traject om te komen tot een gebiedsdekkend omgevingsplan. Het omgevingsplan moet uiterlijk 1 januari 2032 door de gemeenteraad zijn vastgesteld. Ons streven is om het omgevingsplan stapsgewijs en gefaseerd op te bouwen en toe te werken naar een gebiedsdekkend omgevingsplan in 2029. In 2024 gaan we ervaring opdoen met de nieuwe wet en de nieuwe werkprocessen en leren we verder "on the job".

Voor plannen van derden worden anterieure overeenkomsten met initiatiefnemers gesloten in het kader van de continuïteit in het woningaanbod en de financiële haalbaarheid. Het gaat hier om plannen zoals Kon. Julianastraat te Tholen, Oudelandsepoort te Tholen, Terrein Elenbaas te Poortvliet, Molenvliet te Tholen en Aan de Kreek te Sint Philipsland.

Taakveld: 8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)

Kerncijfers	R 2020	R 2021	R 2022
In exploitatie	6	7	7
Afgesloten	0	0	0

Algemene doelstelling

Het aantonen (inzichtelijk hebben en houden) van de economische uitvoerbaarheid van gemeentelijke planontwikkelingen.

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

Alle gemeentelijke grondexploitaties worden in 2024 geactualiseerd en ter vaststelling aan uw raad voorgelegd.

Taakveld: 8.3 Wonen en bouwen

Algemene doelstelling

Zorgen voor voldoende en kwalitatief goede huisvesting voor alle bevolkingsgroepen, waarbij ook de woontypen die gebouwd worden moeten passen bij de woonomgeving.

Beleidsindicatoren	R 2022	B 2024
Gemiddelde WOZ waarde (duizend euro)	228	235
Aantal nieuw gebouwde woningen per 1.000 woningen	6,8	25
Demografische druk %	78	78
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouders	704	710
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouders	792	800

Wat gaan we daarvoor o.a. doen:

We gaan experimenteren met nieuwe woonvormen en met welstandsvrij bouwen. Het gaat hier om bebouwing binnen het containerbegrip "Klein Wonen" (zoals tiny houses, microwoningen en flexwoningen).

Afhankelijk van de marktsituatie versnellen we het woningbouwprogramma door uitvoering te geven aan de Zeeuwse Woondeal.

Naar verwachting treedt de Wet versterking regie volkshuisvesting op 1 januari 2024 in werking en zal een huisvestingsverordening verplicht worden. Binnen deze verordening onderzoeken we de mogelijkheden voor toewijzing op basis van lokale binding.

We gaan in 2024 de verduurzaming van de bestaande woningvoorraad in onze gehele gemeente verder bevorderen. Via zowel een doelgroepen- als gebiedsgerichte benadering communiceren we met onze inwoners over een pakket van verduurzamingsmaatregelen (o.a. isolatie, zonnepanelen en aardgasvrij wonen).

Lasten en baten programma 8 Ruimte en Wonen

Wat mag het kosten?

	Rekening 2022	Begroting incl. wijz 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
8.1 Ruimtelijke ordening	642.632	842.030	539.400	444.400	444.400	444.400
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	-2.381.695	25.710	-100.300	-90.700	-91.900	-84.800
8.3 Wonen en bouwen	223.131	1.190.437	820.400	738.400	513.300	513.200
Totaal lasten	6.303.471	4.867.054	5.109.084	5.157.729	2.737.136	2.543.279
Totaal baten	-7.819.404	-2.808.877	-3.849.584	-4.065.629	-1.871.336	-1.670.479
Saldo	-1.515.933	2.058.177	1.259.500	1.092.100	865.800	872.800

OVERZICHT ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN

Onder de programma's zijn alleen de inkomsten opgenomen die een direct verband hebben met deze programma's. Een aantal inkomsten is echter niet direct aan een programma toe te rekenen. In zijn algemeenheid kan worden gesteld dat het gaat om dekkingsmiddelen waar geen vastgesteld bestedingsdoel tegenover staat.

Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is

Hieronder volgt een specificatie van de lokale heffingen. Voor een verdere verdieping wordt verwezen naar de paragraaf "Lokale heffingen".

<i>Bedragen * € 1.000</i>	Rekening 2022	Begroting 2023 n.w.	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
OZB woningen	-3.185	-3.188	-3.266	-3.315	-3.361	-3.361
Uitvoering Wet WOZ	422	372	460	460	460	460
OZB niet-woningen	-2.550	-2.558	-2.593	-2.632	-2.669	-2.669
Parkeerbelasting	-4	-10	-6	-6	-6	-6
Hondenbelasting	-133	-80	-40	0	0	0
Heffing en invordering	-32	-7	-7	-7	-7	-7
Baten (per saldo)	-5.482	-5.471	-5.452	-5.500	-5.583	-5.583

De post Uitvoering Wet WOZ betreft ongeveer 90% van de totale bijdrage aan GR SaBeWa Zeeland.

Uitkering gemeentefonds

Hieronder volgt een specificatie van de uitkering uit het gemeentefonds:

<i>Bedragen * € 1.000</i>	Rekening 2022	Begroting 2023 n.w.	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Basisuitkering	-27.210	-39.552	-39.740	-39.214	-38.241	-38.224
Uitkeringsfactor o.b.v. circulaire	1,823	1,300	1,395	1,416	1,334	1,324
<i>Uitkering zonder verfijningen</i>	<i>-49.604</i>	<i>-51.418</i>	<i>-55.437</i>	<i>-55.527</i>	<i>-51.013</i>	<i>-50.609</i>
Suppletiereregelingen	28	0	0	0	0	0
Kortingen OZB-capaciteit	2.678	3.744	4.046	4.046	4.046	4.046
<i>Netto algemene uitkering</i>	<i>-46.898</i>	<i>-47.673</i>	<i>-51.391</i>	<i>-51.481</i>	<i>-46.967</i>	<i>-46.563</i>
Integratie en decentralisatie uitk.	-4.362	-2.419	-2.484	-2.439	-2.371	-2.377
<i>Uitkering gemeentefonds</i>	<i>-51.260</i>	<i>-50.092</i>	<i>-53.875</i>	<i>-53.920</i>	<i>-49.338</i>	<i>-48.940</i>
Stelpost jeugdhulp	0	0	0	0	-350	-350
Baten (per saldo)	-51.260	-50.092	-53.875	-53.920	-49.688	-49.290

De ramingen van de uitkering gemeentefonds zijn gebaseerd op de Meicirculaire gemeentefonds 2023 van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Het bedrag aan algemene uitkering wordt over de gemeenten verdeeld aan de hand van maatstaven, een aan de maatstaven gekoppeld gewicht (bedrag per eenheid) en de uitkeringsfactor. De lagere uitkering gemeentefonds vanaf 2026 komt met name door de opschalingskorting van € 975 miljoen (macro) en door het afschaffen van de normeringssystematiek "Trap op-trap af".

Dividend

De specificatie van de beleggingen is als volgt:

<i>Bedragen * € 1.000</i>	Rekening 2022	Begroting 2023 n.w.	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Dividend BNG	-77	-60	-60	-60	-60	-60
Dividend ZEH	-2.481	-2.654	-325	-380	-380	-380
Baten (per saldo)	-2.558	-2.714	-385	-440	-440	-440

Saldo van de financieringsfunctie

Het saldo van de financieringsfunctie is als volgt gespecificeerd:

<i>Bedragen * € 1.000</i>	Rekening 2022	Begroting 2023 n.w.	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Rentelasten langlopende leningen	1.139	1.070	917	798	699	600
Rente financieringsstekort	0	0	491	694	730	889
Afschrijving agio (boeterente)	111	111	111	111	111	111
Externe rentebaten	-222	-258	-53	-53	-53	-53
Doorberekening rente grondexpl.	-159	-156	-138	-103	-69	-42
Doorbel. taakvelden (omslagrente)	-929	-1.134	-1.328	-1.447	-1.418	-1.505
Saldo	-60	-367	0	0	0	0

Op grond van de wijziging van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) moeten de rentelasten verplicht aan de betreffende taakvelden worden toegerekend met behulp van een (rente)omslag.

OVERZICHT OVERHEAD

Om de raad op eenvoudige wijze meer inzicht te geven in de totale kosten van overhead voor de gehele organisatie en ook meer zeggenschap over die kosten te geven, wordt vanaf 2017 in artikel 8, eerste lid, sub c BBV, voorgeschreven dat het programmaplan in een apart overzicht de kosten van overhead weergeeft. In de programma's zelf zijn de kosten opgenomen die direct betrekking hebben op het primaire proces.

Het centraal begroten van de kosten van overhead betekent dat het niet langer mogelijk is om uit de taakvelden (voorheen de producten) alle tarieven te bepalen. Om deze reden is het van groot belang dat op een andere wijze uit de begroting blijkt hoe de tarieven zijn berekend en welke beleidskeuzes bij die berekening zijn gemaakt. Op grond van artikel 10 lid c BBV moet deze extracomptabele berekening worden opgenomen in de paragraaf "Lokale heffingen". De overhead moet hierbij op een consistente wijze worden toegerekend. De methode wordt niet door de wetgever voorgeschreven, maar moet door uw raad worden opgenomen in de Financiële verordening.

De gemeente Tholen kiest er voor om de overhead aan de taakvelden toe te rekenen op basis van de directe personeelskosten. De berekening van het opslagpercentage overhead is hieronder weergegeven:

Berekening opslagpercentage overhead			
Lasten taakveld overhead	11.498.000		
Af: baten taakveld overhead	221.000		
Netto lasten taakveld overhead		11.277.000	
Af: incidentele lasten	454.000		
Af: toe te rekenen lasten			
Rechtspositionele verplichtingen	433.000		
Flexibele schil	100.000		
		987.000	
Lasten taakveld overhead (per saldo)			10.290.000
Totale salarislasten excl. overhead			12.663.000
Opslagpercentage overhead*			80%

* Afgerond op een veelvoud van 5%

Beleidsindicatoren	R 2022	B 2024
<i>Overhead gemeentelijke organisatie (% van de totale lasten)</i>	10%	12%
<i>Formatie: fte per 1.000 inwoners*</i>	7,1	7,7
<i>Bezetting: fte per 1.000 inwoners*</i>	7,0	7,7
<i>Apparaatskosten per inwoner (euro)*</i>	€ 531	€ 642
<i>Externe inhuur (%)</i>	11,0	8,7

* Exclusief gemeenteraad en B&W

PARAGRAFEN 2024

1. Weerstandsvermogen en risicobeheersing
2. Onderhoud kapitaalgoederen
3. Bedrijfsvoering
4. Openbaarheid
5. Financiering
6. Grondbeleid
7. Verbonden partijen
8. Lokale heffingen

Bergse Diepsluis tijdens zonsondergang

PARAGRAAF WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEBEERSING

Algemeen

Gemeenten hebben in toenemende mate te maken met uiteenlopende risico's waarvan zij zich bewust moeten zijn. Een essentiële voorwaarde voor risicobewustwording is inzicht in risico's. Wanneer dit in voldoende mate bestaat, kan worden bepaald op welke wijze (1) risico's beheersbaar kunnen worden gemaakt en (2) de financiële positie van de gemeente tegen deze risico's kan worden beschermd. Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en de "Financiële verordening gemeente Tholen" verplichten de gemeente tot het voeren van risicomanagement en het opstellen van een paragraaf "Weerstandsvormogen en risicobebereersing". Deze paragraaf is een onderdeel van het totale risicomanagementproces en geeft met name inzicht in de financiële draagkracht van de gemeente indien zich onvoorziene tegenvallers voordoen.

De paragraaf gaat in op:

- Het risicomanagementbeleid;
- Het risicoprofiel (de gesignaleerde risico's);
- De benodigde weerstandscapaciteit;
- De risico top 5 en de beheersing van deze belangrijkste risico's;
- De beschikbare weerstandscapaciteit;
- De kengetallen omtrent de financiële positie.

Risicomanagementbeleid

Net als iedere andere organisatie heeft ook de gemeente bij de uitvoering van haar taken te maken met onzekerheden die kunnen leiden tot financiële tegenvallers. Het weerstandsvormogen is het vermogen om deze tegenvallers op te kunnen vangen, zonder dat de continuïteit in gevaar komt. Het weerstandsvormogen kan worden uitgedrukt als de verhouding tussen de beschikbare en de benodigde weerstandscapaciteit (risico's).

Het beleid ten aanzien van risicomanagement is vastgelegd in de "Financiële verordening gemeente Tholen 2023", die door uw raad is vastgesteld op 23 maart 2023. Vanaf 2020 wordt een ratio nagestreefd van minimaal 1,5.

Risicoprofiel

Voor de gehele organisatie zijn de belangrijkste risico's in beeld gebracht. Het risicoprofiel is divers van aard. Voor de in kaart gebrachte risico's zijn diverse beheersmaatregelen benoemd. Deze zijn bedoeld om óf de kans van een risico te verlagen óf de gevolgen te reduceren. Hierdoor zal de totale impact van de risico's op de organisatie afnemen.

Benodigde weerstandscapaciteit

Op basis van het risicoprofiel kan bepaald worden hoeveel geld nodig is om alle risico's te kunnen afdekken. Alle risico's zullen zich echter nooit én tegelijk, én in hun maximale omvang voordoen. De benodigde weerstandscapaciteit wordt daarom berekend op basis van een risicosimulatie (Monte-Carlo methode). We gaan hierbij uit van een zekerheidspercentage van 90%. Door deze benadering wordt voorkomen dat er een te groot weerstandsvormogen (weerstandscapaciteit) wordt aangehouden. De totaal benodigde weerstandscapaciteit bedraagt ultimo 2024 circa € 2,4 miljoen.

Risico top 5

In de tabel hieronder zijn de 5 belangrijkste risico's van de gemeente Tholen, gerangschikt naar financiële impact, weergegeven. Het percentage geeft het aandeel van het risico in de totaal benodigde weerstandscapaciteit weer (€ 2,4 miljoen). De top 5 risico's beslaan circa 80% van de totaal benodigde capaciteit.

Tabel: Belangrijkste 5 financiële risico's			
Risico	Kans	Max. financieel gevolg	Invloed
Tekort gebiedsontwikkeling Tholen Stad Grondexploitatie VOF	50%	€ 1.100.000	29%
Tekort als gevolg van inflatie	70%	€ 700.000	18%
Tekort bij de uitvoering van de WMO	70%	€ 560.000	15%
Tekort gemeentelijke grondexploitaties	30%	€ 300.000	8%
Hogere financieringslasten	50%	€ 280.000	7%

Ad 1: Gebiedsontwikkeling in exploitatie via grondexploitatie maatschappij Tholen Stad VOF

De grondopbrengsten zijn in de geactualiseerde grondexploitatie residueel berekend. Dit betekent dat de prijsverandering van de VON-prijzen en de bouwkosten leiden tot andere grondwaarden. Op dit moment is voor zowel de VON-prijzen als de bouwkosten gekozen om aan te sluiten bij de consumentenprijsindex (CPI). De ervaring leert dat de prijsontwikkeling van de bouwkosten en de VON-prijzen vaak niet gelijk op gaat. In Tholen is de afgelopen jaren de VON-prijsstijging ten opzichte van de rest van Nederland achtergebleven. De bouwkostenstijging is wel gelijk opgegaan met de rest van Nederland. Dit heeft tot gevolg gehad dat de grondprijs niet evenredig is mee veranderd en zelfs is gedaald, ondanks dat de VON-prijzen zijn gestegen. Dit risico is nog steeds actueel. Met een dergelijke ontwikkeling stijgen de grondprijzen namelijk minder hard of kunnen deze zelfs dalen. Uit een gevoeligheidsanalyse blijkt dat dit risico het grootste effect op het resultaat van de grondexploitatie heeft. Het maximumrisico voor de gemeente schatten we in op circa € 2,2 miljoen. Rekening houdend met een kans van 50%, leidt dit tot een maximaal financieel gevolg van € 1,1 miljoen.

Ad 2: Tekort als gevolg van inflatie

De afgelopen periode is de inflatie wereldwijd sterk opgelopen. Het beschikbare budget voor de gestegen prijzen van het groot onderhoud aan onze kapitaalgoederen (€ 250.000) is voorlopig, in afwachting van de actualisatie van de onderhoudsplannen in 2024, toegevoegd aan de post onvoorzien. Dit geldt eveneens voor de verwachte hogere kapitaallasten (€ 150.000) door prijsstijgingen van voorgenomen investeringen. Voor salarisstijgingen is een stelpost van € 650.000 verwerkt. Het risico bestaat dat de (prijs)stijgingen hoger zijn dan waarmee in de programmabegroting rekening gehouden is. Het maximumrisico schatten we in op € 0,5 miljoen. Vanwege het structurele karakter hebben we het totale risicobedrag verdubbeld. Rekening houdend met een kans van 70%, leidt dit tot een maximaal financieel gevolg van € 0,7 miljoen.

Ad 3: Tekorten bij de uitvoering van de WMO

Door decentralisatie van taken op het gebied van jeugdzorg, maatschappelijke ondersteuning en arbeidsparticipatie werd het takenpakket van de gemeenten in 2015 flink uitgebreid. Het uitgangspunt was dat deze transitie budgettair neutraal zou verlopen. Dit is echter totaal niet realistisch gebleken. Door de introductie van het abonnementstarief was er de afgelopen jaren een toename van de vraag te zien. Dit heeft geleid tot een opwaartse druk op de budgetten. Daarom is en wordt er op een breed front ingezet om meer grip te krijgen op de budgetten. Allereerst voeren we samen met andere gemeenten het actieplan "Grip op WMO" uit. Daarnaast geven we uitvoering aan ons lokaal actieplan. Het maximale risico schatten we in op € 0,4 miljoen. Vanwege het structurele karakter is dit bedrag verdubbeld. Rekening houdend met een kans van 70%, leidt dit tot een maximaal financieel gevolg van € 0,56 miljoen.

Ad 4: Tekort binnen gemeentelijke grondexploitaties

Het grootste risico ten aanzien van de huidige schattingen is gelegen in woningbouwcomplex Havengebied Sint-Annaland en in mindere mate in bedrijventerreincomplex Tholen. Bij de overige complexen zijn de nog te realiseren kosten en opbrengsten beperkt en/of zijn de verwachte eindwaarden zodanig hoog dat eventuele risico's binnen het complex zijn op te vangen.

De nog te realiseren opbrengsten binnen woningbouwcomplex Havengebied Sint-Annaland bedragen ruim € 6 miljoen, de nog te realiseren kosten € 1,7 miljoen en het verwachte resultaat op eindwaarde bijna € 0,2 miljoen. Het grootste risico binnen dit complex betreft met name de grondprijzontwikkeling van de uitgeefbare kavels. Voor de woontorens op het Havenplateau zijn echter al verkoopovereenkomsten afgesloten. De kostenramingen voor het bouw- en woonrijp maken zijn gebaseerd op de GWW-prijzen van begin 2023.

Het maximale risico op basis van een gevoeligheidsanalyse van de grondexploitatie van Havengebied Sint-Annaland (daling uitgifteprijzen met 20%) schatten we in op € 1,0 miljoen. Rekening houdend met een kans van 30%, leidt dit tot een maximaal financieel gevolg van € 0,3 miljoen.

Binnen de grondexploitatie van bedrijventerrein Tholen zijn voor de nog te maken kosten van ruim € 8 miljoen vrijwel alle opdrachten verstrekt. De aanleg van het grote project "derde aansluiting Tholen" is door de RUD Zeeland eind 2022 echter stilgelegd als gevolg van de mogelijke aanwezigheid van de rugstreeppad. Hierdoor is de kans zeer groot dat de aannemer een claim gaat neerleggen voor de geleden schade. De omvang van de eventuele claim is op dit moment nog onzeker; de beroepsprocedure loopt nog. De voorzieningenrechter heeft de gemeente en de aannemer echter begin 2023 op alle punten in het gelijk gesteld. Bij een gunstige afhandeling van het bezwaar kan de gemeente een eventuele claim doorleggen. Verder kan een eventuele claim worden opgevangen binnen het complex. Het verwachte resultaat op eindwaarde bedraagt ultimo 2022 namelijk € 4,3 miljoen.

Ad 5: Hogere financieringslasten

De rente van langlopende leningen, uitgaande van een termijn van 25 jaar vast, laat een sterke stijging zien. De rente varieerde van 0,81% begin 2022 naar 3,37% aan het eind van het jaar. Het risico bestaat dat de rente hoger is dan waarmee in de programmabegroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027 rekening gehouden is. Het maximale risico schatten we in op een bedrag van € 0,28 miljoen (2% x financieringstekort van € 14.000.000). Vanwege het structurele karakter is dit bedrag verdubbeld. Rekening houdend met een kans van 50%, leidt dit tot een maximaal financieel gevolg van € 0,28 miljoen.

Beschikbare weerstandscapaciteit

Met de beschikbare weerstandscapaciteit bedoelen we de aanwezige middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet begrote kosten, die onverwachts en substantieel zijn, te dekken. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit.

De incidentele weerstandscapaciteit (in het vermogen) bestaat uit de Algemene reserve niet vrij besteedbaar.

Tot de structurele weerstandscapaciteit (in de exploitatie) behoren de post onvoorzien en de onbenutte belastingcapaciteit; de riool- en afvalstoffenheffing mogen maximaal kostendekkend zijn (inclusief compensabele BTW). Omdat dit (vrijwel) het geval is, zit hierin geen ruimte om extra middelen te genereren. Voor de berekening van de onbenutte belastingcapaciteit onroerende zaakbelasting wordt het tarief volgens de norm van artikel 12 Financiële verhoudingswet gehanteerd.

De beschikbare weerstandscapaciteit voor de periode tot en met 2027 is als volgt bepaald:

(ultimo jaar in miljoen €)	R 2022	B 2023	B 2024	B 2025	B 2026	B 2027
<i><u>Vermogen:</u></i>						
Algemene reserve niet vrij besteedbaar	26,2	33,5	33,5	33,7	33,7	33,7
<i><u>Exploitatie:</u></i>						
Onbenutte belastingcapaciteit OZB	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
Onvoorzien	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Beschikbare weerstandscapaciteit:	27,0	34,3	34,3	34,5	34,5	34,5

Kengetallen financiële positie

Op grond van het BBV dient een verplichte basisset aan financiële kengetallen in de onderhavige paragraaf opgenomen te worden. De kengetallen geven gezamenlijk op eenvoudige wijze inzicht in de financiële positie. Ook moet de ontwikkeling van de kengetallen voor de drie jaren volgend op het begrotingsjaar weergegeven worden.

Structurele exploitatieruimte

Betekenis

Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele vrije ruimte is. Daarnaast geeft dit kengetal ook aan of de gemeente in staat is om structurele tegenvallers op te vangen dan wel of er nog ruimte is voor nieuw beleid.

Berekeningswijze

Op basis van het overzicht "incidentele baten en lasten" kan het saldo van de structurele baten en structurele lasten worden berekend. Vervolgens wordt hierbij het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves opgeteld. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door de uitkomst te delen door de totale baten (zie artikel 17 onderdeel c van het BBV = exclusief mutaties reserves) en uit te drukken in een percentage.

Norm

In het financieel toezicht wordt de begroting van een gemeente langs de lat gelegd die geldt voor artikel 12-gemeenten. Voor het bedrag voor onvoorzien (conform het BBV artikel 8, lid 1) wordt bij artikel 12-gemeenten uitgegaan van de vuistregel van 0,6% van de som van de uitkering Gemeentefonds (algemene uitkering plus integratie- en decentralisatie-uitkeringen) en de OZB-capaciteit. Een gemeente zou in de begroting dit bedrag aan ruimte moeten ramen om structurele tegenvallers op te kunnen vangen. Uitgedrukt in een percentage van de totale baten komt dit voor Tholen neer op circa 0,4%. Wij zetten de structurele exploitatieruimte af tegen deze norm.

Voldoende	Structurele exploitatieruimte hoger of gelijk aan 0,4%
Matig	Structurele exploitatieruimte tussen 0% en 0,4%
Onvoldoende	Structurele exploitatieruimte kleiner dan 0%

Berekening

Ultimo jaar	R 2022	B 2023	B 2024	B 2025	B 2026	B 2027	
A	Totale structurele lasten (excl. onvoorzien)	72.838	77.522	78.285	78.390	77.160	74.116
B	Totale structurele baten	79.624	80.561	82.736	82.642	78.115	74.566
C	Totale struct. toevoegingen reserves	29	32	25	25	25	25
D	Totale struct. onttrekkingen reserves	0	0	0	0	0	0
E	Tot. baten (excl. reservemutaties)	95.967	90.752	82.736	82.642	78.115	74.566
	Struct. expl.ruimte ((B-A)+(D-C))/Ex100%	7,0%	3,3%	5,3%	5,1%	1,2%	0,6%

Conclusie

De structurele ruimte in de exploitatie kan als voldoende worden bestempeld.

Ratio weerstandsvermogen

Betekenis

De ratio weerstandsvermogen geeft het vermogen aan om tegenvallers op te kunnen vangen, zonder dat de continuïteit in gevaar komt.

Berekeningswijze

De ratio weerstandsvermogen wordt uitgedrukt als de verhouding tussen de beschikbare en de benodigde weerstandscapaciteit (risico's).

Norm

In het kader van "Tholen (financieel) in balans" heeft u vanaf 2020 een ratio weerstandsvermogen geformuleerd van 1,5.

Volgende	Vanaf 1,0
Matig	Tussen 0,8 en 1,0%
Onvoldoende	Lager dan 0,8

Berekening

Ultimo jaar	R 2022	B 2023	B 2024	B 2025	B 2026	B 2027
A Beschikbare weerstandscapaciteit	27.000	34.300	34.300	34.500	34.500	34.500
B Benodigde weerstandscapaciteit (risico's)	2.900	2.900	2.400	2.400	2.400	2.400
Ratio weerstandsvermogen (A/B)	9,3	11,8	14,3	14,3	14,3	14,3

Conclusie

De ratio weerstandsvermogen is veel hoger dan de doelstelling van 1,5 en kan als voldoende worden aangemerkt.

Solvabiliteitsratio

Betekenis

De solvabiliteitsratio geeft de mate aan waarin de gemeentelijke bezittingen zijn afbetaald (niet belast met schulden).

Berekeningswijze

De solvabiliteitsratio wordt uitgedrukt als de verhouding tussen het eigen vermogen en het balanstotaal. De solvabiliteitsratio is het spiegelbeeld van de schuldratio.

Norm

In de VNG-uitgave "Houdbare gemeentefinanciën" is aangegeven dat wanneer de solvabiliteit hoger is dan 30% dit als voldoende kan worden bestempeld en lager dan 20% als onvoldoende. In het kader van "Tholen (financieel) in balans" heeft uw raad als doelstelling een solvabiliteit van 20% in 2022 geformuleerd. Bij de kadernota 2022 is deze doelstelling bijgesteld naar 30% in 2030.

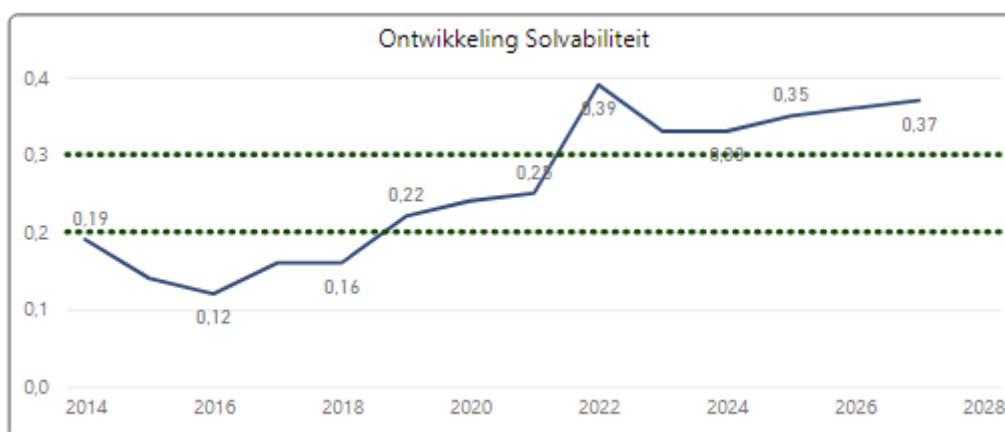
Voldoende	Vanaf 30%
Matig	20% tot 30%
Onvoldoende	Tot 20%

Berekening

Ultimo jaar	R 2022	B 2023	B 2024	B 2025	B 2026	B 2027
A Eigen vermogen (cf. art. 42 BBV)	45.836	43.465	43.209	44.259	43.961	43.761
B Balanstotaal	118.805	129.865	129.116	124.743	123.415	120.462
Solvabiliteit (A/B) x 100%	39%	33%	33%	35%	36%	37%

Conclusie

De solvabiliteit is hoger dan de doelstelling van 30% en kan als voldoende worden aangemerkt.

Netto schuldquote

Betekenis

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de (netto) schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de inkomsten. De hoogte van de inkomsten bepaalt namelijk in belangrijke mate hoeveel schulden een gemeente kan dragen. Hoe hoger het inkomen des te meer schuld een gemeente kan aangaan.

Berekeningswijze

De netto schuldquote betreft de netto schuld als aandeel van de totale inkomsten (voor reservemutaties). De netto schuld wordt berekend als de som van de onderhandse leningen, overige vaste schuld, kortlopende schuld en overlopende passiva minus de langlopende uitzettingen, kortlopende (debiteuren)vorderingen en uitzettingen, liquide middelen en overlopende activa.

Norm

In de VNG-uitgave "Houdbare gemeentefinanciën" is aangegeven dat wanneer de schuld lager is dan de jaarmzet (< 100%) dit als voldoende kan worden bestempeld en boven de 130% als onvoldoende. Omgerekend komt dit laatste percentage ongeveer overeen met het Europese schuldplafond van 60% van het bbp.

Voldoende	Tot 100%
Matig	100% tot 130%
Onvoldoende	Vanaf 130%

Berekening

Ultimo jaar	R 2022	B 2023	B 2024	B 2025	B 2026	B 2027
A Vaste schulden (cf. art. 46 BBV)	55.715	51.578	46.141	42.204	38.266	34.329
B Netto vlottende schuld (cf. art. 48 BBV)	3.012	22.051	26.997	25.806	28.924	30.290
C Overlopende passiva (cf. art. 49 BBV)	4.744	4.744	4.744	4.744	4.744	4.744
D Financiële activa (cf. art. 36 lid d, e en f)	2.763	2.763	2.763	2.763	2.763	2.763
E Uitzettingen < 1 jaar (cf. art. 39 BBV)	30.739	8.739	8.739	8.739	8.739	8.739
F Liquide middelen (cf. art. 40 BBV)	1.246	1.246	1.246	1.246	1.246	1.246
G Overlopende activa (cf. art. 40a BBV)	6.503	6.503	6.503	6.503	6.503	6.503
H Tot. baten (excl. reservemutaties)	95.967	90.752	82.736	82.642	78.115	74.566
Netto schuldq. (A+B+C-D-E-F-G)/Hx100%	23%	65%	71%	65%	67%	67%

Conclusie

De netto schuldquote kan als voldoende worden aangemerkt.

Voor een goed oordeel over de hoogte van de netto schuldquote van een gemeente is een diepere analyse nodig. Twee belangrijke factoren nuanceren het beeld. Ten eerste kan een grote portefeuille uitgeleende gelden aan derden en aan verbonden partijen het beeld vertekenen. Ten tweede kunnen grote voorraden bouwgrond het beeld vertekenen. Bij een meer dan gemiddelde voorraad bouwgrond of een grote portefeuille uitgeleend geld, zoals bij onze gemeente het geval is, is een netto schuldquote hoger dan 130% minder alarmerend.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen

Betekenis

Een gemeente met veel verstrekte leningen heeft normaliter veel schulden, welke onder normale omstandigheden niet op de begroting drukken. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen, wordt de netto schuldquote hieronder gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen. Op deze manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast.

Berekeningswijze

De wijze waarop de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend is gelijk aan de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen (zie artikel 36 lid b en c BBV).

Norm

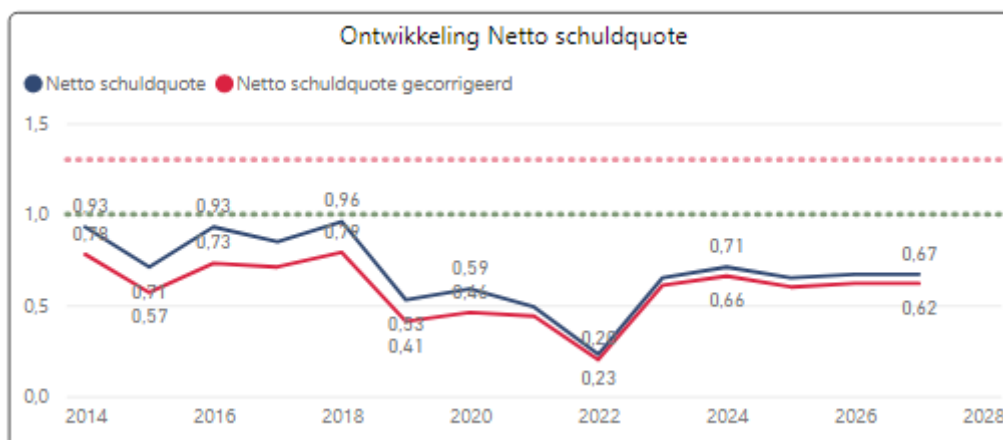
Zie 4a.

Berekening

Ultimo jaar		R 2022	B 2023	B 2024	B 2025	B 2026	B 2027
A	Vaste schulden (cf. art. 46 BBV)	55.715	51.578	46.141	42.204	38.266	34.329
B	Netto vlottende schuld (cf. art. 48 BBV)	3.012	22.051	26.997	25.806	28.924	30.290
C	Overlopende passiva (cf. art. 49 BBV)	4.744	4.744	4.744	4.744	4.744	4.744
D	Financiële activa (cf. art. 36 lid d, e en f)	6.119	6.119	6.869	6.869	6.869	6.869
E	Uitzettingen < 1 jaar (cf. art. 39 BBV)	30.739	8.739	8.739	8.739	8.739	8.739
F	Liquide middelen (cf. art. 40 BBV)	1.246	1.246	1.246	1.246	1.246	1.246
G	Overlopende activa (cf. art. 40a BBV)	6.503	6.503	6.503	6.503	6.503	6.503
H	Tot. baten (excl. reservemutaties)	95.967	90.752	82.736	82.642	78.115	74.566
Netto schuldq. (A+B+C-D-E-F-G)/Hx100%		20%	61%	66%	60%	62%	62%

Conclusie

De netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen kan als voldoende worden aangemerkt.

Kengetal grondexploitatie

Betekenis

Het kengetal grondexploitatie geeft aan welk deel van de netto-schuldquote veroorzaakt wordt door de grondexploitatie. Een gemeente met veel grondvoorraden heeft normaliter veel schulden, welke bij normale marktomstandigheden niet op de begroting drukken. Als de markt tegenzit, gaat dit echter niet meer op. Een gemeente met veel grondvoorraden kan dan een probleem krijgen vanwege de schulden die voor de aanschaf zijn aangegaan. De afgelopen jaren is gebleken dat de grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente.

Berekeningswijze

Voor de berekening van het kengetal wordt de bouwgrond in exploitatie gedeeld door de totale baten uit de programmabegroting of jaarstukken (exclusief mutaties reserves) en uitgedrukt in een percentage.

Norm

Een norm voor het kengetal grondexploitatie is lastig te bepalen. De boekwaarde van de voorraad grond zegt namelijk niets over de relatie tussen de vraag naar en aanbod van bouwgrond. Om deze reden is er geen norm verbonden aan het kengetal grondexploitatie. De boekwaarde van de gronden geeft wel aan of een gemeente veel middelen heeft gestopt in haar grondexploitatie.

Berekening

Ultimo jaar		R 2022	B 2023	B 2024	B 2025	B 2026	B 2027
A	Vorraden bouwgrond in exploitatie	3.207	4.214	936	-2.290	-4.839	-5.240
B	Tot. baten (excl. reservemutaties)	95.967	90.752	82.736	82.642	78.115	74.566
	Grondexploitatie A/B x 100%	3%	5%	1%	-3%	-6%	-1%

Conclusie

Het kengetal is de komende jaren negatief. Veel grondexploitaties bevinden zich in de afrondende fase, waarbij vrijwel alle kosten reeds gemaakt zijn.

Belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishouden

Betekenis

De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het COELO publiceert deze lasten ieder jaar in de Atlas van de lokale lasten. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB, de rioolheffing en afvalstoffenheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde in die gemeente.

Berekeningswijze

De belastingcapaciteit van gemeenten wordt daarom berekend door de totale woonlasten meerpersoonshuishouden in jaar t te vergelijken met het landelijk gemiddelde in jaar t-1 in en uit te drukken in een percentage.

Norm

De gemeentelijke woonlasten zijn begrensd op het landelijk gemiddelde.

Berekening

De (ongewogen) gemiddelde woonlasten van gemeenten in 2023, op basis van de cijfers van het COELO, bedragen € 944. Het gemiddelde over 2022 bedraagt € 904.

Ultimo jaar		R 2022	B 2023	B 2024	B 2025	B 2026	B 2027
A	OZB-lasten voor gezin bij gem. WOZ-waarde	310	319	319	322	325	325
B	Rioolheffing voor gezin	206	206	210	210	210	212
C	Afvalstoffenheffing voor gezin	276	277	296	307	322	337
D	Tot. Woonlasten voor gezin (A+B+C)	792	802	825	839	857	874
E	Woonlasten landelijk gem. gezin (t-1)	811	*904	944	963	982	1.002
	Woonlasten t.o.v. landelijk gem. (D/E)x100%	98%	89%	87%	87%	87%	87%

Conclusie

De totale woonlasten bevinden zich onder het landelijk gemiddelde van t-1 (vanaf jaarschijf 2024 is voor het landelijk gemiddelde uitgegaan van een stijging van 2%).

* In voorgaande jaren was in de "Atlas voor lokale lasten" van het COELO alleen de gemiddelde WOZ-waarde van alle woningen bekend, dus koop- en huurwoningen samen. Daarom hanteerde het COELO tot en met 2021 deze waarde in de desbetreffende "Atlas van de lokalen lasten". Sinds 2022 publiceert het CBS de woningwaarden ook uitgesplitst naar huur- en koopsector. Deze WOZ-waarde is bij de gemeenten vooral van belang bij de OZB. Omdat de OZB alleen wordt betaald door huishoudens met een koopwoning wordt bij de samenstelling van de COELO thans uitgegaan van een gemiddelde WOZ-waarde van een koopwoning. Hierdoor is het niet mogelijk om de woonlasten van 2021 en 2022 met elkaar te vergelijken.

PARAGRAAF ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN

Algemeen

De gemeente Tholen is ruim 25.000 hectare groot. Een groot deel daarvan bestaat uit openbare ruimte. Deze openbare ruimte bevat o.a. wegen, riolering, groen, water en openbare gebouwen. Alle in deze openbare ruimte aanwezige kapitaalgoederen dienen onderhouden te worden. In deze paragraaf worden de kaders geschetst voor het onderhoud aan deze kapitaalgoederen. De lasten hiervan zijn terug te vinden in het programma “Verkeer en Vervoer”, “Sport, Cultuur en Recreatie” en “Volksgezondheid en Milieu”. Voor het onderhoud aan de kapitaalgoederen zijn de volgende beleidsplannen vastgesteld:

Beleidsplan	Vastst. Raad	Herz. plan	Onderhoudsniveau ¹⁾	Achterst. Onderhoud
Wegen	2018	2024	Niveau B (basis) ¹⁾	<1%
Openb. verlichting	2018	2024	o.b.v. stabiliteitsmetingen	<3%
Groen	2018	2024	Niveau A t/m C ²⁾	<1%
Water	2022	2027	Goed	<2%
Riolering	2022	2027	Cf klassen bij funct. eisen	<1%
Gebouwen	2018	2024	Conditie 2/3 (goed/redelijk)	Nee
Havens	2018	2024	Redelijk	<1%

- 1) Maximaal 10% van het areaal in niveau C (matig) kan zonder extra kosten in stand kan worden gehouden. Stijgt het percentage areaal in niveau C boven de 10%, dan stijgen de kosten. Bij onderhoudsniveau D (slecht) is sprake van achterstallig onderhoud;
- 2) Sinds 2016 is het onderhoudsniveau als volgt: randzones niveau C (laag), begraafplaatsen niveau A (hoog), overig niveau B (basis);

In de raadsvergadering van 6 december 2018 zijn de beleidsplannen voor havens, groen, wegen, openbare verlichting en gebouwen voor de periode 2019-2023 vastgesteld. Tevens heeft u in deze vergadering een plan van aanpak voor een integrale visie openbare ruimte vastgesteld. Dit plan van aanpak moet leiden tot een integrale missie en visie op de openbare ruimte. In de missie en visie spreken we af wat onze ambitie is hoe we met de openbare ruimte om willen gaan op het gebied van inrichting, gebruik en beheer. De wensen van de gebruikers van de openbare ruimte, onze burgers, bezoekers en bedrijven, vormen daarbij het uitgangspunt. Natuurlijk binnen de financiële kaders en met onze gemeentelijke verantwoordelijkheid voor het gemeenschappelijke belang en duurzaam beheer van kapitaalgoederen. Inmiddels lopen ook trajecten voor de Omgevingsvisie en de Inspiratievisie Tholen 2040, waarvoor onze burgers en bedrijven geraadpleegd worden. De missie en de visie op de openbare ruimte bezien we nu in samenhang met deze andere twee visies.

Voor het meerjarig onderhoud van de kapitaalgoederen gebouwen, wegen, openbare verlichting en havens zijn voorzieningen aanwezig. Voor de riolering is een spaar- en egalisatievoorziening beschikbaar.

Wegen

Beleidskader

Het beleidsplan wegen 2019-2023 is vastgesteld in uw raad op 6 december 2018. Hierin is ook beleid opgenomen met betrekking tot het onderhoud aan civieltechnische kunstwerken. Om naar de visie toe te werken is voor de periode 2019-2023 een beheerstrategie met meetbare, operationele doelen geformuleerd.

Actualisatie van het beleidsplan wegen en civieltechnische kunstwerken is in voorbereiding. Als gevolg van het in beeld brengen van de (financiële) gevolgen van het eerder door uw raad aangenomen amendement om het kwaliteitsniveau van het beheer in de openbare ruimte te verhogen, alsmede het verwerken van toegankelijkheidsmaatregelen is vaststelling in 2023 niet haalbaar. Daarnaast worden nog andere onderdelen toegevoegd waar in eerdere beleidsplannen geen rekening mee is gehouden: onderhoud van bermen en markering / belijning.

Financieel overzicht

		Rek. 2022	Begr. 2023	Begr. 2024
A	Storting in de voorziening	€ 681.000	€ 671.000	€ 671.000
B	Klein onderhoud	€ 748.675	€ 856.300	€ 846.000
C	Inkomenoverdracht Waterschap	€ 1.549.477	€ 1.640.000	€ 1.670.000
D	Ambtelijke capaciteit*	€ 509.458	€ 446.000	€ 479.000
E	Kapitaallasten	€ 129.705	€ 350.800	€ 439.400
F	Totale lasten (A t/m E)	€ 3.618.315	€ 3.964.100	€ 4.105.400
G	Vergoedingen	€ 338.366	€ 268.000	€ 268.000
H	Jaarbudget (F-G)	€ 3.279.949	€ 3.696.100	€ 3.837.400

* Exclusief overhead

Op het taakveld vallen de geraamde lasten afgerond € 141.000 hoger uit. Dit komt met name door hogere kapitaallasten van gerealiseerde investeringen. Verder stijgt de bijdrage aan het beheer van gemeentelijke wegen door het waterschap met € 30.000. De hoogte van deze bijdrage is vastgelegd in het Besluit bijdrage vergoeding wegzorg (Stb.1994, 427) en wordt jaarlijks bijgesteld op basis van gegevens van het Centraal Planbureau (prijsstijging overheidsconsumptie).

Het verloop van de voorziening ziet er als volgt uit:

		Rek. 2022	Begr. 2023	Begr. 2024
A	Stand 1-1	€ 1.231.270	€ 1.326.000	€ 1.760.000
B	Structurele storting	€ 681.000	€ 671.000	€ 671.000
C	Aanwending	€ 586.281	€ 237.000	€ 715.000
	Stand per 31-12 (A+B-C)	€ 1.325.989	€ 1.760.000	€ 1.716.000

Openbare verlichting

Beleidskader

Het op 6 december 2018 vastgestelde beleidsplan openbare verlichting bevat een evaluatie van het eerdere beleidsplan uit 2003 en van de gewijzigde uitgangspunten uit 2014. Ook beschrijft het plan het toepassingsgebied, stelt het de kaders en inhoud van het vakgebied, beschrijft het de onderhoudsmethodiek en de ermee gepaard gaande financiële lasten.

Het beleidsplan voorziet in de volgende kaders:

- Waar moeten we aan voldoen? – wettelijke kaders en richtlijnen; haar missie;
- Hoe staan we ervoor en wat is er in de afgelopen periode gerealiseerd? – kengetallen en evaluatie;
- Welke visie en ambitie heeft de gemeente op het gebied van:
  - Duurzaamheid (energiebesparing en materiaalgebruik);
  - Kwaliteit (materiaalgebruik, beheersniveau's openbare ruimte);
  - Beleving (waarde van de ruimte, veilig, toegankelijkheid en sfeer).

Financieel overzicht:

		Rek. 2022	Begr. 2023	Begr. 2024
A	Storting in de voorziening	€ 117.500	€ 119.500	€ 119.500
B	Klein onderhoud	€ 3.787	€ 0	€ 0
C	Energie	€ 127.870	€ 125.000	€ 175.000
D	Inkomensoverdrachten	€ 32.128	€ 34.000	€ 47.000
E	Ambtelijke capaciteit*	€ 39.282	€ 33.000	€ 42.000
F	Kapitaallasten	€ 18.518	€ 28.600	€ 30.800
G	Totale lasten (A t/m F)	€ 339.085	€ 340.100	€ 414.300
H	Vergoedingen	€ 31.092	€ 15.000	€ 15.000
I	Jaarbudget (G-I)	€ 307.993	€ 325.100	€ 399.300

* exclusief overhead

De stijging op het taakveld met € 74.000 ontstaat voornamelijk door hogere energielasten. Ook stijgen de inkomensoverdrachten met € 12.000 als gevolg van de overdracht van lichtmasten aan het waterschap.

Het verloop van de voorziening ziet er als volgt uit:

		Rek. 2022	Begr. 2023	Begr. 2024
A	Stand 1-1	€ 83.349	€ 50.000	€ 47.000
B	Structurele storting	€ 117.500	€ 117.000	€ 119.500
C	Aanwending	€ 150.918	€ 120.000	€ 113.500
	Stand per 31-12 (A+B-C)	€ 49.931	€ 47.000	€ 53.000

Openbaar groen

Beleidskader

Ook het Groenplan is vastgesteld in de raadsvergadering van 6 december 2018. Het plan omschrijft diverse waarden van groen, zoals lucht(kwaliteit), het dempen van de gevolgen van klimaatverandering, de rust die groen geeft, dat groen uitnodigt tot bewegen, lagere gezondheidskosten en minder vandalisme. Naast deze algemene waarden van groen heeft een specifieke groen inrichting ook specifieke functies, zoals recreatie, speelgelegenheid, sport, afscherming, verkeersbegeleiding, voedselbron en nest- en schuilgelegenheid voor dieren. Om de verschillende waarden en functies van het groen ook in de toekomst te kunnen garanderen moet het groen onderhouden worden. Daarnaast is er een visie nodig voor de ontwikkeling van groene structuren en om in te spelen op ontwikkelingen. Kort samengevat is deze visie: "Het behouden en ontwikkelen van een robuuste groenstructuur die de waarden van groen versterkt".

Daarmee willen we:

- Het openbaar groen duurzaam in stand houden;
- Ons aanpassen aan de gevolgen van klimaatverandering;
- De biodiversiteit vergroten (en daarmee ook belevingswaarde);
- Zo robuust mogelijke groenstructuren realiseren;
- De waarden van groen versterken.

Financieel overzicht:

		Rek. 2022	Begr. 2023	Begr. 2024
A	Ambtelijke capaciteit*	€ 476.832	€ 508.500	€ 589.000
B	Aankoop goederen	€ 8.155	€ 0	€ 0
C	Inhuur derden	€ 93.787	€ 27.000	€ 28.000
D	Onderhoud	€ 261.282	€ 185.000	€ 291.000
E	Maaiwerkzaamheden	€ 113.692	€ 140.000	€ 182.000
F	Onderhoud door derden (o.a. De Betho)	€ 307.437	€ 386.000	€ 404.000
G	Compostering	€ 13.402	€ 10.000	€ 11.000
H	Diversen	€ 6.927	€ 9.000	€ 9.000
I	Totale lasten (A t/m H)	€ 1.281.514	€ 1.265.500	€ 1.514.000
J	Vergoedingen	€ 64.696	€ 46.000	€ 46.000
K	Jaarbudget (I-J)	€ 1.216.818	€ 1.219.500	€ 1.468.000

* exclusief overhead

De toename van de geraamde lasten op het taakveld (€ 249.000) wordt met name veroorzaakt door enkele incidentele budgetten voor het opstellen van het landschapsontwikkelingsplan, voor de groene inpassing van inzamelvoorzieningen en voor het actieplan bomen (totaal € 145.000). Ook stijgen de ramingen door indexatie en areaaluitbreiding.

Vijvers en waterlopen

Beleidskader

In het kader van het project "Beheer en Onderhoud in Bebouwd gebied" (BOB) is in 2007 met het waterschap Scheldestromen een bestuurlijke overeenkomst gesloten (onderhoud oppervlaktewateren binnen bebouwd gebied). Deze overeenkomst is in 2017 geactualiseerd en opnieuw vastgesteld door het college. Het baggerwerk wordt sindsdien in overleg met de gemeente door het waterschap uitgevoerd, terwijl het maaiwerk in overleg met het waterschap door de gemeente wordt uitgevoerd.

Verder is in uw raad van 8 december 2022 het Waterhuishouding plan (onderdeel Stedelijk waterplan) vastgesteld. De uitvoering van de hierin opgenomen maatregelen bestrijken een periode van 5 jaar (2023-2027).

Financieel overzicht:

		Rek. 2022	Begr. 2023	Begr. 2024
A	Ambtelijke capaciteit*	€ 56.632	€ 53.000	€ 42.000
B	Onderhoud	€ 231.266	€ 45.500	€ 47.500
C	Maaiwerkzaamheden	€ 10.771	€ 72.000	€ 72.000
D	Compostering	€ 18.195	€ 8.000	€ 8.000
E	Totale lasten (A t/m D)	€ 316.864	€ 178.500	€ 169.500
F	Vergoedingen	€ 144.947	€ 55.000	€ 55.000
K	Jaarbudget (E-F)	€ 171.917	€ 123.500	€ 114.500

* exclusief overhead

De lasten op het taakveld blijven nagenoeg gelijk.

Riolering

Beleidskader

In uw raad van 8 december 2022 is het Waterhuishouding plan (onderdeel Gemeentelijk Riolerings- en Grondwaterplan) 2023-2027 vastgesteld.

Financieel overzicht:

		Rek. 2022	Begr. 2023	Begr. 2024
A	Ambtelijke capaciteit*	€ 263.584	€ 250.300	€ 251.000
B	Regulier onderhoud	€ 657.008	€ 492.300	€ 686.000
C	Storting spaarvoorziening	€ 1.089.000	€ 1.078.000	€ 1.073.000
D	Totale lasten (A t/m C)	€ 2.000.592	€ 1.820.600	€ 2.010.000
E	Rioolheffing	€ 2.472.143	€ 2.266.000	€ 2.478.000
F	Vergoedingen	€ 25.898	€ 65.000	€ 65.000
G	Mutatie voorziening riolering	-€ 11.701	€ 21.000	€ 12.000
H	Voordeel exploitatie/comp. Btw (E+F+G-D)	-€ 476.748	-€ 521.400	-€ 545.000

* exclusief overhead

Het verloop van de spaarvoorziening riolering is als volgt:

		Rek. 2022	Begr. 2023	Begr. 2024
A	Stand 1-1	€ 1.457.848	€ 1.746.000	€ 1.354.000
B	Structurele storting	€ 1.089.000	€ 1.089.000	€ 1.073.000
C	Aanwending	€ 800.255	€ 1.481.000	€ 1.129.000
	Stand per 31-12 (A+B-C)	€ 1.746.593	€ 1.354.000	€ 1.298.000

Het verloop van de voorziening voor bekleemde middelen van derden met een specifieke aanwendingsrichting (op grond van artikel 44 lid 2 BBV) ziet er als volgt uit:

		Rek. 2022	Begr. 2023	Begr. 2024
A	Stand 1-1	€ 355.021	€ 367.000	€ 356.000
B	Mutatie	-€ 11.701	€ 11.000	€ 12.000
	Stand per 31-12 (A-B)	€ 366.722	€ 356.000	€ 344.000

Gebouwen

Beleidskader

Het beleidsplan gebouwenbeheer is vastgesteld in uw raad van 6 december 2018. Het beleidsplan voorziet in de volgende kaders:

- De indeling van de gemeentelijke gebouwen en objecten in rubrieken;
- De te handhaven technische conditie per object;
- De toe te passen werkmethode, zijnde het conditie afhankelijk onderhoud (NEN 2767);
- De financiële meerjarenplanning 2018-2027, waarbij rekening is gehouden met een bezuiniging van 10%.

De actualisatie van het beleidsplan gebouwenbeheer is in voorbereiding. Het huidige beleidsplan omvat uitsluitend de instandhouding van gemeentelijke gebouwen en objecten. Echter, inmiddels zijn verduurzaming van gebouwen en aandacht voor (rijks)monumenten belangrijke thema's geworden. In 2023 worden de gemeentelijke gebouwen in het kader van de verduurzamingsopgave getoetst via de Klimop-regeling. Hierdoor is het niet haalbaar om het in 2023 vast te laten stellen. Deze thema's worden verwerkt in het geactualiseerde beleidsplan, zodat uw raad een compleet beleidsplan met duurzaam meerjarenonderhoudsprogramma ter vaststelling voorgelegd kan worden in 2024.

Financieel overzicht

In 2019 is een voorziening voor groot onderhoud aan de gemeentelijke gebouwen gevormd. Overeenkomstig het beleidsplan vindt jaarlijks een dotatie plaats van afgerond € 450.000 en is voor groot onderhoud in 2024 een bedrag geraamd van € 356.000.

Het verloop van de voorziening ziet er als volgt uit:

		Rek. 2022	Begr. 2023	Begr. 2024
A	Stand 1-1	€ 392.995	€ 0	€ 70.000
B	Structurele storting	€ 420.405	€ 282.000	€ 448.000
C	Aanwending*	€ 813.400	€ 212.000	€ 356.000
Stand per 31-12 (A+B-C)		€ 0	€ 70.000	€ 162.000

* Bij de aanwending wordt uitgegaan van de kosten door derden (dus exclusief de kosten inzet eigen personeel).

Havens

Beleidskader

Het beleidsplan Beheer en Onderhoud Havens 2019-2023 is vastgesteld in uw raad van 6 december 2018. Tegelijkertijd is overgegaan tot opheffing van de (vier) afzonderlijke voorzieningen onderhoud havens en besloten tot de vorming van één voorziening "meerjarig onderhoud havens gemeente Tholen" ten behoeve van de uitvoering van het totale geactualiseerde meerjaren onderhoudsprogramma van de havens.

Financieel overzicht

		Rek. 2022	Begr. 2023	Begr. 2024
A	Jachthaven Stavenisse	€ 111.151	€ 113.900	€ 129.000
B	Handelshaven Tholen	€ 93.073	€ 103.700	€ 141.700
C	Handelshaven Sint-Annaland	€ 170.150	€ 156.400	€ 165.900
D	Handelshaven Sint Philipsland	€ 14.861	€ 21.200	€ 26.500
E	Handelshaven Stavenisse	€ 37.597	€ 29.500	€ 37.300
F	Aanlegsteiger Anna-Jacobapolder	€ 4.770	€ 9.350	€ 3.550
G	Aanlegsteiger Gorishoek	€ 9.306	€ 8.300	€ 5.600
	Totale lasten	€ 440.908	€ 442.350	€ 509.550
A	Jachthaven Stavenisse	€ 106.296	€ 103.000	€ 106.000
B	Handelshaven Tholen	€ 37.720	€ 39.700	€ 42.700
C	Handelshaven Sint-Annaland	€ 182.903	€ 166.000	€ 172.400
D	Handelshaven Sint Philipsland	€ 877	€ 1.000	€ 1.000
E	Handelshaven Stavenisse	€ 6.324	€ 1.500	€ 1.500
F	Aanlegsteiger Anna-Jacobapolder	€ 0	€ 0	€ 0
G	Aanlegsteiger Gorishoek	€ 0	€ 0	€ 0
	Totale baten	€ 334.120	€ 311.200	€ 323.600
	Jaarbudget	€ 106.788	€ 131.150	€ 185.950

De toename van de geraamde lasten op het taakveld wordt met name veroorzaakt door het incidentele budget voor het herstel van de bodem van de handelshaven in Tholen (€ 25.000) en door hogere kapitaallasten van nieuwe investeringen.

Het verloop van de voorziening ziet er als volgt uit:

		Rek. 2022	Begr. 2023	Begr. 2024
A	Stand 1-1	€ 435.479	€ 417.000	€ 451.000
B	Structurele storting	€ 60.900	€ 54.000	€ 54.000
C	Aanwending	€ 78.921	€ 20.000	€ 14.000
	Stand per 31-12 (A+B-C)	€ 417.458	€ 451.000	€ 491.000

Per haven zien de lasten voor groot onderhoud er als volgt uit:

		Rek. 2022	Begr. 2023	Begr. 2024
A	Jachthaven Stavenisse	€ 0	€ 0	€ 0
B	Handelshaven Tholen	€ 5.352	€ 0	€ 5.000
C	Handelshaven Sint-Annaland	€ 28.230	€ 0	€ 0
D	Handelshaven Sint Philipsland	€ 0	€ 0	€ 2.000
E	Handelshaven Stavenisse	€ 35.417	€ 11.000	€ 7.000
F	Aanlegsteiger Anna-Jacobapolder	€ 9.697	€ 0	€ 0
G	Aanlegsteiger Gorishoek	€ 225	€ 9.000	€ 0
	Aanwending	€ 78.921	€ 20.000	€ 14.000

PARAGRAAF BEDRIJFSVOERING

Inleiding

De veranderende rol van de overheid, de steeds verdergaande digitalisering van de samenleving en de schaarste van beschikbare middelen vragen om een permanente doorontwikkeling van de bedrijfsvoering. Primair is die doorontwikkeling gericht op verbetering van de dienstverlening aan de burger. Randvoorwaarden die in dit geheel cruciaal zijn raken alle aspecten van de bedrijfsvoering. We noemen in dit kader:

- Voldoende personeel met de juiste opleiding en competenties;
- Een organisatiecultuur die gericht is op leren en ontwikkelen.
- Goed ingerichte en beheerste (financiële) processen;
- Een heldere en toekomstgerichte visie op Informatievoorziening;
- Een goed functionerende ICT-omgeving;
- Een goede werkplek en bijbehorende faciliteiten voor de medewerkers, voldoende aan arbo-wetgeving (zowel op kantoor als thuis).

In deze paragraaf geven we aan hoe we aan die randvoorwaarden werken.

Personeel en organisatie

De toegestane formatieomvang is voor 2024 berekend op 206,55 FTE. Ten opzichte van 2023 (196,20) laat de toegestane formatieomvang een aanzienlijke stijging zien. Beleidskeuzes uit de Kadernota 2024 zijn daarvan de oorzaak. Zowel in het sociaal domein als bij de ondersteunende teams (veiligheid en weerbare overheid, ict en hr) staan we voor diverse uitdagingen en ambities en is uitbreiding van de formatie noodzakelijk.

In een voortdurende krappe arbeidsmarkt blijft het lastig om voldoende gekwalificeerd personeel aan te trekken en te behouden. Inmiddels verloopt de werving van nieuwe medewerkers via de website www.werkenbijdegemeentetholen.nl en het hybride werken zal in 2023 volledig zijn ingevoerd. Daarnaast staat vitaliteit/duurzame inzetbaarheid op de agenda, evenals het vervangen van het personeelsinformatie- en salarissysteem met het digitaliseren van de interne werkprocessen.

Het HRM beleid rust op 5 pijlers: (1) vitaliteit en duurzame inzetbaarheid, (2) flexibiliteit en organiseren, (3) cultuur en leiderschap, (4) leren en ontwikkelen en (5) aantrekkelijk werkgeverschap.

Concerncontrol

Interne controle wordt uitgevoerd conform het door het college vastgestelde Interne Controleplan. De bevindingen van de interne controle worden door de externe accountant betrokken bij de controle van de jaarrekening. Uit de managementletter 2022 blijkt dat de processen in de basis op orde zijn en dat primaire functiescheiding is ingeregeld. Op onderdelen zijn de interne beheersingsmaatregelen in het proces nog onvoldoende geborgd of onvoldoende zichtbaar. In deze laatste situatie kan achteraf niet vastgesteld worden of de afgesproken procedures en interne controles wel hebben bestaan en gewerkt. Dit wil overigens niet zeggen dat ze niet hebben plaatsgevonden. Dit wordt onder andere opgevangen door de uitvoering van verbijzonderde interne controle. Processen met belangrijke aandachtspunten blijven (1) inkopen en (2) uitkeringen binnen het sociaal domein. Verder zijn er diverse aanbevelingen gegeven om de interne beheersing te kunnen verbeteren. Per punt heeft het college een actie voorgesteld.

Uit de bevindingen van de accountant komen diverse verbeterpunten/ aandachtspunten voort. In grote lijnen zijn die als volgt samen te vatten:

- Er komt steeds meer aandacht voor de zichtbare vastlegging van onderkende (fraude)risico's en de daarbij behorende mitigerende beheersingsmaatregelen. Met het oog op de nieuwe rechtmatigheidsverantwoording, welke ingaat vanaf boekjaar 2023, vormt een geformaliseerde frauderisicoanalyse een belangrijke voorwaarde om een gedegen uitspraak te kunnen doen over de rechtmatigheid. Deze frauderisicoanalyse is begin 2022 geformaliseerd en wordt periodiek herzien.
- De accountant legt steeds meer nadruk op de beoordeling van de automatiseringsomgeving: betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking. Op deelgebieden is de betrouwbaarheid ontoereikend. Deze bevinding onderschrijven wij. Niet voor niets leggen wij nadruk op de noodzaak tot het investeren in informatieveiligheid;
- Met de komst van de nieuwe rechtmatigheidsverantwoording vanaf boekjaar 2023 en de keuze die wij als gemeente maken inzake de verdedigingslijnen en de na te streven variant inzake rechtmatigheid, kan de meerwaarde van de VIC voor de organisatie & onze controle worden vergroot door 'in de eerste en tweede proceslijnen nog explicieter aandacht te geven aan de opzet en inrichting van de AO/IB per proces alsmede de advisering daaromtrent. Verdergaande benutting van het zaakstelsel kan daarbij uitkomst bieden.
- Er wordt steeds meer nadruk gelegd op actuele procesbeschrijvingen met onderkende (fraude)risico's en hoe deze risico's aan de hand van interne beheersingsmaatregelen gemitigeerd worden. Voor significante risico's vinden derhalve geen interne beheersingsmaatregelen zichtbaar plaats.

Deze overige verbeterpunten pakken wij planmatig op, waar mogelijk in combinatie met het LEAN maken van processen en het voldoen aan eisen die informatieveiligheid en privacywetgeving stellen.

Rechtmatigheidsverantwoording

Met ingang van het verslagjaar 2023 gaan colleges van burgemeester en wethouders van gemeenten zelf de rechtmatigheidsverantwoording opstellen. Deze wordt opgenomen in de jaarstukken. Hiermee legt de gemeente zelfstandig verantwoording af over de naleving van geldende wet- en regelgeving bij de totstandkoming van de baten en lasten en balansmutaties in de jaarrekening. De invoering van de rechtmatigheidsverantwoording is bedoeld om het gesprek tussen de raad en het college over de financiële rechtmatigheid te ondersteunen en zo de kaderstellende en controlerende rol van de raad te versterken. In de raadsvergadering van 11 november 2021 is het plan van aanpak rechtmatigheidsverantwoording behandeld. Bij de vaststelling van het Controleprotocol 2023 op 23 maart 2023 is het ambitieniveau vastgesteld: verantwoording gericht op de financiële rechtmatigheid en hantering van de wettelijke normen. Ook zijn de goedkeuringstolerantie, rapporteringstolerantie, de verantwoordingsgrens, de rapporteringsgrens en verdere afspraken daarbij vastgesteld. Uit de managementletter 2022 blijkt dat we als gemeente op schema liggen in de voorbereiding.

Informatisering & automatisering

Digitaal transparant, toegankelijk en veilig

We volgen landelijke ontwikkelingen en zorgen dat we tenminste voldoen aan de geldende wetgeving op het gebied van digitalisering, digitale toegankelijkheid, informatieveiligheid en privacy. Onze digitale infrastructuur is voor iedereen beschikbaar, toegankelijk, transparant en veilig.

Ontwikkelingen ICT

In 2023-2024 zijn we bezig met het verder integreren van telefonie in onze digitale werkomgeving. En werken we eraan om de medewerkers nog beter gebruik te maken van alle mogelijkheden die er zijn om digitaal samen te werken (adoptie). We zijn samen met ICT WBW bezig met de voorbereidingen voor de moderne werkplek van 2025. Als voorbereiding hierop migreren we (op natuurlijke momenten) onze applicaties naar de cloud.

Informatiebeveiliging

Het uitgangspunt voor informatiebeveiliging is de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). De implementatie is risico gebaseerd, oftewel: de focus ligt op het implementeren van maatregelen om de hoogste risico's als eerste te beheersen.

De digitale criminaliteit evolueert en professionaliseert doorlopend en in 2023 zijn de dreigingen en risico's opnieuw herzien. Hierop volgt in 2024 een antwoord in de vorm van een aanpak op basis van geactualiseerde technische en organisatorische informatieveiligheidsmaatregelen. De gemeente Tholen volgt daarin de adviezen van de Informatiebeveiligingsdienst (IBD) en het Nationaal Cyber Security Centrum (NCSC).

Ook in 2024 zet de gemeente Tholen in op de ontwikkeling van gemeenschappelijke regeling ICT-WBW. Daarbij richt de gemeente zich op samenwerking met de aangesloten partijen en gestandaardiseerde oplossingen. In de provincie Zeeland haakt de gemeente Tholen voor het verhogen van de digitale weerrbaarheid aan bij De Zeeuwse Norm Weerbare Overheid.

Documentaire Informatievoorziening

Na de opname van het oude postregistratiesysteem (ook wel documentmanagementsysteem genoemd) Corsa in het elektronisch archiefdepot bij het Zeeuws Archief wordt er aan gewerkt om dit digitale archief nog beter toegankelijk te maken. Gezochte informatie is niet altijd snel terug te vinden doordat veel documenten eerst open geklikt moeten worden. Door een beschrijvende regel toe te voegen moet de informatie beter toegankelijk worden. Verder zal er een vervangingsbesluit genomen gaan worden waardoor de digitale versies van de gescande documenten in plaats van de originelen gaan treden en daarmee kunnen de fysieke documenten na een korte bewaartermijn vernietigd gaan worden.

Ten slotte zal komend jaar aandacht besteed gaan worden aan de verbetering van de procedures voor de informatievoorziening. Ook bij de kwaliteitsslag in het Zaaksysteem heeft het cluster een taak bij de te bewaren zaaktypen die gecontroleerd zullen gaan worden op volledigheid van de informatie. De aansluiting door de gemeente aan de landelijke selectielijst E-mailberichten zorgt ervoor dat we een voorziening op moeten gaan zetten voor het bewaren van deze berichten van zogenaamde sleutelfiguren.

Oud archief

Vanaf komend jaar is er extra budget beschikbaar om nog meer archiefbescheiden digitaal beschikbaar te stellen via de website. Afgelopen jaren is er veel materiaal gescand en zijn de archiefinventarissen op de website beschikbaar gemaakt voor het toevoegen van digitale scans van de bescheiden. Deze zullen komend jaar daaraan worden 'gehangen'. In de tussentijd wordt er door diverse vrijwilligers, re-integrerende burgers en mensen met een arbeidsbeperking nog meer materiaal gedigitaliseerd.

Ook zal de beeldbank op de website worden uitgebreid met nog veel meer foto's die afgelopen jaren zijn verzameld en gedigitaliseerd. Het beschrijven van die foto's is een intensief werk dat veelal met behulp van vrijwilligers wordt uitgevoerd. Door personele uitbreiding is het ook de bedoeling om achterstanden in het inventariseren van verworven archieven eindelijk eens aan te gaan pakken zodat ook die archieven beter toegankelijk worden en beschikbaar komen voor de burger. Veel tijd wordt deze jaren besteed aan het traceren en beschikbaar stellen van informatie over objecten die op de gemeentelijke monumentenlijst komen te staan. Dit zal naar verwachting in 2024 worden afgerond.

Evenals vorig jaar wordt er aandacht besteed aan het ontsluiten van informatie over de verdrongen stad Reymerswaal, de linie van de Eendracht en het kasteel van Sint-Maartensdijk, allemaal projecten die erg in ontwikkeling zijn en waarvoor ook Europese subsidies zijn binnengehaald.

Huisvesting & Services

Het huurcontract met Simester eindigt 31 december 2023, aan de invulling van de vrijkomende ruimte wordt intern aandacht besteed. Vanuit onze huurder Imosoft hebben we inmiddels een verzoek ontvangen voor uitbreiding van hun huidige huuroppervlakte m2.

In 2023 hebben we een tweetal vergaderruimtes anders ingericht, waardoor deze intensiever gebruikt worden. Voor 2024 willen we verdere uitwerking geven aan de realisatie van het kantoorconcept. De herinrichting van de voormalige rokersruimte gaan we mogelijkerwijs benutten voor uitbreiding van vergaderruimte 0.14/0.15. Verder willen we de inrichting van het bedrijfsrestaurant optimaliseren, zodat deze ook buiten lunchtijd intensiever gebruikt gaat worden. De vervanging van het tapijt zal hier fasegewijs ook in worden meegenomen.

Door het Veiligheidsplein te huisvesten in de voormalige Rabobank ruimte, zijn er mogelijkheden deze ruimte efficiënter in te richten waardoor er overdag extra ruimte is voor werk/overlegruimte. En bij mogelijke calamiteiten deze ruimte ook als crisisruimte gebruikt kan worden. Intern wordt aandacht besteed aan de verdere ontwikkeling hiervan.

In 2024 zal de raamovereenkomst voor drukwerk en de overeenkomst van bulkpapier vernieuwd gaan worden.

Door de vorming van cluster vastgoed worden crediteuren inzichtelijk waarbij meerdere gemeentelijke gebouwen afnemers zijn. In 2024 willen we deze gaan bundelen om zo de efficiency te vergroten.

PARAGRAAF OPENBAARHEID

De Wet open overheid (Woo) is per 1 mei 2022 in werking getreden. Deze wet vervangt de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) en heeft tot doel om meer informatie actief openbaar te maken, d.w.z. zonder dat er eerst om wordt gevraagd. Dit doet de overheid op zo'n manier dat de informatie goed vindbaar en toegankelijk is voor een breed publiek. Het ambitieniveau door de gemeente is bepaald op 'Basis'. Daarmee voldoen we aan de minimale voorwaarden. Ook is een contactfunctionaris aangesteld.

De Woo verplicht overheidsorganisaties om komende jaren gefaseerd 17 informatiecategorieën actief openbaar te gaan maken. Inmiddels zijn enkele categorieën reeds openbaar gemaakt en via de landelijke WOO-index toegankelijk. Komende jaren zullen de informatiecategorieën nog nader worden uitgewerkt door het benoemen van informatieobjecten binnen die categorieën die allemaal openbaar gemaakt dienen te worden. De gemeente houdt deze uitwerkingen nauwgezet in de gaten en zal minimaal de verplichte objecten actief openbaar maken (veelal) via de gemeentelijke website.

Met deze actieve openbaarmaking voorkomen we zo veel mogelijk verzoeken van burgers om openbaarmaking van nog niet openbare informatie.

PARAGRAAF FINANCIERING

Inleiding

De uitvoering van de gemeentelijke financieringsfunctie vindt plaats binnen de kaders zoals gesteld in de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido).

Beleid

Het beleid is vastgelegd in het Treasurystatuut, welke laatstelijk herzien is per 8 december 2016. Belangrijke punten uit het treasurystatuut zijn:

- Het aangaan / verstrekken van leningen is alleen toegestaan voor uitoefening van de publieke taak;
- Toegestane instrumenten bij het aantrekken van financieringen zijn onderhandse leningen;
- Het aantrekken van leningen geschiedt door offertes te vragen bij ten minste twee instellingen;
- Overtollige middelen moeten worden aangehouden in 's Rijks schatkist (verplicht schatkistbankieren).

Treasurybeheer

De treasuryfunctie is belast met de uitvoering van het beleid. Deze functie omvat het financieren van alle gemeentelijke activiteiten en het uitzetten van geldmiddelen die niet direct nodig zijn. De belangrijkste doelstellingen van de treasuryfunctie zijn:

- Het waarborgen van duurzame toegang tot de financiële markten tegen acceptabele condities;
- Het beperken van financiële risico's als intern liquiditeits-, rente-, koers- en kredietrisico;
- Het minimaliseren van kosten bij het beheren van geldstromen en financiële posities;
- Het optimaliseren van het renteresultaat.

Risicobeheer

Met betrekking tot het risicobeheer gelden de volgende algemene uitgangspunten:

1. De gemeente mag leningen of garanties uit hoofde van de publieke taak uitsluitend verstrekken aan door de raad goedgekeurde derde partijen;
2. De gemeente kan middelen uitzetten uit hoofde van de treasuryfunctie indien deze uitzettingen niet zijn gericht op het genereren van inkomsten door het lopen van overmatig risico. Risicomijding wordt gewaarborgd via richtlijnen en limieten in het treasurystatuut;
3. Het gebruik van derivaten is slechts toegestaan ter beperking van financiële risico's;
4. De kasgeldlimiet en de renterisiconorm conform de Wet Fido worden niet overschreden.

Renterisico

Om de renterisico's te bewaken wordt vanuit de Wet Fido voorgeschreven het renterisico op zowel de korte als de lange termijn in beeld te brengen. Het renterisico op korte termijn wordt in beeld gebracht via de kasgeldlimiet. Deze limiet stelt dat de gemiddelde netto-vlottende schuld in een bepaald kwartaal niet hoger mag zijn dan 8,5% van het begrotingstotaal. Voor Tholen betekent dit voor 2024 een bedrag van circa € 7,0 miljoen. Omdat de rente van kortlopende leningen (geldmarkt) lager is dan de rente van langlopende leningen (kapitaalmarkt), zullen we, indien nodig, optimaal gebruik maken van financiering met kortlopende leningen. De kasgeldlimiet wordt hierbij niet overschreden.

Het renterisico op lange termijn wordt in beeld gebracht via de renterisiconorm. Met deze norm wordt een kader gesteld om de opbouw van de leningenportefeuille zodanig te spreiden dat het renterisico uit hoofde van renteaanpassing en herfinanciering van leningen in voldoende mate wordt beperkt. De norm houdt in dat in enig jaar niet meer dan 20% van het begrotingstotaal voor aflossing of renteherziening in aanmerking mag komen. Aan deze norm voldoen we ruimschoots.

Renterisiconorm		Bedragen x 1.000			
		2024	2025	2026	2027
1	Renteherzieningen	0	0	0	0
2	Aflossingen	5.437	3.937	3.937	3.937
3	Renterisico (1+2)	5.737	3.937	3.937	3.937
4a	Begrotingstotaal (baten)	83.026	82.642	78.115	74.566
4b	Percentage regeling	20%	20%	20%	20%
4	Renterisiconorm (4a x 4b)	16.605	16.528	15.623	14.913
5a	Ruimte onder de risiconorm (4>3)	10.868	12.591	11.686	10.976
5b	Overschrijding renterisiconorm (3>4)	0	0	0	0

Liquiditeitsbeheer

Het liquiditeitsgebruik beperken wij zoveel mogelijk door geldstromen op elkaar af te stemmen. De liquiditeitspositie moet te allen tijde voldoende zijn om aan de verplichtingen te kunnen voldoen. Bij een tekort aan liquiditeiten kunnen kortlopende middelen worden aangetrokken, zolang de kasgeldlimiet niet overschreden wordt.

Vanaf 1 januari 2019 is een nieuwe financieringsovereenkomst bij de BNG Bank van kracht geworden. De kredietlimiet is aangepast van € 5,5 miljoen naar € 1 miljoen en daarnaast is de intradaglimiet ingevoerd. Deze maakt het mogelijk om dagelijks tijdens kantooruren, tot een overeengekomen bedrag (€ 4,5 miljoen), de kredietlimiet te overschrijden. De intradaglimiet moet voor het eind van de dag weer zijn aangevuld tot de kredietlimiet. De BNG Bank brengt thans voor de kredietlimiet een bedrag in rekening gebaseerd op de 1 maands Euribor met een opslag van 15 basispunten (voor creditrente geldt de 1 maands Euribor met een afslag van 25 basispunten). Ten tijde van het opmaken van de begroting bedroeg de 1 maands Euribor circa 3,6%.

Op 15 december 2013 is de Wet verplicht schatkistbankieren van kracht geworden. Vanaf dat moment zijn de decentrale overheden verplicht om hun overtollige middelen in de schatkist aan te houden. Het woord "overtollig" verwijst naar alle middelen die decentrale overheden niet onmiddellijk nodig hebben voor de uitvoering van de publieke taak. Het is toegestaan een bedrag aan overtollige middelen buiten de schatkist aan te houden. De hoogte van het drempelbedrag is afhankelijk van de begrotingsomvang van een decentrale overheid. De drempel is gelijk aan 2,0% voor decentrale overheden met een jaarlijkse begrotingsomvang tot € 500 miljoen. Het drempelbedrag is altijd minimaal € 1.000.000. Voor Tholen komt dit neer op een bedrag van (afgerond) € 1.600.000. De schatkist biedt geen leen- of roodstandfaciliteit aan. Voor het betalingsverkeer blijven decentrale overheden aangewezen op het bankwezen. Deelname van de decentrale overheden aan schatkistbankieren draagt bij aan een lagere EMU-schuld van de collectieve sector (Rijk en decentrale overheden gezamenlijk).

Financieringsbehoefte

Voor een overzicht van de (meerjarige) financieringsbehoefte wordt verwezen naar de geprognosticeerde begin- en eindbalans, welke weergegeven is onder de uiteenzetting van de financiële positie.

Leningenportefeuille

De gemeente heeft de volgende onderhandse leningen van binnenlandse banken en ov. financiële instellingen:

Bank	Oorspronkelijk bedrag	Datum Storting	Laatste jaar van aflossing	Looptijd	Rente-percentage	Restant-bedrag per 1-jan-2024	Rente-bedrag	Aflossing	Restant-bedrag per 31-dec-2024
BNG	6.000.000	30-dec-03	2028	26 jr (5)	5,750	1.200.000	69.000	240.000	960.000
BNG	6.000.000	30-dec-04	2029	26 jr (6)	5,850	1.440.000	84.240	240.000	1.200.000
BNG	10.000.000	10-jan-08	2028	20 jr (5)	4,580	2.500.000	92.237	500.000	2.000.000
BNG	3.000.000	15-sep-09	2024	15 jr (1)	3,960	200.000	5.566	200.000	0
BNG	4.000.000	15-sep-09	2034	25 jr (11)	4,520	1.760.000	77.402	160.000	1.600.000
BNG	4.000.000	5-nov-12	2037	25 jr (14)	3,040	2.240.000	67.337	160.000	2.080.000
NWB	6.000.000	28-aug-13	2038	25 jr (15)	3,230	3.600.000	113.625	240.000	3.360.000
BNG	6.000.000	13-okt-14	2039	25 jr (16)	1,945	3.840.000	73.678	240.000	3.600.000
BNG	13.158.936	19-jan-16	2031	15 jr (8)	1,270	7.018.102	78.569	877.262	6.140.840
BNG	10.000.000	14-mrt-16	2041	25 jr (18)	1,045	7.200.000	71.896	400.000	6.800.000
NWB	1.300.000	25-mrt-19	2024	5 jr (1)	1,180	1.300.000	14.905	1.300.000	0
BNG	12.000.000	1-mrt-19	2044	25 jr (21)	1,255	10.080.000	121.454	480.000	9.600.000
BNG	10.000.000	4-jan-20	2045	25 jr (22)	0,535	9.200.000	47.080	400.000	8.800.000
A	91.458.936					51.578.102	916.989	5.437.262	46.140.840

Naast bovengenoemde rentelasten bedraagt de afschrijving op het agio (boeterente) € 111.000. De totale rentelasten komen hierdoor uit op € 1.028.000

Rentetoerekening

In het navolgende schema is uiteengezet hoe de rentetoerekening voor 2024 heeft plaatsgevonden.

Renteschema:

A. De externe rentelasten over de korte en lange financiering		1.519.000
B. De externe rentebaten		53.000
Totaal door te rekenen externe rente		<u>1.466.000</u>
C1. De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-138.000	
C2. De rente van projectfinanciering die aan het taakveld moet worden toegerekend	0	
		<u>-138.000</u>
Saldo door te rekenen externe rente:		<u>1.328.000</u>
D1. Rente over eigen vermogen		0
D2. Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)		0
De aan taakvelden toe te rekenen rente		<u>1.328.000</u>
E1. De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente	1.48%	1.328.000
E2. De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (annuïtair)		0
F. Renteresultaat op het taakveld treasury		<u>0</u>

PARAGRAAF GRONDBELEID

In deze paragraaf komen de volgende onderwerpen aan de orde:

- Nota grondbeleid;
- Grondprijzen;
- Actuele prognose van de te verwachten resultaten van de grondexploitatie;
- Grondbanken zonder noemenswaardige transformatie, bestemd voor derden;
- Strategische gronden;
- Winstneming;
- Vennootschapsbelasting;
- Risicobeheersing.

Nota Grondbeleid

Eén van de aanbevelingen uit het in opdracht van de Rekenkamercommissie uitgevoerde onderzoek naar de rechtmatigheid en doelmatigheid van grondaankopen over de periode 2007-2017 betrof het actualiseren van de Nota grondbeleid. De vaststelling van de herziene nota grondbeleid heeft in de raadsvergadering van 8 december 2022 plaatsgevonden.

In de nota heeft uw raad bewust gekozen voor een breed beleidsdocument, waarin de nadruk is gelegd op een actief grondbeleid. Dit blijkt uit de drie bedrijventerreinen en zeven woningbouwcomplexen, die de gemeente volledig voor eigen rekening en risico exploiteert. De laatste jaren zijn wij echter terughoudender met het verwerven van nieuwe grondposities en is er vaker sprake van faciliterend grondbeleid. Dit neemt niet weg dat, wanneer het in een concrete situatie strategisch gezien verstandig en verantwoord is om wel actief te opereren, dit niet uit de weg gegaan moet worden. Dit gebeurt dan wel in nauwe samenspraak met uw raad.

Faciliterend grondbeleid

Bij de volgende projecten voert de gemeente in hoofdzaak faciliterend grondbeleid:

- Luysterrijk en Aan de Kreek te Sint Philipsland;
- Paasdijkweg te Poortvliet;
- Sint-Maartensdijk West;
- Marehoek en Molenweg te Oud-Vossemeer;
- Kon. Julianastraat en Buitenzorg te Tholen.

De ontwikkeling van deze projecten is in handen van een projectontwikkelaar. De kosten, die de gemeente voor deze projecten maakt, brengen wij bij de desbetreffende projectontwikkelaar in rekening. Hierover worden voorafgaand aan het betreffende project afspraken gemaakt door middel van anterieure overeenkomsten.

Grondprijzen

In de raadsvergadering van 8 december 2022 zijn de uitgifteprijzen van grond voor woningbouw, bedrijfsgrond en snippergroen voor 2023 vastgesteld. Een belangrijke doelstelling is om bij het grondprijzenbeleid marktconform te opereren. In die afweging wordt uiteraard ook gekeken naar het grondprijzenbeleid van de ons omringende gemeenten. Verder is bij het vaststellen van de grondprijzen aangegeven dat het aantrekken van de woningbouwmarkt rechtvaardigt om de uitgifteprijzen gecontroleerd te verhogen. Op basis hiervan zijn de uitgifteprijzen van grond voor zowel woningbouw, bedrijfsgrond als snippergroen vastgesteld. Eind 2023 worden de grondprijzen voor 2024 vastgesteld.

Actuele prognose van de te verwachten resultaten van de grondexploitatie

Complexen	Boekwaarde 1-jan-23	Raming 2023	Boekwaarde 31-dec-23	Raming 2024	Boekwaarde 31-dec-24
Woningbouw	€ 3.274.121	€ 690.246	€ 3.964.367	-€ 1.840.272	€ 2.124.095
Bedrijventerreinen	-€ 54.444	€ 304.571	€ 250.127	-€ 1.437.820	-€ 1.187.693
	€ 3.219.677	€ 994.817	€ 4.214.494	-€ 3.278.092	€ 936.402

Woningbouwcomplexen met kostprijsberekening

Ten tijde van het samenstellen van deze begroting zijn 7 complexen in exploitatie. In de raadsvergadering van 20 april 2023 zijn voor al deze plannen herziene grondexploitatieberekeningen vastgesteld. De volgende herziening van de grondexploitatieberekeningen vindt naar verwachting in het tweede kwartaal van 2024 plaats.

De gemeente kent de volgende in exploitatie zijnde woningbouwcomplexen:

Complexen	Boekwaarde 1-jan-23	Raming 2023	Boekwaarde 31-dec-23	Raming 2024	Boekwaarde 31-dec-24
Stadszicht II Tholen	-€ 473.531	€ 248.941	-€ 224.590	€ 0	-€ 224.590
Molenvlietsedijk-Zuid Tholen	-€ 293.414	-€ 107.758	-€ 401.172	€ 36.796	-€ 364.376
Deestraat Poortvliet	€ 124.736	-€ 139.193	-€ 14.457	-€ 98.602	-€ 113.059
Oost Scherpenisse	€ 92.364	-€ 80.150	€ 12.214	€ 0	€ 12.214
Poststraat Stavenisse	-€ 135.163	€ 102.891	-€ 32.272	€ 0	-€ 32.272
Havengebied Sint-Annaland	€ 4.192.042	€ 555.032	€ 4.747.074	-€ 1.778.466	€ 2.968.608
Vroonstede Sint-Annaland	-€ 232.913	€ 110.483	-€ 122.430	€ 0	-€ 122.430
	€ 3.274.121	€ 690.246	€ 3.964.367	-€ 1.840.272	€ 2.124.095

Stadszicht II Tholen

Stadszicht II sluit in noordwestelijke richting aan op Stadszicht I. In 2009 is met de uitgifte van bouwgrond in dit gebied gestart. De grondvoorraad is inmiddels nihil. De laatste uitgeefbare kavels zijn in het eerste halfjaar van 2022 uitgegeven. Tot en met 2022 heeft op basis van de Poc-methode een winstneming plaatsgevonden van € 6.580.000. Het verwachte resterende exploitatieresultaat op basis van eindwaarde is berekend op € 225.000, waarbij is uitgegaan van afsluiting van de exploitatie per 31 december 2023. Deze winstneming is niet in de begroting verwerkt.

Molenvlietsedijk-Zuid Tholen

De grondexploitatieberekening voor dit gebied is vastgesteld op 7 oktober 2021. Voor de realisatie van het wooncomplex is eind 2021 een verkoopovereenkomst gesloten. Inmiddels zijn 7 kavels verkocht, waaronder de kavel van 648 m² aan de Molenvlietsedijk bedoeld voor de realisatie van een wooncomplex van maximaal 12 wooneenheden. Tot en met 2022 heeft op basis van de Poc-methode een tussentijdse winstneming plaatsgevonden van € 35.000. Het verwachte resterende exploitatieresultaat op basis van eindwaarde is berekend op € 75.000. De afsluiting van de exploitatie is voorzien per 31 december 2026.

Deestraat Poortvliet

In 2019 is gestart met de uitgifte van de eerste kavels. In het plan wordt uitgegaan van de realisatie van ruim 20 woningen. De verkoop van de kavels gaat voorspoedig. Tot en met 2022 heeft op basis van de Poc-methode een tussentijdse winstneming plaatsgevonden van € 178.000. Het verwachte resterende exploitatieresultaat op basis van eindwaarde is berekend op € 113.000. De afsluiting van de exploitatie is voorzien per 31 december 2024.

Oost-Scherpenisse

Het plangebied voor deze grondexploitatie is enkele jaren geleden kleiner gemaakt en beperkt tot het woningbouwgebied Goudenregenlaan. Dit houdt in dat er momenteel nog één bouwkavel van ruim 500 m² bouwgrond beschikbaar is. Voor het andere deel aan de Molenweg wordt de planvorming binnenkort opgestart, zodat ook dat deel verder kan worden ontwikkeld. Gelet op het verwachte nadelige resultaat is bij het opstellen van de jaarrekening 2021 een verliesvoorziening gevormd van € 32.000, welke bij het opstellen van de jaarrekening 2022 is bijgesteld met € 20.000 tot een bedrag van € 12.000. De afsluiting van de exploitatie is voorzien op 31 december 2023.

Poststraat-Zuid Stavenisse

Alle kavels zijn verkocht. Tot en met 2022 heeft op basis van de Poc-methode een winstneming plaatsgevonden van € 958.000. Het verwachte resterende exploitatieresultaat op basis van eindwaarde is berekend op € 32.000, waarbij is uitgegaan van afsluiting van de exploitatie per 31 december 2023. Deze winstneming is niet in de begroting verwerkt.

Havengebied Sint-Annaland

In 2017 is de gemeente de grondexploitatie van dit complex volledig zelfstandig gaan voeren. De verkoop van de kavels verloopt voorspoedig. Alleen de kavels voor de dijkwoningen zijn nog beschikbaar. Voor de kavels met betrekking tot de realisatie van woontorens op het Havenplateau is reeds een overeenkomst met een projectontwikkelaar gesloten. Tot en met 2022 heeft op basis van de Poc-methode een winstneming plaatsgevonden van € 247.000. Het verwachte resterende exploitatieresultaat op basis van eindwaarde is berekend op € 195.000. De grondexploitatie kent een looptijd tot en met 2027.

Vroonstede Sint-Annaland

De uitgifte van de kavels is volgens planning verlopen, alle kavels zijn verkocht. Tot en met 2022 heeft op basis van de Poc-methode een winstneming plaatsgevonden van € 5.418.000. Het verwachte resterende exploitatieresultaat op basis van eindwaarde is berekend op € 122.000, waarbij is uitgegaan van afsluiting van de exploitatie per 31 december 2023. Deze winstneming is niet in de begroting verwerkt.

De totale eindwaarden van de in exploitatie zijnde woningbouwcomplexen zien er als volgt uit:

Complex	Winstneming t/m 2022	Winstneming 2023	Totale winstneming	Verwachte winstneming	Totaal resultaat
Stadszicht Tholen	-€ 6.580.000	€ 0	-€ 6.580.000	-€ 225.000	-€ 6.805.000
Molenvlietsedijk-Zuid Tholen	-€ 35.000	€ 0	-€ 35.000	-€ 75.000	-€ 110.000
Deestraat Poortvliet	-€ 178.000	€ 0	-€ 178.000	-€ 113.000	-€ 291.000
Oost Scherpenisse	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Poststraat Zuid Stavenisse	-€ 958.000	€ 0	-€ 958.000	-€ 32.000	-€ 990.000
Havengebied Sint-Annaland	-€ 247.000	€ 0	-€ 247.000	-€ 195.000	-€ 442.000
Vroonstede Sint-Annaland	-€ 5.418.000	€ 0	-€ 5.418.000	-€ 122.000	-€ 5.540.000
Totaal	-€ 13.416.000	€ 0	-€ 13.416.000	-€ 762.000	-€ 14.178.000

Bedrijventerreincomplexen met kostprijsberekening

Ten tijde van het samenstellen van deze begroting zijn nog drie complexen in exploitatie. Op 20 april 2023 zijn door de raad voor deze drie plannen herziene grondexploitatieberekeningen vastgesteld. De volgende herziening van de grondexploitatieberekeningen vindt naar verwachting in het tweede kwartaal van 2024 plaats.

De gemeente kent de volgende in exploitatie zijnde bedrijventerreincomplexen:

Complexen	Boekwaarde 1-jan-23	Raming 2023	Boekwaarde 31-dec-23	Raming 2024	Boekwaarde 31-dec-24
Tholen	-€ 333.824	€ 527.871	€ 194.047	-€ 1.339.636	-€ 1.145.589
Stavenisse	€ 130.161	€ 1.796	€ 131.957	-€ 97.488	€ 34.469
Sint-Annaland	€ 149.218	-€ 225.095	-€ 75.877	-€ 696	-€ 76.573
	-€ 54.445	€ 304.572	€ 250.127	-€ 1.437.820	-€ 1.187.693

Tholen

De grondvoorraad van dit complex bedraagt 1 januari 2023 95.000 m². Tot en met 2022 heeft op basis van de Poc-methode een winstneming plaatsgevonden van € 6.755.000. Op basis van de nieuwe opzet bedraagt het verwachte resterende exploitatieresultaat op basis van eindwaarde € 4.343.000. De afsluiting van dit complex is voorzien in 2026.

Stavenisse

De grondvoorraad van dit complex bedraagt 1 januari 2023 3.000 m². Tot en met 2022 heeft op basis van de Poc-methode een winstneming plaatsgevonden van € 45.000. Het verwachte resterende exploitatieresultaat op basis van eindwaarde bedraagt € 70.000. Hierbij is uitgegaan van een afsluiting van de exploitatie per 31 december 2026.

Sint-Annaland

De grondvoorraad van dit complex bedraagt per 1 januari 2023 2.500 m², geheel gelegen aan de Spastraat. Tot en met 2022 heeft op basis van de Poc-methode een winstneming plaatsgevonden van € 1.151.000. Uitgaande van een afsluiting van de exploitatie per 31 december 2024 bedraagt het verwachte resterende exploitatieresultaat op basis van eindwaarde € 77.000.

De totale eindwaarden van de in exploitatie zijnde bedrijventerreincomplexen zien er als volgt uit:

Complex	Winstneming t/m 2022	Winstneming 2023	Totale winstneming	Verwachte winstneming	Totaal resultaat
Tholen	-€ 6.755.000	€ 0	-€ 6.755.000	-€ 4.343.000	-€ 11.098.000
Stavenisse	-€ 45.000	€ 0	-€ 45.000	-€ 70.000	-€ 115.000
Sint-Annaland	-€ 1.151.000	€ 0	-€ 1.151.000	-€ 77.000	-€ 1.228.000
Totaal	-€ 7.951.000	€ 0	-€ 7.951.000	-€ 4.490.000	-€ 12.441.000

Grondbanken zonder noemenswaardige transformatie, bestemd voor derden

De gronden aan de Molenvlietsedijk te Tholen vallen weliswaar onder het onderhanden werk, maar zijn geen bouwgrond in exploitatie. Deze gronden worden te zijner tijd ontwikkeld door de publiek-private samenwerking Tholen-Stad Grondexploitatie VOF. De gronden worden gefaseerd aan de VOF geleverd tegen de contractueel bepaalde prijs. De gronden zijn, conform de notitie "Grondbeleid in de begroting en jaarstukken" van de Commissie BBV, gepresenteerd als grondbanken zonder noemenswaardige transformatie, bestemd voor derden. De verwachte boekwaarde bedraagt eind 2024 € 8,532 miljoen.

Strategische gronden

Nabij Sint-Maartensdijk (12 ha), Stavenisse (1,4 ha), Sint-Annaland (6 ha), Sint Philipsland (3,8 ha en 2 ha), Oud-Vossemeer (3,5 ha) en Tholen (1,0 ha) heeft de gemeente strategische grondposities. Met betrekking tot deze laatste locatie (aansluitend op bedrijventerrein Klaverveld) spelen de ontwikkelingen inzake de provinciale rondweg een belangrijke rol.

Winstneming

Voor winstneming hanteren we de percentage of completion methode (POC): voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd, wordt tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst genomen. In de begroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027 zijn geen winstnemingen geraamd.

Vennootschapsbelasting

Op grond van de Wet modernisering Vpb-plicht overheidsondernemingen betalen gemeenten en andere overheden vanaf 2016 vennootschapsbelasting (vpb) over de winst die ze met ondernemingsactiviteiten maken. Het grondbedrijf voldoet aan de criteria voor een onderneming in fiscale zin en is daarom vpb-plichtig.

PARAGRAAF VERBONDEN PARTIJEN

Algemeen

Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie, waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Bij een bestuurlijk belang is er sprake van zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht. Bij een financieel belang is er sprake van een ter beschikking gesteld bedrag, dat niet verhaalbaar is indien de verbonden partij failliet gaat, of waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Het gaat bij verbonden partijen om gemeenschappelijke regelingen en deelnemingen. Deze worden niet geconsolideerd in de begroting. De belangrijkste verbonden partijen voor de gemeente Tholen zijn:

Verbonden partijen

Gemeenschappelijke regelingen
Veiligheidsregio Zeeland (VRZ)
GGD Zeeland
Re-integratiebedrijf De Betho
Regionaal Bureau Leerplicht / RMC Oosterschelderegio
Muziekschool Zeeland
Openbaar Lichaam Afvalstoffenverwijdering Zeeland (OLAZ)
Samenwerkingsverband Belastingen en Waardebepaling Zeeland (SaBeWa Zeeland)
Samenwerkingsverband Welzijnzorg Oosterschelderegio (SWVO)
Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) Zeeland
ICT West-Brabant West

Vennootschappen en coöperaties
N.V. Bank Nederlandse Gemeenten
Zeeuwse Energie Houdstermaatschappij N.V. (voorheen Provinciale Zeeuwse Energie Maatschappij N.V.)
Gemeente Tholen Grondexploitatie Tholen Stad B.V.
GBE Aqua B.V.

Voor de raad is informatie over de verbonden partijen van belang omdat:

- GR-en taken uitvoeren die in het verlengde liggen van de gemeentelijke doelstellingen;
- Gemeenten alleen deelnemingen mogen hebben vanwege het publieke belang (wet Fido);
- De verbonden partijen belangrijke financiële consequenties voor de gemeente hebben.

Visie en beleidsvoornemens

De gemeente Tholen heeft geen beleidsplan opgesteld met betrekking tot de verbonden partijen. Er geldt dus geen algemene visie en er zijn geen algemene beleidsvoornemens. Wel zijn de beleidsvoornemens per verbonden partij beschreven.

VZG-richtlijnen 2024

Voor 2024 heeft het VZG-bestuur de inflatiecorrectie vastgesteld op 3,4%. De bezuinigingsrichtlijn bedraagt 0%. De begroting 2024 van gemeenschappelijke regelingen mag op basis van deze uitgangspunten maximaal 103,4% van de goedgekeurde begroting 2023 (inclusief evt. goedgekeurde begrotingswijzigingen) bedragen.

Gemeenschappelijke regelingen

Naam	 Veiligheidsregio Zeeland (VRZ)																			
Beleidsvoornemens	De gemeente ziet de gemeenschappelijke regeling als een duurzame samenwerking voor de uitvoering van de bij wet opgedragen taken op het gebied van brandweezorg, rampenbestrijding, crisisbeheersing, geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen en handhaving van de openbare orde en veiligheid.																			
Openbaar belang	De samenwerking levert een maatschappelijke bijdrage aan een veilige woon-, werk- en recreatieomgeving op het gebied van brandbestrijding en (medische) hulpverlening.																			
Deelnemers	Alle Zeeuwse gemeenten nemen deel in deze GR.																			
Bestuurlijk belang	De raden van de deelnemende gemeenten wijzen hun burgemeester aan als lid van het algemeen bestuur.																			
Financieel belang	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2024 (€)</th> <th>2025 (€)</th> <th>2026 (€)</th> <th>2027 (€)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Reg. bijdrage</td> <td>2.247.000</td> <td>2.247.000</td> <td>2.247.000</td> <td>2.247.000</td> </tr> </tbody> </table>					2024 (€)	2025 (€)	2026 (€)	2027 (€)	Reg. bijdrage	2.247.000	2.247.000	2.247.000	2.247.000						
	2024 (€)	2025 (€)	2026 (€)	2027 (€)																
Reg. bijdrage	2.247.000	2.247.000	2.247.000	2.247.000																
Vermogen	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>31-12-2022 (€)</th> <th>31-12-2023 (€)</th> <th>31-12-2024 (€)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td>2.626.000</td> <td>967.000</td> <td>676.000</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td>29.273.000</td> <td>27.439.000</td> <td>28.105.000</td> </tr> <tr> <td>Totaal</td> <td>31.899.000</td> <td>28.406.000</td> <td>28.781.000</td> </tr> </tbody> </table>					31-12-2022 (€)	31-12-2023 (€)	31-12-2024 (€)	Eigen vermogen	2.626.000	967.000	676.000	Vreemd vermogen	29.273.000	27.439.000	28.105.000	Totaal	31.899.000	28.406.000	28.781.000
	31-12-2022 (€)	31-12-2023 (€)	31-12-2024 (€)																	
Eigen vermogen	2.626.000	967.000	676.000																	
Vreemd vermogen	29.273.000	27.439.000	28.105.000																	
Totaal	31.899.000	28.406.000	28.781.000																	
Resultaat (R 2022)	Saldo: € 392.000 negatief																			
Resultaat (B 2024)	Saldo: € 0																			
Risico's	-																			

Naam	 GGD Zeeland																
Beleidsvoornemens	De gemeente ziet de gemeenschappelijke regeling als een duurzame samenwerking voor de uitvoering van de Wet publieke gezondheid en het gezondheidsbeleid van de Zeeuwse gemeenten.																
Openbaar belang	De GGD wil de gezondheid van alle Zeeuwen bewaken, beschermen en bevorderen.																
Deelnemers	Alle Zeeuwse gemeenten nemen deel in deze GR.																
Bestuurlijk belang	Elke deelnemende gemeente is met één lid vertegenwoordigd in het algemeen bestuur.																
Financieel belang	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2024 (€)</th> <th>2025 (€)</th> <th>2026 (€)</th> <th>2027 (€)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Gem. bijdrage</td> <td>1.686.000</td> <td>1.686.000</td> <td>1.686.000</td> <td>1.686.000</td> </tr> <tr> <td>Totaal</td> <td>1.686.000</td> <td>1.686.000</td> <td>1.686.000</td> <td>1.686.000</td> </tr> </tbody> </table>		2024 (€)	2025 (€)	2026 (€)	2027 (€)	Gem. bijdrage	1.686.000	1.686.000	1.686.000	1.686.000	Totaal	1.686.000	1.686.000	1.686.000	1.686.000	
	2024 (€)	2025 (€)	2026 (€)	2027 (€)													
Gem. bijdrage	1.686.000	1.686.000	1.686.000	1.686.000													
Totaal	1.686.000	1.686.000	1.686.000	1.686.000													
Vermogen	<table border="1"> <thead> <tr> <th>GGD</th> <th>31-12-2022 (€)</th> <th>31-12-2023 (€)</th> <th>31-12-2024 (€)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td>5.521.000</td> <td>4.879.000</td> <td>4.879.000</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td>23.654.000</td> <td>23.106.000</td> <td>23.106.000</td> </tr> <tr> <td>Totaal</td> <td>29.175.000</td> <td>27.985.000</td> <td>27.985.000</td> </tr> </tbody> </table>	GGD	31-12-2022 (€)	31-12-2023 (€)	31-12-2024 (€)	Eigen vermogen	5.521.000	4.879.000	4.879.000	Vreemd vermogen	23.654.000	23.106.000	23.106.000	Totaal	29.175.000	27.985.000	27.985.000
GGD	31-12-2022 (€)	31-12-2023 (€)	31-12-2024 (€)														
Eigen vermogen	5.521.000	4.879.000	4.879.000														
Vreemd vermogen	23.654.000	23.106.000	23.106.000														
Totaal	29.175.000	27.985.000	27.985.000														
Resultaat (R 2022)	Saldo: € 714.000 positief exclusief IJZ, € 1.356.000 inclusief IJZ																
Resultaat (B 2024)	Saldo: € 90.000 negatief																
Risico's	-																

Naam	 De Betho																																			
Beleidsvoornemens	De gemeente ziet de gemeenschappelijke regeling als een duurzame samenwerking voor een efficiënte uitvoering van de Participatiewet.																																			
Openbaar belang	De Betho realiseert een beschutte werkomgeving voor mensen die dat nodig hebben.																																			
Deelnemers	De GR wordt gevormd door de gemeenten in de Oosterschelderegio.																																			
Bestuurlijk belang	Elke deelnemende gemeente is met één lid vertegenwoordigd in het algemeen bestuur.																																			
Financieel belang	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2024 (€)</th> <th>2025 (€)</th> <th>2026 (€)</th> <th>2027 (€)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Gem. bijdrage</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>Part.budget wsw-deel</td> <td>2.032.000</td> <td>2.032.000</td> <td>2.032.000</td> <td>2.032.000</td> </tr> <tr> <td>Bijdrage BTO</td> <td>105.000</td> <td>105.000</td> <td>105.000</td> <td>105.000</td> </tr> <tr> <td>Detacheringen</td> <td>337.000</td> <td>337.000</td> <td>337.000</td> <td>337.000</td> </tr> <tr> <td>Bijdrage Beschut werk</td> <td>544.000</td> <td>554.000</td> <td>554.000</td> <td>554.000</td> </tr> <tr> <td>Totaal</td> <td>3.018.000</td> <td>3.018.000</td> <td>3.018.000</td> <td>3.018.000</td> </tr> </tbody> </table>		2024 (€)	2025 (€)	2026 (€)	2027 (€)	Gem. bijdrage	0	0	0	0	Part.budget wsw-deel	2.032.000	2.032.000	2.032.000	2.032.000	Bijdrage BTO	105.000	105.000	105.000	105.000	Detacheringen	337.000	337.000	337.000	337.000	Bijdrage Beschut werk	544.000	554.000	554.000	554.000	Totaal	3.018.000	3.018.000	3.018.000	3.018.000
	2024 (€)	2025 (€)	2026 (€)	2027 (€)																																
Gem. bijdrage	0	0	0	0																																
Part.budget wsw-deel	2.032.000	2.032.000	2.032.000	2.032.000																																
Bijdrage BTO	105.000	105.000	105.000	105.000																																
Detacheringen	337.000	337.000	337.000	337.000																																
Bijdrage Beschut werk	544.000	554.000	554.000	554.000																																
Totaal	3.018.000	3.018.000	3.018.000	3.018.000																																
Vermogen	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>31-12-2022 (€)</th> <th>31-12-2023 (€)</th> <th>31-12-2024 (€)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td>11.103.000</td> <td>10.432.000</td> <td>10.094.000</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td>4.011.000</td> <td>3.140.000</td> <td>2.737.000</td> </tr> <tr> <td>Totaal</td> <td>15.114.000</td> <td>13.572.000</td> <td>12.831.000</td> </tr> </tbody> </table>		31-12-2022 (€)	31-12-2023 (€)	31-12-2024 (€)	Eigen vermogen	11.103.000	10.432.000	10.094.000	Vreemd vermogen	4.011.000	3.140.000	2.737.000	Totaal	15.114.000	13.572.000	12.831.000																			
	31-12-2022 (€)	31-12-2023 (€)	31-12-2024 (€)																																	
Eigen vermogen	11.103.000	10.432.000	10.094.000																																	
Vreemd vermogen	4.011.000	3.140.000	2.737.000																																	
Totaal	15.114.000	13.572.000	12.831.000																																	
Resultaat (R 2022)	Saldo: € 0																																			
Resultaat (B 2024)	Saldo: € 0																																			
Risico's	-																																			

Naam	 RBL Regionaal Bureau Leerplicht/RMC Oosterschelderegio Regionaal Bureau Leerplicht / RMC Oosterschelderegio																			
Beleidsvoornemens	De gemeente ziet de gemeenschappelijke regeling als een duurzame samenwerking voor de uitvoering van de leerplichtfunctie en de regionale meld- en coördinatiefunctie (RMC) voortijdig schoolverlaten.																			
Openbaar belang	De samenwerking levert een bijdrage aan het terugdringen van spijbelen en voortijdig schooluitval van leerlingen van 5 tot 18 jaar.																			
Deelnemers	Alle gemeenten uit de Oosterschelderegio.																			
Bestuurlijk belang	Elke deelnemende gemeente is met één lid vertegenwoordigd in het algemeen bestuur.																			
Financieel belang	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2024 (€)</th> <th>2025 (€)</th> <th>2026 (€)</th> <th>2027 (€)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Reg. bijdrage</td> <td>104.000</td> <td>104.000</td> <td>104.000</td> <td>104.000</td> </tr> </tbody> </table>					2024 (€)	2025 (€)	2026 (€)	2027 (€)	Reg. bijdrage	104.000	104.000	104.000	104.000						
	2024 (€)	2025 (€)	2026 (€)	2027 (€)																
Reg. bijdrage	104.000	104.000	104.000	104.000																
Vermogen	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>31-12-2022 (€)</th> <th>31-12-2023 (€)</th> <th>31-12-2024 (€)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td>165.000</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td>0</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>Totaal</td> <td>165.000</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> </tbody> </table>					31-12-2022 (€)	31-12-2023 (€)	31-12-2024 (€)	Eigen vermogen	165.000	-	-	Vreemd vermogen	0	-	-	Totaal	165.000	-	-
	31-12-2022 (€)	31-12-2023 (€)	31-12-2024 (€)																	
Eigen vermogen	165.000	-	-																	
Vreemd vermogen	0	-	-																	
Totaal	165.000	-	-																	
Resultaat (R 2022)	Saldo: € 32.000 positief																			
Resultaat (B 2024)	Saldo: € 53.000 positief																			
Risico's	-																			

Naam	 Zeeuwse Muziekschool																			
Beleidsvoornemens	De gemeente ziet de gemeenschappelijke regeling als een duurzame samenwerking op het gebied van muziekonderwijs.																			
Openbaar belang	De samenwerking levert een bijdrage aan de ontwikkeling van de identiteit van kinderen, jongeren en volwassenen.																			
Deelnemers	Alle Zeeuwse gemeenten behalve Terneuzen, Vlissingen en Sluis nemen deel in deze GR.																			
Bestuurlijk belang	Elke deelnemende gemeente is met één lid vertegenwoordigd in het algemeen bestuur.																			
Financieel belang	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2024 (€)</th> <th>2025 (€)</th> <th>2026 (€)</th> <th>2027 (€)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Reg. bijdrage</td> <td>173.000</td> <td>173.000</td> <td>173.000</td> <td>173.000</td> </tr> </tbody> </table>					2024 (€)	2025 (€)	2026 (€)	2027 (€)	Reg. bijdrage	173.000	173.000	173.000	173.000						
	2024 (€)	2025 (€)	2026 (€)	2027 (€)																
Reg. bijdrage	173.000	173.000	173.000	173.000																
Vermogen	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>31-12-2022 (€)</th> <th>31-12-2023 (€)</th> <th>31-12-2024 (€)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td>-135.000</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td>1.061.000</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>Totaal</td> <td>926.000</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> </tbody> </table>					31-12-2022 (€)	31-12-2023 (€)	31-12-2024 (€)	Eigen vermogen	-135.000	-	-	Vreemd vermogen	1.061.000	-	-	Totaal	926.000	-	-
	31-12-2022 (€)	31-12-2023 (€)	31-12-2024 (€)																	
Eigen vermogen	-135.000	-	-																	
Vreemd vermogen	1.061.000	-	-																	
Totaal	926.000	-	-																	
Resultaat (R 2022)	Saldo: € 499.000 negatief																			
Resultaat (B 2024)	Saldo: € 0																			
Risico's	Er is geen sprake van een sluitende meerjarenraming. Momenteel wordt er gewerkt aan een herstelplan richting de toekomst.																			

Naam	 Openbaar (OLAZ)																																																
Beleidsvoornemens	De gemeente ziet de gemeenschappelijke regeling als een duurzame samenwerking voor de behartiging van de gemeenschappelijke belangen op het gebied van afvalstoffenverwijdering.																																																
Openbaar belang	De samenwerking draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van afvalstoffenverwijdering voor de burger (via de afvalstoffenheffing).																																																
Deelnemers	Alle Zeeuwse gemeenten nemen deel in deze GR.																																																
Bestuurlijk belang	Elke deelnemende gemeente is met één lid vertegenwoordigd in het algemeen bestuur.																																																
Financieel belang	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="background-color: #ffffcc;"></th> <th style="background-color: #ffffcc;">2024 (€)</th> <th style="background-color: #ffffcc;">2025 (€)</th> <th style="background-color: #ffffcc;">2026 (€)</th> <th style="background-color: #ffffcc;">2027 (€)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Stort-/verbr. rechten</td> <td>462.000</td> <td>462.000</td> <td>462.000</td> <td>462.000</td> </tr> <tr> <td>Compostering</td> <td>288.000</td> <td>288.000</td> <td>288.000</td> <td>288.000</td> </tr> <tr> <td>OPK</td> <td>-60.000</td> <td>-60.000</td> <td>-60.000</td> <td>-60.000</td> </tr> <tr> <td>Flessen-glas</td> <td>-3.000</td> <td>-3.000</td> <td>-3.000</td> <td>-3.000</td> </tr> <tr> <td>PMD-afval</td> <td>2.000</td> <td>2.000</td> <td>2.000</td> <td>2.000</td> </tr> <tr> <td>Milieustraat</td> <td>665.000</td> <td>665.000</td> <td>665.000</td> <td>665.000</td> </tr> <tr> <td>Overig</td> <td>27.000</td> <td>27.000</td> <td>27.000</td> <td>27.000</td> </tr> <tr> <td>Totaal</td> <td>1.381.000</td> <td>1.381.000</td> <td>1.381.000</td> <td>1.381.000</td> </tr> </tbody> </table>					2024 (€)	2025 (€)	2026 (€)	2027 (€)	Stort-/verbr. rechten	462.000	462.000	462.000	462.000	Compostering	288.000	288.000	288.000	288.000	OPK	-60.000	-60.000	-60.000	-60.000	Flessen-glas	-3.000	-3.000	-3.000	-3.000	PMD-afval	2.000	2.000	2.000	2.000	Milieustraat	665.000	665.000	665.000	665.000	Overig	27.000	27.000	27.000	27.000	Totaal	1.381.000	1.381.000	1.381.000	1.381.000
	2024 (€)	2025 (€)	2026 (€)	2027 (€)																																													
Stort-/verbr. rechten	462.000	462.000	462.000	462.000																																													
Compostering	288.000	288.000	288.000	288.000																																													
OPK	-60.000	-60.000	-60.000	-60.000																																													
Flessen-glas	-3.000	-3.000	-3.000	-3.000																																													
PMD-afval	2.000	2.000	2.000	2.000																																													
Milieustraat	665.000	665.000	665.000	665.000																																													
Overig	27.000	27.000	27.000	27.000																																													
Totaal	1.381.000	1.381.000	1.381.000	1.381.000																																													
Vermogen	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="background-color: #ffffcc;"></th> <th style="background-color: #ffffcc;">31-12-2022 (€)</th> <th style="background-color: #ffffcc;">31-12-2023 (€)</th> <th style="background-color: #ffffcc;">31-12-2024 (€)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td>552.000</td> <td>552.000</td> <td>552.000</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td>12.987.000</td> <td>14.487.000</td> <td>14.487.000</td> </tr> <tr> <td>Totaal</td> <td>13.539.000</td> <td>15.039.000</td> <td>15.039.000</td> </tr> </tbody> </table>					31-12-2022 (€)	31-12-2023 (€)	31-12-2024 (€)	Eigen vermogen	552.000	552.000	552.000	Vreemd vermogen	12.987.000	14.487.000	14.487.000	Totaal	13.539.000	15.039.000	15.039.000																													
	31-12-2022 (€)	31-12-2023 (€)	31-12-2024 (€)																																														
Eigen vermogen	552.000	552.000	552.000																																														
Vreemd vermogen	12.987.000	14.487.000	14.487.000																																														
Totaal	13.539.000	15.039.000	15.039.000																																														
Resultaat (R 2022)	Saldo: € 70.000 positief																																																
Resultaat (B 2024)	Saldo: € 0																																																
Risico's	-																																																

Naam	 <p>SaBeWa Zeeland</p>																
Beleidsvoornemens	<p>De gemeente ziet de gemeenschappelijke regeling als een duurzame samenwerking op het gebied van gemeentelijke belastingen en heffingen, welke o.a.:</p> <p>De heffing en invordering van de gemeentelijke belastingen (en waterschapsbelastingen) verzorgt;</p> <p>De bezwaar- en beroepschriften gericht tegen de belastingaanslagen en kwijtscheldingsverzoeken behandelt;</p> <p>De taken en werkzaamheden in het kader van de Wet waardering onroerende zak (Wet WOZ) uitvoert.</p>																
Openbaar belang	De samenwerking draagt duurzaam bij aan het laag houden van de gemeentelijke belastingen en heffingen voor de burger.																
Deelnemers	De deelnemers in deze GR zijn de gemeenten Borsele, Goes, Kapelle, Reimerswaal, Hulst, Sluis, Terneuzen, Tholen en Waterschap Scheldestromen.																
Bestuurlijk belang	Elke deelnemende gemeente is met één lid vertegenwoordigd in het algemeen bestuur.																
Financieel belang	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2024 (€)</th> <th>2025 (€)</th> <th>2026 (€)</th> <th>2027 (€)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Reg. Bijdrage</td> <td>520.000</td> <td>520.000</td> <td>520.000</td> <td>520.000</td> </tr> </tbody> </table>		2024 (€)	2025 (€)	2026 (€)	2027 (€)	Reg. Bijdrage	520.000	520.000	520.000	520.000						
	2024 (€)	2025 (€)	2026 (€)	2027 (€)													
Reg. Bijdrage	520.000	520.000	520.000	520.000													
Vermogen	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>31-12-2022 (€)</th> <th>31-12-2023 (€)</th> <th>31-12-2024 (€)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td>235.000</td> <td>235.000</td> <td>107.000</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td>7.620.000</td> <td>7.625.000</td> <td>7.625.000</td> </tr> <tr> <td>Totaal</td> <td>7.855.000</td> <td>7.860.000</td> <td>7.732.000</td> </tr> </tbody> </table>		31-12-2022 (€)	31-12-2023 (€)	31-12-2024 (€)	Eigen vermogen	235.000	235.000	107.000	Vreemd vermogen	7.620.000	7.625.000	7.625.000	Totaal	7.855.000	7.860.000	7.732.000
	31-12-2022 (€)	31-12-2023 (€)	31-12-2024 (€)														
Eigen vermogen	235.000	235.000	107.000														
Vreemd vermogen	7.620.000	7.625.000	7.625.000														
Totaal	7.855.000	7.860.000	7.732.000														
Resultaat (R 2022)	Saldo: € 126.000 positief																
Resultaat (B 2024)	Saldo: € 0																
Risico's	Steeds meer bezwaren van no cure no pay-bureaus leiden jaarlijks tot forse proceskostenvergoedingen.																

Naam	 <p>Samenwerkingsverband Welzijnszorg Oosterschelderegio (SWVO)</p>																																																							
Beleidsvoornemens	Door de komende decentralisaties en de ontwikkelingen met de vorming van GR De Bevelanden is de noodzaak ontstaan de toekomst van het SWVO als aparte GR kritisch te bekijken.																																																							
Openbaar belang	De samenwerking draagt zorg voor ondersteuning van de meest kwetsbaren.																																																							
Deelnemers	De gemeenten Borsele, Kapelle, Reimerswaal, Tholen, Goes, Schouwen-Duiveland en Noord-Beveland nemen deel in deze GR.																																																							
Bestuurlijk belang	Elke deelnemende gemeente is met één lid vertegenwoordigd in het algemeen bestuur.																																																							
Financieel belang	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2024 (€)</th> <th>2025 (€)</th> <th>2026 (€)</th> <th>2027 (€)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Voorz. gehandicapten</td> <td>665.000</td> <td>665.000</td> <td>665.000</td> <td>665.000</td> </tr> <tr> <td>Huishoudelijke voorz.</td> <td>2.339.000</td> <td>2.339.000</td> <td>2.339.000</td> <td>2.339.000</td> </tr> <tr> <td>Begeleiding</td> <td>1.893.000</td> <td>1.893.000</td> <td>1.893.000</td> <td>1.893.000</td> </tr> <tr> <td>Dagbesteding</td> <td>1.090.000</td> <td>1.090.000</td> <td>1.090.000</td> <td>1.090.000</td> </tr> <tr> <td>Cliëntondersteuning</td> <td>239.000</td> <td>239.000</td> <td>239.000</td> <td>239.000</td> </tr> <tr> <td>Reg. preventiebeleid</td> <td>36.000</td> <td>36.000</td> <td>36.000</td> <td>36.000</td> </tr> <tr> <td>Secretariaatskosten</td> <td>217.000</td> <td>217.000</td> <td>217.000</td> <td>217.000</td> </tr> <tr> <td>Leerlingenvervoer</td> <td>945.000</td> <td>945.000</td> <td>945.000</td> <td>945.000</td> </tr> <tr> <td>Cultuureducatie</td> <td>31.000</td> <td>31.000</td> <td>31.000</td> <td>31.000</td> </tr> <tr> <td>Totaal</td> <td>7.455.000</td> <td>7.455.000</td> <td>7.455.000</td> <td>7.455.000</td> </tr> </tbody> </table>		2024 (€)	2025 (€)	2026 (€)	2027 (€)	Voorz. gehandicapten	665.000	665.000	665.000	665.000	Huishoudelijke voorz.	2.339.000	2.339.000	2.339.000	2.339.000	Begeleiding	1.893.000	1.893.000	1.893.000	1.893.000	Dagbesteding	1.090.000	1.090.000	1.090.000	1.090.000	Cliëntondersteuning	239.000	239.000	239.000	239.000	Reg. preventiebeleid	36.000	36.000	36.000	36.000	Secretariaatskosten	217.000	217.000	217.000	217.000	Leerlingenvervoer	945.000	945.000	945.000	945.000	Cultuureducatie	31.000	31.000	31.000	31.000	Totaal	7.455.000	7.455.000	7.455.000	7.455.000
	2024 (€)	2025 (€)	2026 (€)	2027 (€)																																																				
Voorz. gehandicapten	665.000	665.000	665.000	665.000																																																				
Huishoudelijke voorz.	2.339.000	2.339.000	2.339.000	2.339.000																																																				
Begeleiding	1.893.000	1.893.000	1.893.000	1.893.000																																																				
Dagbesteding	1.090.000	1.090.000	1.090.000	1.090.000																																																				
Cliëntondersteuning	239.000	239.000	239.000	239.000																																																				
Reg. preventiebeleid	36.000	36.000	36.000	36.000																																																				
Secretariaatskosten	217.000	217.000	217.000	217.000																																																				
Leerlingenvervoer	945.000	945.000	945.000	945.000																																																				
Cultuureducatie	31.000	31.000	31.000	31.000																																																				
Totaal	7.455.000	7.455.000	7.455.000	7.455.000																																																				
Vermogen	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>31-12-2022 (€)</th> <th>31-12-2023 (€)</th> <th>31-12-2024 (€)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td>302.000</td> <td>771.000</td> <td>665.000</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td>6.961.000</td> <td>6.492.000</td> <td>6.554.000</td> </tr> <tr> <td>Totaal</td> <td>7.263.000</td> <td>7.264.000</td> <td>7.209.000</td> </tr> </tbody> </table>		31-12-2022 (€)	31-12-2023 (€)	31-12-2024 (€)	Eigen vermogen	302.000	771.000	665.000	Vreemd vermogen	6.961.000	6.492.000	6.554.000	Totaal	7.263.000	7.264.000	7.209.000																																							
	31-12-2022 (€)	31-12-2023 (€)	31-12-2024 (€)																																																					
Eigen vermogen	302.000	771.000	665.000																																																					
Vreemd vermogen	6.961.000	6.492.000	6.554.000																																																					
Totaal	7.263.000	7.264.000	7.209.000																																																					
Resultaat (R 2022)	Saldo: € 537.000 negatief																																																							
Resultaat (B 2024)	Saldo: € 0																																																							
Risico's	-																																																							

Naam	 Regionale Uitvoeringsdienst Zeeland (RUD Zeeland)																
Beleidsvoornemens	De gemeente ziet de gemeenschappelijke regeling als een duurzame samenwerking voor de uitvoering van de bij wet (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en Wet milieubeheer) opgedragen taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving.																
Openbaar belang	De samenwerking zorgt voor een kwaliteitsverbetering.																
Deelnemers	Alle Zeeuwse gemeenten, het Waterschap Scheldestromen en de Provincie Zeeland nemen deel in deze GR.																
Bestuurlijk belang	Elke deelnemende gemeente is met één lid vertegenwoordigd in het algemeen bestuur.																
Financieel belang	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2024 (€)</th> <th>2025 (€)</th> <th>2026 (€)</th> <th>2027 (€)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Reg. bijdrage</td> <td>434.000</td> <td>434.000</td> <td>434.000</td> <td>434.000</td> </tr> <tr> <td>Totaal</td> <td>434.000</td> <td>434.000</td> <td>434.000</td> <td>434.000</td> </tr> </tbody> </table>		2024 (€)	2025 (€)	2026 (€)	2027 (€)	Reg. bijdrage	434.000	434.000	434.000	434.000	Totaal	434.000	434.000	434.000	434.000	
	2024 (€)	2025 (€)	2026 (€)	2027 (€)													
Reg. bijdrage	434.000	434.000	434.000	434.000													
Totaal	434.000	434.000	434.000	434.000													
Vermogen	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>31-12-2022 (€)</th> <th>31-12-2023 (€)</th> <th>31-12-2024 (€)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td>1.014.000</td> <td>840.000</td> <td>840.000</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td>4.356.000</td> <td>1.000.000</td> <td>1.000.000</td> </tr> <tr> <td>Totaal</td> <td>5.370.000</td> <td>1.840.000</td> <td>1.840.000</td> </tr> </tbody> </table>		31-12-2022 (€)	31-12-2023 (€)	31-12-2024 (€)	Eigen vermogen	1.014.000	840.000	840.000	Vreemd vermogen	4.356.000	1.000.000	1.000.000	Totaal	5.370.000	1.840.000	1.840.000
	31-12-2022 (€)	31-12-2023 (€)	31-12-2024 (€)														
Eigen vermogen	1.014.000	840.000	840.000														
Vreemd vermogen	4.356.000	1.000.000	1.000.000														
Totaal	5.370.000	1.840.000	1.840.000														
Resultaat (R 2022)	Saldo: € 992.000 negatief																
Resultaat (B 2024)	Saldo: € 0																
Risico's	De invoering van de Omgevingswet kan financiële gevolgen met zich meebrengen.																

Naam	 ICT West-Brabant West																
Beleidsvoornemens	De gemeente ziet de samenwerking als een duurzame samenwerking op het gebied van Informatie- en communicatietechnologie.																
Openbaar belang	-																
Deelnemers	De gemeenten Etten-Leur, Roosendaal, Moerdijk en Tholen alsmede Werkplein Hart van Brabant nemen deel in deze GR.																
Bestuurlijk belang	-																
Financieel belang:	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2024 (€)</th> <th>2025 (€)</th> <th>2026 (€)</th> <th>2027 (€)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Bijdrage</td> <td>1.201.000</td> <td>1.201.000</td> <td>1.201.000</td> <td>1.201.000</td> </tr> </tbody> </table>		2024 (€)	2025 (€)	2026 (€)	2027 (€)	Bijdrage	1.201.000	1.201.000	1.201.000	1.201.000						
	2024 (€)	2025 (€)	2026 (€)	2027 (€)													
Bijdrage	1.201.000	1.201.000	1.201.000	1.201.000													
Vermogen	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>31-12-2022 (€)</th> <th>31-12-2023 (€)</th> <th>31-12-2024 (€)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td>1.074.000</td> <td>430.000</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td>6.874.000</td> <td>5.850.000</td> <td>3.050.000</td> </tr> <tr> <td>Totaal</td> <td>7.948.000</td> <td>6.280.000</td> <td>3.050.000</td> </tr> </tbody> </table>		31-12-2022 (€)	31-12-2023 (€)	31-12-2024 (€)	Eigen vermogen	1.074.000	430.000	0	Vreemd vermogen	6.874.000	5.850.000	3.050.000	Totaal	7.948.000	6.280.000	3.050.000
	31-12-2022 (€)	31-12-2023 (€)	31-12-2024 (€)														
Eigen vermogen	1.074.000	430.000	0														
Vreemd vermogen	6.874.000	5.850.000	3.050.000														
Totaal	7.948.000	6.280.000	3.050.000														
Resultaat (R 2022)	Saldo: € 116.000 negatief																
Resultaat (B 2024)	Saldo: € 0																
Risico's	<ul style="list-style-type: none"> - Schaalnadelen naar aanleiding van uittredingen; - Geen gekwalificeerd personeel kunnen vinden n.a.v. krapte op de arbeidsmarkt. 																

Vennootschappen en coöperaties

Vanwege het publieke belang (wet Fido) neemt de gemeente deel in diverse vennootschappen. Een deelneming is een participatie in een besloten of naamloze vennootschap, waarin de gemeente aandelen heeft.

Naam	 N.V. Bank Nederlandse Gemeenten																			
Beleidsvoornemens	De gemeente ziet zijn aandelenbezit als een duurzame belegging.																			
Openbaar belang	BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.																			
Bestuurlijk belang	De gemeente Tholen heeft stemrecht via de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.																			
Financieel belang	De gemeente Tholen is aandeelhouder (0,06%).																			
Vermogen	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="text-align: left;">Bedragen * 1.000</th> <th style="text-align: right;">31-12-2022 (€)</th> <th style="text-align: right;">31-12-2023 (€)</th> <th style="text-align: right;">31-12-2024 (€)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td style="text-align: right;">4.615.000</td> <td style="text-align: center;">-</td> <td style="text-align: center;">-</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td style="text-align: right;">107.459.000</td> <td style="text-align: center;">-</td> <td style="text-align: center;">-</td> </tr> <tr> <td>Totaal</td> <td style="text-align: right;">112.074.000</td> <td style="text-align: center;">-</td> <td style="text-align: center;">-</td> </tr> </tbody> </table>				Bedragen * 1.000	31-12-2022 (€)	31-12-2023 (€)	31-12-2024 (€)	Eigen vermogen	4.615.000	-	-	Vreemd vermogen	107.459.000	-	-	Totaal	112.074.000	-	-
Bedragen * 1.000	31-12-2022 (€)	31-12-2023 (€)	31-12-2024 (€)																	
Eigen vermogen	4.615.000	-	-																	
Vreemd vermogen	107.459.000	-	-																	
Totaal	112.074.000	-	-																	
Resultaat (R 2022)	Saldo: € 300.000.000 positief																			
Resultaat (B 2024)	Saldo: -																			
Risico's	-																			

Naam	 Zeeuwse Energie Houdstermaatschappij Zeeuwse Energie Houdstermaatschappij (ZEH) N.V. (voorheen Provinciale Zeeuwse Energie Maatschappij N.V.)																			
Beleidsvoornemens	De gemeente ziet zijn aandelenbezit als een duurzame belegging.																			
Openbaar belang	Het waarborgen van wettelijk gedefinieerde publieke belangen en duurzame werkgelegenheid (in Zeeland).																			
Bestuurlijk belang	De gemeente Tholen heeft stemrecht via de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.																			
Financieel belang	De gemeente Tholen is aandeelhouder (2,696%).																			
Vermogen	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Bedragen * 1.000</th> <th>31-12-2022 (€)</th> <th>31-12-2023 (€)</th> <th>31-12-2024 (€)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td>1.590.000</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td>1.549.000</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>Totaal</td> <td>3.139.000</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> </tbody> </table>				Bedragen * 1.000	31-12-2022 (€)	31-12-2023 (€)	31-12-2024 (€)	Eigen vermogen	1.590.000	-	-	Vreemd vermogen	1.549.000	-	-	Totaal	3.139.000	-	-
Bedragen * 1.000	31-12-2022 (€)	31-12-2023 (€)	31-12-2024 (€)																	
Eigen vermogen	1.590.000	-	-																	
Vreemd vermogen	1.549.000	-	-																	
Totaal	3.139.000	-	-																	
Resultaat (R 2022)	Saldo: € 182.202.000 positief																			
Resultaat (B 2024)	Saldo: -																			
Risico's	-																			

Naam	Gemeente Tholen Grondexploitatie Tholen Stad B.V.																
Beleidsvoornemens	De gemeente ziet zijn aandelenbezit als een tijdelijke participatie. De dochtermaatschappij neemt gezamenlijk met twee andere partijen deel in Tholen-Stad Grondexploitatie V.O.F., welke belast is met de realisatie van de gebiedsontwikkeling Tholen-Stad.																
Openbaar belang	Gebiedsontwikkeling Tholen-Stad.																
Bestuurlijk belang	De heren P.W.J. Hoek en F.J.A. Hommel zijn benoemd als bestuurders. Verder heeft de gemeente Tholen stemrecht via de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.																
Financieel belang	De gemeente Tholen is 100%-aandeelhouder in de B.V.																
Vermogen	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>31-12-2022 (€)</th> <th>31-12-2023 (€)</th> <th>31-12-2024 (€)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td>-4.000</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td>88.000</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>Totaal</td> <td>84.000</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> </tbody> </table>		31-12-2022 (€)	31-12-2023 (€)	31-12-2024 (€)	Eigen vermogen	-4.000	-	-	Vreemd vermogen	88.000	-	-	Totaal	84.000	-	-
	31-12-2022 (€)	31-12-2023 (€)	31-12-2024 (€)														
Eigen vermogen	-4.000	-	-														
Vreemd vermogen	88.000	-	-														
Totaal	84.000	-	-														
Resultaat (R 2022)	Saldo: € 13.000 positief																
Resultaat (B 2024)	Saldo: -																
Risico's	De grondopbrengsten zijn in de geactualiseerde grondexploitatie residueel berekend. Dit betekent dat de prijsverandering van de VON-prijzen en de bouwkosten leiden tot andere grondwaarden. Op dit moment is voor zowel de VON-prijzen als de bouwkosten gekozen om aan te sluiten bij de consumentenprijsindex (CPI). De ervaring leert dat de prijsontwikkeling van de bouwkosten en de VON-prijzen vaak niet gelijk op gaat. In Tholen is de afgelopen jaren de VON-prijsstijging ten opzichte van de rest van Nederland achtergebleven. De bouwkostenstijging is wel gelijk opgegaan met de rest van Nederland. Dit heeft tot gevolg gehad dat de grondprijs niet evenredig is mee veranderd en zelfs is gedaald, ondanks dat de VON-prijzen zijn gestegen. Dit risico is nog steeds actueel. Met een dergelijke ontwikkeling stijgen de grondprijzen namelijk minder hard of kunnen deze zelfs dalen. Uit een gevoeligheidsanalyse blijkt dat dit risico het grootste effect op het resultaat van de grondexploitatie heeft. Het maximumrisico voor de gemeente schatten we in op circa € 2,2 miljoen.																

Naam	GBE Aqua B.V.																			
Beleidsvoornemens	De gemeente ziet zijn aandelenbezit als een duurzame belegging.																			
Openbaar belang	De vennootschap heeft ten doel het houden en beheren van aandelen in Evides en het uitoefenen van stemrecht daarop voor eigen rekening en risico, maar ten behoeve van de aandeelhouders van de vennootschap.																			
Bestuurlijk belang	De gemeente Tholen heeft stemrecht via de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.																			
Financieel belang	De gemeente Tholen is aandeelhouder (2,7%).																			
Vermogen	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Bedragen * 1.000</th> <th>31-12-2022</th> <th>31-12-2023</th> <th>31-12-2024</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td>30.000</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td>264.000</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>Totaal</td> <td>294.000</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> </tbody> </table>				Bedragen * 1.000	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	Eigen vermogen	30.000	-	-	Vreemd vermogen	264.000	-	-	Totaal	294.000	-	-
Bedragen * 1.000	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024																	
Eigen vermogen	30.000	-	-																	
Vreemd vermogen	264.000	-	-																	
Totaal	294.000	-	-																	
Resultaat (R 2022)	Saldo: € 25.168.000 positief																			
Resultaat (B 2024)	Saldo: € 165.000 positief																			
Risico's	-																			

PARAGRAAF LOKALE HEFFINGEN

Algemeen

De bevoegdheid tot het invoeren, wijzigen of afschaffen van een gemeentelijke belasting berust bij de raad. De raad besluit hiertoe door het vaststellen, wijzigen of intrekken van een verordening.

Het belastinggebied van een gemeente is begrensd. De Gemeentewet bepaalt limitatief welke belastingen een gemeente mag heffen. Daarnaast kan de gemeente op grond van een wet de bevoegdheid hebben om een bepaalde belasting te heffen, bijvoorbeeld de afvalstoffenheffing, die zijn wettelijke grondslag vindt in de Wet milieubeheer. De lokale heffingen vormen een belangrijk onderdeel van de inkomsten van de gemeente en zijn daarom een integraal onderdeel van het gemeentelijk beleid.

De heffing en invordering van de gemeentelijke en waterschapsbelastingen wordt verzorgd door gemeenschappelijke regeling (GR) SaBeWa Zeeland. Dit is een belastingsamenwerking tussen acht gemeenten (Borsele, Goes, Hulst, Kapelle, Reimerswaal, Sluis, Terneuzen en Tholen) en waterschap Scheldestromen. Naast de heffing en invordering behandelt de GR de bezwaar- en beroepschriften gericht tegen de belastingaanslagen, behandelt ze kwijtscheldingsverzoeken en voert ze tevens de taken en werkzaamheden in het kader van de Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ) voor de aangesloten gemeenten uit.

De bepaling van de hoogte van de belastingtarieven is een bevoegdheid van de gemeente zelf.

Overzicht geraamde baten

Hieronder wordt een overzicht gegeven van de geraamde baten voor 2024:

Naam	Wettelijke basis	Uitvoerder	Totaal
OZB woningen eigenaren	Artikel 220 e.v. Gemeentewet	SaBeWa Zeeland	€ 3.266.000
OZB niet-woningen eigenaren	Artikel 220 e.v. Gemeentewet	SaBeWa Zeeland	€ 1.558.000
OZB niet-woningen gebruikers	Artikel 220 e.v. Gemeentewet	SaBeWa Zeeland	€ 1.035.000
Afvalstoffenheffing	Artikel 15.33 Wet milieubeheer	SaBeWa Zeeland	€ 3.058.000
Rioolheffing	Artikel 228a Gemeentewet	SaBeWa Zeeland	€ 2.478.000
Hondenbelasting	Artikel 226 Gemeentewet	SaBeWa Zeeland	€ 40.000
Forensenbelasting	Artikel 223 Gemeentewet	SaBeWa Zeeland	€ 180.000
Toeristenbelasting	Artikel 224 Gemeentewet	Gemeente	€ 385.000
Scheepvaartrechten	Artikel 229 Gemeentewet	Gemeente	€ 23.500
Liggeld jachthaven Stavenisse	Artikel 229 Gemeentewet	Gemeente	€ 106.000
Lijkbezorgingsrechten	Artikel 229 Gemeentewet	Gemeente	€ 496.000
Leges via legesverordening	Artikel 229 Gemeentewet	Gemeente	€ 1.071.000
Leges niet via legesverordening	Artikel 229 Gemeentewet	Gemeente	€ 29.000

Tarievenbeleid

De achterliggende periode hebben we voor de ontwikkeling van de lastendruk een dubbele begrenzing gehanteerd. Het niveau van de woonlasten mocht de gemiddelde gemeente niet overstijgen en de jaarlijkse stijging mocht niet hoger zijn dan het inflatiepercentage. Dit beleid heeft ertoe geleid dat wij qua woonlasten tot de 50 goedkoopste gemeenten behoren. Volgens de Atlas van de lokale lasten 2023 van het COELO staan we (van goedkoop naar duur) momenteel zelfs op de 34^e plaats (2022: 39^e plaats). Deze positie bij de 50 goedkoopste gemeenten willen we handhaven. De stijging voor meerpersoonshuishoudens met een eigen woning bedraagt voor 2024 2,4%. Landelijk stijgen de woonlasten voor meerpersoonshuishoudens met een eigen woning in 2023 gemiddeld met 4,8%.

Op basis van het coalitieprogramma "Samen leven, ruimte geven" en de kadernota 2024 wordt het volgende tarievenbeleid gevoerd:

Onroerende-zaakbelastingen

- De opbrengst woningen en niet-woningen wordt voor 2024 en 2027 niet verhoogd en voor 2025 en 2026 met 1% verhoogd;
- Dit is exclusief de toename van de opbrengst wegens autonome groei (aanbouw, nieuwbouw en verbouw). Deze autonome groei is geraamd op 0,5% per jaar.

Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing wordt, in combinatie met de aanwending van de egalisatiereserve, kostendekkend geheven, waarbij de compensabele btw volledig in de tarieven wordt verwerkt. In de jaren tot en met 2025 wordt de kostendekking tijdelijk verlaagd naar circa 95%. Vanaf 2026 wordt dit weer 100%.

Om de VANG-doelstelling van 100 kilo restafval per persoon per jaar in 2025 te realiseren, voeren we vanaf 2024 DIFTAR in als financiële prikkel. Het vaste bedrag bedraagt voor een eenpersoonshuishouden € 207 en voor een meerpersoonshuishouden € 251. In het vaste bedrag is tevens rekening gehouden met de kosten van de aanvullende beleidsmaatregel "ondergrondse luercontainers". Voor het variabele deel gaan we uit van een bedrag van € 5,00 per lediging voor een rolcontainer van 240 liter voor de inzameling van restafval. Bij hoogbouw starten we pas vanaf 2025 met de invoering van DIFTAR. Per 1 januari 2024 zijn vanwege de forse levertijden namelijk nog niet alle hoogbouwlocaties voorzien van een ondergrondse verzamelcontainer voor de inzameling van restafval.

Rioolheffing

De rioolheffing wordt kostendekkend geheven. De compensabele btw is volledig in de tarieven verwerkt. De basis voor de heffing is het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP). De rioolheffing bestaat uit een vast bedrag voor de eigenaar en een bedrag afhankelijk van het waterverbruik voor de gebruiker. De tarieven voor 2024 stijgen op basis van het GRP met circa 2%.

Hondenbelasting

Het tarief voor de hondenbelasting wordt tot en met 2025 met 25% per jaar verlaagd, zodat de hondenbelasting vanaf 2025 volledig is afgeschaft.

Forensenbelasting

De opbrengst forensenbelasting wordt voor 2024 verhoogd met 2%.

Toeristenbelasting

Het tarief voor de land- en watertoeristenbelasting van € 1,00 per persoon per overnachting wordt voor 2024 niet verhoogd.

Liggelden jachthaven Stavenisse

De tarieven liggelden worden niet verhoogd. Voor 2024 wordt een exploitatietekort verwacht van circa € 34.000.

Lijkbezorgingsrechten

De kostendekkendheid is vorig jaar verlaagd van 100% naar 85%. Dit heeft geleid tot een daling van de tarieven lijkbezorgingsrechten voor 2023 met 12%. De tarieven worden voor 2024 niet gewijzigd.

Overzicht lokale heffingen (hoofdpijnen)

Hieronder worden de lokale heffingen toegelicht. Op grond van het gewijzigde BBV en de Handreiking kostenonderbouwing paragraaf lokale heffingen dient inzichtelijk te worden gemaakt, hoe bij de berekening van tarieven van heffingen (die hoogstens kostendekkend mogen zijn) wordt bewerkstelligd dat de totale geraamde baten van de verordening niet uitgaan boven de totale geraamde lasten.

Onroerende-zaakbelastingen (OZB)

De hoogte van de onroerende-zaakbelasting wordt bepaald door de waarde in het economisch verkeer, zoals die is vastgesteld in het kader van de Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ). De jaarlijkse waardering van alle onroerende zaken is een taak van het samenwerkingsverband SaBeWa Zeeland. De voor het belastingjaar 2024 vast te stellen waarden hebben als waardepeildatum 1 januari 2023. De te betalen belasting is een percentage van de WOZ-waarde. De definitieve percentages worden bepaald nadat de uitkomst van de herwaardering per 1 januari 2024 (waardepeildatum 1 januari 2023) bekend is. De tarievenverordening wordt uiterlijk vastgesteld in de vergadering van uw raad van 7 december 2023.

Rioolheffing

Hieronder is voor één- en meerpersoonshuishoudens een vergelijking gegeven tussen de tarieven 2023 en 2024, zowel in de situatie van eigenaar en/of gebruiker. Deze vergelijking is gebaseerd op een waterafname van 0 tot 75 m³ voor een éénpersoonshuishouden en van 75 tot en met 150 m³ voor een meerpersoonshuishouden.

Meerpersoonshuishouden	2023	2024	Wijziging	Gemiddeld tarief 2023
	Tholen			Nederland (1)
Eigenaren	€ 103,00	€ 105,00	€ 2,00	
Gebruikers	€ 103,00	€ 105,00	€ 2,00	
Totaal	€ 206,00	€ 210,00	€ 4,00	€ 213,00

Eenpersoonshuishouden	2023	2024	Wijziging	Gemiddeld tarief 2023
	Tholen			Nederland (1)
Eigenaren	€ 103,00	€ 105,00	€ 2,00	
Gebruikers	€ 76,00	€ 77,00	€ 1,00	
Totaal	€ 179,00	€ 182,00	€ 3,00	€ 199,00

Kostendekkendheid rioolheffing			
Salariskosten taakveld(en)	€ 251.000		
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente	€ 1.759.000		
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen	-/- € 65.000		
Netto kosten taakveld		€ 1.945.000	
Toe te rekenen kosten:			
Overhead (80% x € 251.000)		€ 201.000	
Btw		€ 344.000	
Totale kosten			€ 2.490.000
Opbrengst rioolheffing*	11.800 aansluitingen		€ 2.478.000
Dekking**			100%

* De lagere opbrengst van de gebruikersheffing voor éénpersoonshuishoudens valt vrijwel weg tegen de hogere opbrengst van gebruikers met een waterafname van meer 150 m³;

** Het verschil wordt gedekt door een aanwending van de voorziening (€ 12.000).

Afvalstoffenheffing

Hieronder is voor één- en meerpersoonshuishoudens een vergelijking gegeven tussen de tarieven 2023 en 2024.

	2023	2024	Wijziging	Gemiddeld tarief 2023
	Tholen			Nederland (1)
Heffing meerpersoonshuishouden	€ 277,00	€ 296,00	€ 19,00	€ 329,00
Heffing éénpersoonshuishouden	€ 217,00	€ 232,00	€ 15,00	€ 266,00
Tarief 2 ^e GFT-container	€ 38,00	€ 40,00	€ 2,00	

Bij de afvalstoffenheffing is uitgegaan van een vast bedrag van € 207 voor een eenpersoonshuishouden en van € 251 voor een meerpersoonshuishouden. Voor het variabele deel is bij een eenpersoonshuishouden uitgegaan van 5 ledigingen en bij een meerpersoonshuishouden van 9 ledigingen (à € 5,00 per lediging).

Kostendekkendheid afvalstoffenheffing			
Salariskosten taakveld(en)	€ 75.000		
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente	€ 2.898.000		
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen	-/- € 285.000		
Netto kosten taakveld		€ 2.688.000	
Toe te rekenen kosten:			
Overhead (80% x € 75.000)		€ 60.000	
Btw		€ 580.000	
Totale kosten			€ 3.328.000
Meerpersoonshuishoudens (7.700)		€ 2.279.000	
Eenpersoonshuishoudens (3.200)		€ 742.000	
Huishoudens met 2 ^e gft-container (925)		€ 36.000	
Totale opbrengst afvalstoffenheffing			€ 3.058.000
Dekking*			92%

* Na aanwending van de voorziening (€ 120.000) bedraagt de kostendekking 95%.

Hondenbelasting

Onder de naam hondenbelasting heffen wij een belasting voor het houden van een hond binnen de gemeente. Het tarief voor de hondenbelasting wordt in de jaren 2022 tot en met 2025 stapsgewijs met 25% verlaagd, zodat de hondenbelasting vanaf 2025 volledig is afgeschaft. Het tarief voor elke volgende hond van dezelfde houder is gelijk aan het tarief voor de 1^e hond. Voor kennels hanteren wij een apart tarief.

	2023		2024		Gemiddeld tarief 2023 Nederland (1)
	Tholen				
	per hond	totaal	per hond	totaal	
1 ^e hond	€ 36,80	€ 36,80	€ 18,40	€ 18,40	€ 33,96
2 ^e hond	€ 36,80	€ 73,60	€ 18,40	€ 36,80	
3 ^e hond	€ 36,80	€ 110,40	€ 18,40	€ 55,20	
Kennel		€ 186,30		€ 93,15	

* Hierbij zijn de gemeenten die geen hondenbelasting heffen buiten beschouwing gelaten.

Forensenbelasting

Onder de naam 'forensenbelasting' heffen wij een belasting van natuurlijke personen die, zonder in de gemeente hun hoofdverblijf te hebben, op meer dan 90 dagen van het belastingjaar, voor zich of hun gezin, een gemeubileerde woning beschikbaar houden. Het tarief voor deze belasting is afhankelijk van de vastgestelde waarde op grond van de Wet WOZ. Bij een waarde van minder dan € 110.000 bedraagt de verschuldigde belasting in 2023 € 373, oplopend tot € 751 bij een waarde van € 275.000 of meer. De tarieven voor 2024 worden met 2,0% verhoogd.

Liggelden jachthaven Stavenisse

De liggelden worden in principe kostendekkend geheven. De jachthaven Stavenisse had jaren te kampen met een flinke afname aan belangstelling voor vaste ligplaatsen. In december 2016 heeft uw raad de havensvisie Stavenisse vastgesteld als ontwikkelingsrichting voor de jachthaven. De laatste jaren is de bezetting weer toegenomen. Voor 2024 verwachten we een exploitatietekort van circa € 34.000.

Kostendekkendheid liggelden			
Salariskosten taakveld(en)	€ 14.000		
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente*	€ 115.000		
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen	€ 0		
Netto kosten taakveld		129.000	
Toe te rekenen kosten:			
Overhead (80% x € 14.000)		11.000	
Totale kosten			140.000
Opbrengst liggelden			106.000
Dekking			76%

Scheepvaartrechten

De scheepvaartrechten zijn verre van kostendekkend en worden voor 2024 met 2% verhoogd. De totale opbrengst is gering en wordt geraamd op € 23.500.

Lijkbezorgingsrechten

De lijkbezorgingsrechten worden voor 85% kostendekkend geheven. De tarieven voor 2024 worden niet gewijzigd.

Kostendekkendheid lijkbezorgingsrechten				
Salariskosten taakveld(en)	€ 245.000			
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente	€ 144.000			
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen	-/- € 6.000			
Netto kosten taakveld			€ 383.000	
Toe te rekenen kosten:				
Overhead (80% x € 245.000)			€ 196.000	
BTW			€ 16.000	
Totale kosten				€ 595.000
Totale opbrengst heffingen				€ 496.000
Dekking*				83%

* Na aanwending van de voorziening (€ 9.000) bedraagt de kostendekking 85%.

Leges op grond van de legesverordening

De Hoge Raad heeft op 13 februari 2015 geoordeeld dat kruissubsidiëring tussen de diverse hoofdstukken (voorheen titels) van de legesverordening mogelijk is. Ook de Handreiking geeft aan dat kruissubsidiëring tussen de hoofdstukken ongewenst, maar niet verboden is. In geval van kruissubsidiëring tussen de hoofdstukken moet de reden hiervoor in de onderhavige paragraaf opgenomen worden. Dit is bij ons echter niet aan de orde. Uit onderstaand overzicht (afgerond) blijkt, rekening houdend met het meest recente standpunt van de Hoge Raad, dat we voldoen aan de eis van maximale kostendekkendheid.

		Lasten	Baten	Kostendekking
Hoofdstuk 1	Alg. dienstverlening	€ 786.000	€ 512.000	65%
P1	Burgerlijke stand	€ 96.000	€ 32.000	
P2	Reisdocumenten	€ 420.000	€ 323.000	
P3	Rijbewijzen	€ 173.000	€ 104.000	
P4	Verstrekkingen BRP	€ 17.000	€ 9.000	
P7	Overige Pub	€ 16.000	€ 7.000	
P8	Gemeentearchief	€ 0	€ 0	
P9	Bijzondere wetten	€ 60.000	€ 37.000	
P10	Diversen	€ 4.000	€ 0	
Hoofdstuk 2	Dienstverlening Omgevingswet	€ 777.000	€ 552.000	71%
Hoofdstuk 3	Eur. Dienstenrichtlijn	€ 19.000	€ 7.000	39%
P1	Horeca	€ 10.000	€ 4.000	
P4	Evenementen	€ 0	€ 0	
P5	Standplaatsen	€ 1.000	€ 0	
P7	Overige	€ 7.000	€ 3.000	
Totaal		€ 1.582.000	€ 1.071.000	68%

De meest verleende diensten onder hoofdstuk 1 zijn de reisdocumenten en de rijbewijzen. De tarieven voor deze onderdelen zijn wettelijk gemaximeerd. Hieronder is voor 2023 een vergelijking gemaakt tussen de verschuldigde leges in de gemeente Tholen ten opzichte van het landelijk gemiddelde en het wettelijk maximum:

Document	Wettelijk max. tarief 2023	Tarief Tholen 2023	Gemiddeld Nederland 2023
Paspoort 18+	€ 77,79	€ 77,00	€ 77,73
Identiteitskaart 18+	€ 70,31	€ 69,75	€ 70,13
Rijbewijs*	€ 48,15	€ 43,50	€ 44,37

* Het maximale tarief van 1 januari tot 1 juli 2023 is € 44,65. Dit is met € 3,50 verhoogd per 1 juli 2023.

De wettelijk gemaximeerde leges voor reisdocumenten en rijbewijzen bestaan uit een rijksgedeelte en een gemeentelijk deel. De maximumtarieven worden jaarlijks in het Besluit paspoortgelden en de Wegenverkeerswet vastgelegd. De maximumtarieven voor 2024 zijn nog niet bekend.

De dienstverlening met betrekking tot de Omgevingswet valt onder hoofdstuk 2. De Omgevingswet treedt in werking op 1 januari 2024. Op 11 juli 2023 heeft de Tweede Kamer een motie aangenomen om de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (hierna: Wkb) op te schorten tot de in de motie genoemde problemen zijn opgelost. De Wkb heeft als doel de bouwkwaliteit te verbeteren. De toets vooraf op de bouwplannen wordt vervangen door de toets in de praktijk. Deze toets in de praktijk wordt, in eerste instantie voor bouwwerken in gevolklasse 1, door onafhankelijke kwaliteitsborgers uitgevoerd.

De minister heeft in zijn brief van 17 juli 2023 aangegeven dat de koppeling van de Omgevingswet met de inwerkingtreding van de Wkb niet wordt losgelaten. Op 11 september 2023 heeft hij echter aangegeven de invoering van kwaliteitsborging bij verbouwactiviteiten alsnog met 6 maanden op te schorten. Dit betekent dat de Wkb in werking zal treden per 1 januari 2024, maar alleen voor nieuwbouw. Voor verbouwactiviteiten zal de Wkb per 1 juli 2024 in werking treden, mits te zijner tijd op basis van onafhankelijke toetsing duidelijk is dat er voldoende kwaliteitsborgers beschikbaar zijn en er geen andere signalen zijn die belemmerend werken. Tot die datum zullen gemeenten vergunningplichtige verbouwactiviteiten dus nog in behandeling blijven nemen.

De Wkb zorgt voor een stuk verlies aan workload bij de (technische) vergunningverlening en daarmee ook voor legesinkomsten. De impact is heel verschillend, en primair afhankelijk van de hoeveelheid 'gewone woningbouw'. Voor de technische bouwvergunning die verdwijnt komt een melding terug. Aangezien we de afgelopen jaren meer leges door 'gewone woningbouw' gerealiseerd hebben, is de legesraming in onderhavige programmabegroting 2024 niet aangepast. De gedetailleerde uitwerking met de eventuele financiële gevolgen volgt bij het voorstel tot vaststelling van de Legesverordening 2024.

Voor 2023 is bij verschillende bouwkosten een vergelijking gemaakt tussen de verschuldigde leges omgevingsvergunning in de gemeente Tholen ten opzichte van het landelijk gemiddelde:

Aanvraag	Leges Tholen 2023	Gemiddeld Nederland 2023
Dakkapel van € 12.300	€ 364	€ 445
Woninguitbouw van € 54.900	€ 1.560	€ 1.749
Nieuwbouwwoning van € 171.000	€ 3.380	€ 5.090

Uit het overzicht blijkt dat de hoogte van onze leges ruim onder het landelijk gemiddelde liggen.

Lokale lastendruk

Onder de gemeentelijke woonlasten verstaan we het bedrag dat een huishouden betaalt aan onroerende-zaakbelasting, afvalstoffenheffing en rioolheffing. Op basis van de huidige uitgangspunten ontwikkelt de lastendruk zich als volgt:

Meerpersoonshuishoudens (eigenaar en gebruiker):

	2023		2024	2025	2026	2027
	Landelijk gem. COELO	Tholen	Tholen	Tholen	Tholen	Tholen
Afvalstoffenheffing	€ 329,00	€ 277,00	€ 296,00	€ 311,00	€ 326,00	€ 341,00
Rioolheffing	€ 213,00	€ 206,00	€ 210,00	€ 210,00	€ 210,00	€ 212,00
OZB	€ 402,00	€ 319,00	€ 319,00	€ 322,00	€ 325,00	€ 325,00
Totaal	€ 944,00	€ 802,00	€ 825,00	€ 843,00	€ 861,00	€ 878,00
Stijging woonlasten			2,9%	2,2%	2,1%	1,9%

Eenpersoonshuishoudens (eigenaar en gebruiker):

	2023		2024	2025	2026	2027
	Landelijk gem. COELO	Tholen	Tholen	Tholen	Tholen	Tholen
Afvalstoffenheffing	€ 266,00	€ 217,00	€ 232,00	€ 244,00	€ 256,00	€ 268,00
Rioolheffing	€ 199,00	€ 179,00	€ 182,00	€ 182,00	€ 182,00	€ 184,00
OZB	€ 402,00	€ 319,00	€ 319,00	€ 322,00	€ 325,00	€ 325,00
Totaal	€ 867,00	€ 715,00	€ 733,00	€ 748,00	€ 763,00	€ 777,00
Stijging woonlasten			2,5%	2,0%	2,0%	1,8%

Kwijtscheldingsbeleid

Voor mensen met lage inkomens, die voldoen aan de voorwaarden voor kwijtschelding van de Invorderingswet, bestaat de mogelijkheid van gehele kwijtschelding van bepaalde lasten. Het is gemeenten en waterschappen toegestaan om een ruimer kwijtscheldingsbeleid te voeren dan in de Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990 is geregeld. Dit wordt bereikt door de kosten van bestaan op een hoger percentage van de (genormeerde) bijstandsuitkering vast te stellen. De rijksregeling gaat uit van 90%. Sinds 1 januari 2002 hanteren wij de norm van 100%. In de begroting 2024 is op basis van ervaringscijfers van voorgaande jaren voor de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen een bedrag geraamd van € 127.000.

Een verzoek voor kwijtschelding van gemeentelijke- en/of waterschapsbelastingen moet ingediend worden bij SaBeWa Zeeland. Deze behandelt het verzoek en doet uitspraak voor zowel de gemeente als voor het waterschap. Wij verlenen in voorkomende gevallen gehele of gedeeltelijke kwijtschelding van aanslagen:

- Afvalstoffenheffing;
- Rioolheffing voor gebruikers;
- Hondenbelasting, voor wat betreft de belastingschuld voor de eerste hond.

Noot:

Bron uitgave Atlas van de lokale lasten 2023 (COELO)

FINANCIELE BEGROTING 2024-2027

1. Overzicht van Baten en Lasten
2. Toelichting op het overzicht van Baten en Lasten
3. Uiteenzetting Financiële Positie
4. Overzicht van geraamde Baten en Lasten per Taakveld

Lijnenspel van steigertjes en paaltjes bij het haventje van Strijenham

OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN

(Bedragen x € 1.000)	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
0 Bestuur en Ondersteuning						
lasten	2.554	2.795	3.243	3.128	3.124	3.121
batens	367	258	507	507	507	507
saldo	2.187	2.537	2.736	2.621	2.617	2.614
1 Veiligheid						
lasten	2.607	2.730	3.184	3.289	3.031	3.031
batens	31	3	0	0	0	0
saldo	2.576	2.727	3.184	3.289	3.031	3.031
2 Verkeer en vervoer						
lasten	4.645	5.130	5.462	5.530	5.363	5.382
batens	750	674	636	636	636	636
saldo	3.894	4.456	4.826	4.894	4.727	4.747
3 Economie						
lasten	5.048	7.678	2.329	2.000	3.304	325
batens	6.908	7.516	2.447	2.148	3.515	565
saldo	-1.859	162	-118	-148	-210	-240
4 Onderwijs						
lasten	3.891	4.566	5.049	4.930	4.987	5.080
batens	1.222	1.257	1.387	1.387	1.387	1.387
saldo	2.669	3.309	3.663	3.544	3.601	3.694
5 Sport, Cultuur en Recr.						
lasten	4.980	5.836	6.611	6.441	6.107	5.906
batens	668	467	466	466	466	466
saldo	4.312	5.369	6.145	5.975	5.641	5.440
6 Sociaal domein						
lasten	28.329	34.292	30.246	29.580	28.914	28.587
batens	11.486	11.296	5.754	5.594	5.894	5.894
saldo	16.842	22.996	24.492	23.986	23.020	22.693
7 Volksgezondheid en Milieu						
lasten	7.594	9.001	9.094	9.084	8.471	8.421
batens	6.468	7.308	7.239	7.239	7.389	7.389
saldo	1.127	1.693	1.855	1.845	1.082	1.032
8 VHROSV						
lasten	6.303	4.932	5.109	5.158	2.737	2.543
batens	7.819	2.874	3.850	4.066	1.871	1.670
saldo	-1.516	2.058	1.260	1.092	866	873
Saldo programma's						
lasten	65.953	76.958	70.326	69.139	66.038	62.397
batens	35.721	31.653	22.285	22.043	21.665	18.514
saldo	30.232	45.306	48.040	47.097	44.373	43.883

(Bedragen x € 1.000)	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Alg. dekkingsmiddelen						
lasten	565	268	518	518	518	518
batens	59.926	58.912	60.230	60.378	56.229	55.831
saldo	-59.360	-58.645	-59.712	-59.860	-55.711	-55.313
Overhead						
lasten	9.657	11.270	11.498	11.284	11.207	11.201
batens	321	187	221	221	221	221
saldo	9.336	11.083	11.277	11.063	10.986	10.980
Vennootschapsbelasting						
lasten	-8	0	0	0	0	0
batens	0	0	0	0	0	0
saldo	-8	0	0	0	0	0
Onvoorzien						
lasten	0	990	650	650	650	650
batens	0	0	0	0	0	0
saldo	0	990	650	650	650	650
Geraamd totaal saldo van baten en lasten						
lasten	76.167	89.486	82.992	81.591	78.413	74.766
batens	95.967	90.752	82.736	82.642	78.115	74.566
saldo	-19.800	-1.266	256	-1.050	298	200
Mutaties in de reserves						
toevoeging reserves	9.065	2.709	25	225	25	25
onttrekking reserves	820	2.251	290	0	0	0
saldo	8.245	459	-265	225	25	25
Geraamd resultaat						
lasten	85.232	92.196	83.017	81.816	78.438	74.791
batens	96.787	93.003	83.026	82.642	78.115	74.566
saldo	-11.555	-807	-9	-825	323	225

TOELICHTING OP HET OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN

Vergelijkende cijfers vorige jaren

Op grond van artikel 19 BBV worden hieronder de oorzaken gegeven van aanmerkelijke verschillen tussen de ramingen van het huidige en het vorige begrotingsjaar (na wijziging).

0. Bestuur en ondersteuning (€ 199.000)

Het nadelige verschil wordt met name veroorzaakt door een verschuiving van de geraamde lasten voor bestuurlijke ondersteuning van programma Overhead naar programma Bestuur en Ondersteuning (€ 300.000). Ook stijgen de geraamde salarislasten met € 90.000, nemen de ICT-lasten met € 30.000 toe (o.a. door de Klant Contact Monitor) en is er in 2024 een incidenteel budget voor ondersteuning van de backoffice (€ 60.000) verwerkt.

Anderzijds was er in 2023 sprake van incidentele budgetten voor het opstellen van dorpsagenda's (€ 100.000) en de participatie van jongeren (€ 25.000). Verder is in 2024 de bijdrage voor Zeeland in Stroomversnelling verschoven naar programma Economie (€ 30.000) en is er sprake van een positief saldo op de secretarieleges (€ 125.000) door het einde van de reisdocumentendip.

1. Veiligheid (€ 457.000)

Het nadelige verschil wordt met name veroorzaakt door de hogere bijdrage aan GR Veiligheidsregio Zeeland (€ 250.000) en het budget voor de pilot BOA en openbare orde en veiligheid (€ 250.000).

2. Verkeer en vervoer (€ 370.000)

Het nadelige verschil wordt veroorzaakt door (1) een stijging van de geraamde salarislasten (€ 125.000), (2) de hogere bijdrage aan het waterschap op grond van de Wet herverdeling wegenbeheer (€ 30.000), (3) een toename van de kapitaallasten door diverse herinrichtingen (€ 100.000), (4) een toename van het budget voor openbare verlichting door hogere energielasten (€ 50.000) en (5) de incidentele budgetten voor vervanging van de verkeerstellers / de aanschaf van een extra snelheidsinformatiedisplay (€ 30.000) en voor herstel van de bodem in de haven van Tholen (€ 25.000).

3. Economie (- € 280.000)

Het voordelige verschil wordt met name veroorzaakt door het wegvallen van de incidentele budgetten in 2023 voor maatregelen in het kader van de vitalisering van binnenstad Tholen (€ 75.000), het beleefbaar maken van de Verdronken Stad Reymerswaal (€ 150.000) en acties naar aanleiding van het uitgevoerde arbeidsmarktonderzoek (€ 100.000). Verder is in 2024 een toename van de baten toeristen- en forensenbelasting (€ 100.000) verwerkt.

Daar tegenover stijgt de bijdrage voor Zeeland in Stroomversnelling met € 60.000 (waarvan € 30.000 afkomstig is van programma Bestuur en Ondersteuning), stijgen de geraamde salarislasten met € 40.000 en is in 2024 een incidenteel budget van € 30.000 voor de nieuwe website van "Eiland Tholen" verwerkt.

4. *Onderwijs (€ 353.000)*

Het nadelige verschil wordt met name veroorzaakt door (per saldo) hogere investeringslasten voor scholenbouw (€ 130.000). Ook is er sprake van een hogere bijdrage aan GR SWVO (€ 230.000) voor uitvoering van het leerlingenvervoer als gevolg van hogere tarieven naar aanleiding van de recente aanbesteding.

5. *Sport, cultuur en recreatie (€ 776.000)*

Het nadelige saldo wordt met name veroorzaakt door incidentele budgetten in 2024 voor:

- De ondersteuningsregeling gemeentelijke monumenten (€ 200.000);
- Werkzaamheden gericht op ontvangst van riviercruisepassagiers (€ 50.000);
- De uitdeelactie van bomen voor aanplant in voortuinen (€ 50.000);
- Het opstellen van een landschapsontwikkelingsplan (€ 50.000);
- Het amendement extra impuls kleine speeltuinen (€ 40.000);
- De 2-jarige pilot sinusmaaïen (€ 25.000);
- Vergroting van de biodiversiteit (€ 10.000).

Daarnaast is er een stijging van de geraamde salarislasten met € 160.000), valt de subsidie aan stichting Bibliotheek Oosterschelde € 120.000 hoger uit (o.a. door een doelsubsidie van € 75.000) en stijgen de afschrijvingslasten met betrekking tot het zwembad in Sint-Maartensdijk met € 55.000, doordat er in 2024 voor de eerste keer over een volledig jaar wordt afgeschreven.

6. *Sociaal domein (€ 1.496.000)*

Het nadelige verschil wordt met name veroorzaakt door:

- Het transformatiebudget voor het voorliggend veld (€ 325.000);
- De hogere bijdrage van € 625.000 aan GR SWVO voor uitvoering van de Wmo, met name voor de regiotaxi (€ 200.000) en de huishoudelijke hulp (€ 425.000);
- Formatie-uitbreiding op diverse beleidsterreinen op basis van de kadernota 2024 (€ 550.000);
- Geraamde salarislasten voor de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne (€ 250.000);
- De verhoging van het budget voor het verstrekken van uitkeringen Participatiewet met € 150.000;
- Het budget voor vervanging van meubilair in Meulvliet en De Wellevaete (€ 40.000);

Anderzijds daalt de bijdrage aan GR GGD Zeeland voor uitvoering van de Jeugdwet met € 500.000.

7. *Volksgezondheid en milieu (€ 162.000)*

Het nadelige verschil wordt met name veroorzaakt door de in 2024 verwerkte budgetten voor (1) de stimuleringsregeling verduurzaming gebouwen (€ 250.000), (2) duurzaamheidsmaatregelen aan gemeentelijke gebouwen (€ 100.000), (3) klimaatadaptatie (€ 50.000) en (4) Zeeuws Energieakkoord / Regionale Energiestrategie (€ 50.000). Verder stijgt de bijdrage aan GR RUD Zeeland met € 30.000 en stijgen de geraamde salarislasten met € 150.000.

Anderzijds vallen de incidentele budgetten uit 2023 voor uitvoering van het klimaatakkoord weg (€ 270.000). Ook is de aanwending van de voorziening afvalstoffenheffing in 2024 € 120.000 hoger; om de tarieven afvalstoffenheffing (en daarmee de woonlasten) de komende jaren beter te kunnen egaliseren heeft u de kostendekking in 2023 eenmalig verlaagd naar 90% en is de geraamde aanwending van de voorziening verlaagd naar nihil. Tenslotte valt de compensabele btw op het taakveld afval door de hogere lasten in 2024 iets hoger uit.

8. *VHROSV (- € 799.000)*

Het voordelige verschil wordt met name veroorzaakt door het wegvallen van de incidentele budgetten in 2023 voor:

- De implementatie van de Omgevingswet (€ 540.000);
- De afwaardering van het aangekochte perceel grond te Tholen (€ 150.000);
- ISV-bodem en Smerdiek-West (€ 55.000, respectievelijk € 250.000);
- De handhaving in verband met permanente (illegale) bewoning van recreatiewoningen (€ 100.000);
- De herinrichting van het woonwagenkamp aan de Oudelandsedijk te Tholen (€ 200.000);

Anderzijds zijn er in 2024 budgetten verwerkt voor juridisch advies bij handhaving en complexe ruimtelijke projecten (€ 110.000, respectievelijk € 60.000) en de tijdelijke aanstelling van een projectleider (€ 95.000). Verder stijgen de geraamde salarislasten met € 220.000, o.a. door formatie-uitbreiding op basis van de kadernota 2024..

Algemene dekkingsmiddelen (€ -1.067.000)

Het voordelige verschil wordt met name veroorzaakt door een hogere uitkering gemeentefonds (€ 3.785.000) en hogere baten OZB (€ 115.000).

Anderzijds dalen in 2024 de baten hondenbelasting met € 40.000, stijgt de bijdrage aan GR Sabewa Zeeland met € 90.000 en is het voordeel op taakveld treasury € 2.700.000 lager. Dit laatste komt omdat in de programma-begroting 2024 geen rekening gehouden is met een dividendraming ZEH.

Overhead (€ 194.000)

Het nadelige verschil wordt met name veroorzaakt door hogere ICT-ramingen op basis van de kadernota 2024 (€ 110.000, o.a. voor informatieveiligheid), een hogere bijdrage aan GR ICT WBW (€ 115.000) en de geraamde dotatie aan de voorziening spaarverlof (€ 130.000). Tevens is een incidenteel budget van € 230.000 verwerkt voor inhuur van personeel ter vervanging van de medewerkers, belast met de crisinoodopvang en de opvang van ontheemden uit Oekraïne (dekking door aanwending van de reserve Oekraïne-middelen).

Daar tegenover staan lagere ramingen als gevolg van het wegvallen van incidentele budgetten uit 2023 voor Tholen met de tijd mee (€ 185.000) en aanpassingen aan het gemeentehuis (€ 200.000).

Ramingsgronden

De belangrijkste financiële uitgangspunten die wij hebben gehanteerd bij het samenstellen van de programmabegroting 2024 en de meerjarenraming 2025-2027 worden hieronder vermeld:

- Om bij de toezichthouder in aanmerking te komen voor repressief toezicht (controle achteraf) dient de begroting structureel en reëel in evenwicht te zijn. Dit is het geval. De laatste twee jaren van de meerjarenraming laten echter een tekort zien. Het presenteren van een niet-sluitende meerjarenraming past eigenlijk niet in het voor gemeenten gebruikelijke degelijke financieel beleid. De VNG vindt dit onder de huidige omstandigheden echter een verantwoorde keuze, vooral omdat de gesprekken met het inmiddels demissionaire kabinet hierover nog niet zijn afgerond.
- De raming van de Uitkering Gemeentefonds is gebaseerd op de Meicirculaire 2023. Gemeenten en Rijk hebben een principeakkoord bereikt over het financiële kader voor de Hervormingsagenda Jeugd. In totaal is voor € 1,36 miljard in 2024 en € 859 miljoen in 2025 aan het gemeentefonds toegevoegd voor jeugdzorg. Ook zijn er middelen gereserveerd voor 2026 en verder (structureel € 300 miljoen). De beschikbaarstelling van de middelen voor de jaren 2026 en verder vindt plaats na het advies van de deskundigencommissie en de besluitvorming daarover.
Naast deze besparingsopgave die volgt uit de uitspraak van de Commissie van Wijzen, heeft het kabinet besloten tot het realiseren van een aanvullende besparing van structureel € 511 miljoen. Het rijk heeft de verantwoordelijkheid om deze besparing in te vullen met (wettelijke) maatregelen. Ook draagt het rijk het budgettaire risico ingeval (een deel van) deze maatregelen geen of niet tijdig doorgang vinden.
De VNG, het IPO en het rijk erkennen de noodzaak om op deze ontwikkelingen te anticiperen en hebben daarom aanvullende afspraken gemaakt ten aanzien van de te verwachten ruimte in de gemeentelijke begroting. Concreet betekent dit dat gemeenten in hun meerjarenraming rekening mogen houden met een aanvullende bate, die overeenkomt met een macrobedrag van € 300 miljoen vanaf 2027. Daarnaast mogen gemeenten in hun begroting rekening houden met een besparing die maximaal gelijk is aan een macrobedrag van € 511 miljoen vanaf 2027.
Voor 2026 en verder ramen we, in overeenstemming met de landelijke afspraken, een bate van € 350.000. Deze bate is gebaseerd op het macrobedrag van € 300 miljoen. Verder ramen we vanaf 2026 een besparing op de lasten voor jeugdzorg van € 350.000. Dit komt overeen met een macro-besparing van circa € 250 miljoen, zodat hier nog ruimte zit.
- De budgetten voor Jeugd en Wmo hebben we geraamd in overeenstemming met de begroting 2024 van gemeenschappelijke regeling GGD Zeeland (inclusief IJZ), respectievelijk gemeenschappelijke regeling SWVO.
- Het budget voor onvoorziene uitgaven bedraagt € 250.000. Het beschikbare budget voor de gestegen prijzen van het groot onderhoud aan onze kapitaalgoederen (€ 250.000) is voorlopig, in afwachting van de actualisatie van de onderhoudsplannen, ook toegevoegd aan de post onvoorzien. Dit geldt eveneens voor de verwachte hogere kapitaallasten (€ 150.000) door prijsstijgingen van voorgenomen investeringen.
- Wij hanteren de VZG-richtlijn, waardoor de inflatiecorrectie voor de begroting 2024 van Zeeuwse gemeenschappelijke regelingen 3,4% bedraagt;

- Aan de reserves voegen wij geen rente toe;
- Bij nieuwe investeringen rekenen we vanaf 2024 met een rente van 3,5%. Op grond van de notitie grondexploitaties van de commissie BBV wordt bij de rentetoerekening aan grondexploitaties uitgegaan van het gewogen gemiddelde rentepercentage van de bestaande leningenportefeuille naar rato van de verhouding vreemd vermogen / totaal vermogen;
- De huidige CAO voor gemeenteambtenaren loopt af per 31 december 2023. Voor 2024 hebben we rekening gehouden met een stijging van de kosten van het ambtelijk apparaat van € 650.000 (CAO-stijging, pensioenpremie, sociale lasten etc.).

Incidentele baten en lasten

Bij de wijziging van de artikelen 189 en 203 van de gemeentewet is het begrip 'evenwicht van baten en lasten' nader gedefinieerd in 'structureel en reëel evenwicht'. Het bestaan van structureel evenwicht is vast te stellen als inzicht bestaat in het deel van de baten en lasten dat structureel respectievelijk incidenteel is. Hieronder wordt een overzicht van de geraamde incidentele baten en lasten per programma weergegeven.

	2024	2025	2026	2027
Incidentele lasten				
<i>Bestuur en Ondersteuning</i>				
Inhuur ondersteuning backoffice	60.000	0	0	0
Overige diverse incidentele lasten (afzonderlijk < € 50.000)	55.000	0	0	0
<i>Veiligheid</i>				
Pilot BOA en OOV	250.000	250.000	0	0
Overige diverse incidentele lasten (afzonderlijk < € 50.000)	0	7.000	0	0
<i>Verkeer en vervoer</i>				
AMENDEMENT 13: Tijdelijke verhoging onderhoudsniveau	150.000	150.000	0	0
Overige diverse incidentele lasten (afzonderlijk < € 50.000)	95.000	30.000	0	0
<i>Economie</i>				
Bijdrage Stichting Tholen beter bekend	62.000	62.000	0	0
Overige diverse incidentele lasten (afzonderlijk < € 50.000)	60.000	30.000	30.000	0
<i>Sport, Cultuur en Recreatie</i>				
Ondersteuningsregeling gemeentelijke monumenten	200.000	200.000	200.000	0
Doelsubsidie Bibliotheek Oosterschelde	75.000	75.000	0	0
Opstellen landschapsonwikkelingsplan	50.000	0	0	0
Actieplan bomen (uitdeelactie)	50.000	50.000	0	0
Cofinanciering belevingsconcept Verdonken stad Reymerswaal	100.000	100.000	0	0
Projectleiding riviercruises	50.000	0	0	0
Overige diverse incidentele lasten (afzonderlijk < € 50.000)	214.000	95.000	0	0
<i>Sociaal domein</i>				
Toegankelijkheid gemeentelijke gebouwen	115.000	125.000	0	0
Consulent inburgering en medewerker spreekuur vluchtelingen	106.000	0	0	0
Beleidsondersteuning participatiewet, inburgering en asielbeleid	90.000	90.000	0	0
Consulent jeugd	80.000	0	0	0
Buurtpedagoog en praktijkondersteuning	75.000	0	0	0
Inzet praktijkondersteuning (POH)	50.000	25.000	0	0
Transformatiebudget voorliggend veld: WijZijn Traverse	200.000	200.000	200.000	0
Transformatiebudget voorliggend veld: dorpsloketten	125.000	125.000	125.000	0
Beleidsondersteuning zorg en veiligheid	90.000	0	0	0
Overige diverse incidentele lasten (afzonderlijk < € 50.000)	60.000	0	0	0

	2024	2025	2026	2027
<i>Volksgesondheid en Milieu</i>				
Bewegingsonderwijs	50.000	50.000	0	0
Uitvoering extra bodemtaken (basistaken)	50.000	50.000	0	0
Uitvoeringsbudget visie energiebalans	125.000	125.000	0	0
Verduurzamingsmaatregelen gemeentelijke gebouwen	100.000	100.000	0	0
Stimuleringsproject verduurzaming gebouwen (sport, kerken en cultuur)	250.000	250.000	0	0
Overige diverse incidentele lasten (afzonderlijk < € 50.000)	103.000	83.000	48.000	0
<i>VHROSV</i>				
Projectleider scholenbouw	95.000	0	0	0
Amendement 3: experimenteerbudget knelpunten woningmarkt	75.000	0	0	0
Juridisch advies bij complexe ruimtelijke projecten	60.000	60.000	0	0
Juridisch advies bij handhaving	110.000	110.000	0	0
Overige diverse incidentele lasten (afzonderlijk < € 50.000)	62.000	55.000	0	0
<i>Overhead</i>				
Inhuur ivm vervanging opvang Oekraïne	230.000	0	0	0
Cloudmigratie applicatie koppeling landelijke voorzieningen (Enable U)	80.000	0	0	0
Budget informatiebeveiliging	95.000	0	0	0
Overige diverse incidentele lasten (afzonderlijk < € 50.000)	110.000	55.000	0	0
<i>Mutaties in reserves</i>				
	0	200.000	0	0
Totaal incidentele lasten	4.057.000	2.752.000	603.000	0
	2024	2025	2026	2027
Incidentele baten				
<i>Mutaties in reserves</i>	290.000			
Totaal incidentele baten	290.000			
Saldo incidentele baten en lasten	3.767.000	2.752.000	603.000	0

Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves

Hieronder wordt een overzicht van de beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves weergegeven.

	2024	2025	2026	2027
Toevoegingen (lasten)				
Reserve flankerend personeelsbeleid	25.000	25.000	25.000	25.000
Totaal	25.000	25.000	25.000	25.000
Onttrekkingen (baten)				
	-	-	-	-
Totaal	0	0	0	0
Saldo	25.000	25.000	25.000	25.000

Structureel begrotingssaldo / structurele exploitatieruimte

Door het betrekken van het saldo van incidentele baten en lasten bij het begrotingssaldo met de cijfers uit het overzicht van baten en lasten wordt inzicht gegeven in het structureel begrotingssaldo.

	2024	2025	2026	2027
Geraamd totaal saldo van baten en lasten	-255.587	1.050.150	-298.025	-199.723
Mutaties in reserves	-265.000	225.000	25.000	25.000
Geraamd resultaat	9.413	825.150	-323.025	-224.723
Waarvan incidentele baten en lasten	3.767.000	2.752.000	603.000	0
Structureel begrotingssaldo	3.776.413	3.577.150	279.975	-224.723
Post onvoorzien	650.000	650.000	650.000	650.000
Structurele exploitatieruimte	4.426.413	4.227.150	929.975	425.277

UITEENZETTING FINANCIËLE POSITIE EN TOELICHTING

Algemeen

De term financiële positie kan worden gedefinieerd als het vermogen van de gemeente Tholen in relatie tot de exploitatie, met inachtneming van de risico's. Deze term is daarom een breder begrip dan het vermogen, maar is ook een breder begrip dan het weerstandsvermogen. Het weerstandsvermogen richt zich namelijk alleen op de mogelijkheden tot het opvangen van onverwachte tegenvallers. De uiteenzetting van de financiële positie maakt duidelijk hoe de gemeente er financieel voor staat.

Financiële positie

Op grond van het BBV dient meerjarig een verplichte basisset aan financiële kengetallen opgenomen te worden. Voor de kengetallen wordt verwezen naar de paragraaf "Weerstandsvermogen en risicobeheersing". De kengetallen geven gezamenlijk op eenvoudige wijze inzicht in de financiële positie.

Programmabegroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027

Op basis van de vastgestelde kadernota 2024 hebben wij de programmabegroting 2024 en de meerjarenraming 2025-2027 opgesteld. De meerjarenraming laat de volgende positieve saldi zien (bedragen x € 1.000):

Programmabegroting	2024	2025	2026	2027
Saldo	-9	-825	323	225

Investeringsplanning

Hieronder wordt het totaal van de investeringplanningen 2024 t/m 2027 weergegeven (bedragen x € 1.000):

	2024	2025	2026	2027
Geplande investeringen	6.329	3.245	5.673	1.932

Voor een gedetailleerd overzicht van de geplande investeringen voor de jaren 2024 tot en met 2027 wordt verwezen naar de bijlage "Investeringsplanning 2024-2027". Om te zorgen dat de kosten van de investeringen ten laste komen van burgers en bedrijven die er profijt van hebben, is vanaf 2017 de systematiek van activering en afschrijving voor alle investeringen gelijk getrokken: ook investeringen met een maatschappelijk nut (bijv. rehabilitaties van wegen) worden geactiveerd en over de verwachte toekomstige gebruiksduur afgeschreven. Daarmee wordt tegelijkertijd een betere vergelijkbaarheid tussen gemeenten verkregen.

Ontwikkeling van de schuldpositie

Hieronder wordt de ontwikkeling van de schuldpositie weergegeven:

	Tholen R 2022	Tholen B 2023	Tholen B 2024	Kritische norm
Netto schuldquote: netto schuld / exploitatie (%)	23%	65%	71%	130%

Voor een gedetailleerde uiteenzetting wordt verwezen naar de paragraaf "Weerstandsvermogen en risicobeheersing".

Stand en verloop van de reserves

Hieronder wordt het (meerjarig) verloop van de reserves weergegeven:

OVERZICHT VERLOOP STAND RESERVES					
periode 1 januari 2024 / 1 januari 2028					
1	2	3	4	5	6
NAAM RESERVE	saldo per 1 januari 2024	saldo per 1 januari 2025	saldo per 1 januari 2026	saldo per 1 januari 2027	saldo per 1 januari 2028
<i>Reserves</i>					
<i>1a. Algemene reserves</i>					
Algemene reserve (vrij besteedbaar)	3.507.000	3.507.000	3.507.000	3.507.000	3.507.000
Idem (niet vrij besteedbaar)	33.459.000	33.459.000	33.659.000	33.659.000	33.659.000
Begrotingssaldo	807.000	816.000	1.641.000	1.318.000	1.093.000
<i>1d. Overige bestemmingsreserves</i>					
PZEM-dividend	4.574.000	4.574.000	4.574.000	4.574.000	4.574.000
Investeringsfonds samenleving	274.000	274.000	274.000	274.000	274.000
Rekenkamercommissie	42.000	42.000	42.000	42.000	42.000
Studiefaciliteiten	387.000	387.000	387.000	387.000	387.000
Flankerend personeelsbeleid	108.000	133.000	158.000	183.000	208.000
ISV	17.000	17.000	17.000	17.000	17.000
Oekraïne-middelen	290.000	-	-	-	-
Totaal reserves	43.465.000	43.209.000	44.259.000	43.961.000	43.761.000
<i>Mutaties</i>		<i>-256.000</i>	<i>1.050.000</i>	<i>-298.000</i>	<i>-200.000</i>

De reservepositie van de gemeente blijft de komende jaren stabiel rond de € 44 miljoen.

Stand en verloop van de voorzieningen

Hieronder wordt het (meerjarig) verloop van de voorzieningen weergegeven:

OVERZICHT VERLOOP STAND VOORZIENINGEN					
periode 1 januari 2024 / 1 januari 2028					
1	2	3	4	5	6
NAAM VOORZIENING	saldo per 1 januari 2024	saldo per 1 januari 2025	saldo per 1 januari 2026	saldo per 1 januari 2027	saldo per 1 januari 2028
<u>Voorz. voor verplichtingen, verliezen en risico's</u>					
Pensioenen (vml.) wethouders	2.992.000	2.964.000	2.936.000	2.908.000	2.880.000
Spaarverlof	445.000	575.000	692.000	796.000	887.000
<u>Onderhoudsegalisatievoorzieningen</u>					
Groot onderhoud havens	451.000	491.000	424.000	468.000	422.000
Groot onderhoud wegen	1.760.000	1.716.000	1.503.000	1.330.000	1.205.000
Groot onderhoud openbare verlichting	47.000	52.000	49.000	46.000	43.000
Groot onderhoud gebouwen	70.000	162.000	170.000	188.000	203.000
<u>Voorz. toekomstige vervangingsinvesteringen</u>					
Vervangingsinvesteringen riolering	1.354.000	1.299.000	1.243.000	1.188.000	1.133.000
<u>Beklemden middelen van derden met spec. aanw.richting</u>					
Riolering	356.000	344.000	332.000	320.000	308.000
Afvalstoffenheffing	271.000	150.000	118.000	22.000	12.000
Begraafplaatsen	281.000	272.000	263.000	254.000	245.000
Totaal voorzieningen	8.027.000	8.025.000	7.730.000	7.520.000	7.338.000
<i>Mutaties</i>		<i>-2.000</i>	<i>-295.000</i>	<i>-210.000</i>	<i>-182.000</i>

Weerstandsvermogen

Bij het proces "Tholen (financieel) in balans" is besloten dat wij vanaf 2020 een ratio weerstandsvermogen nastreven van minimaal 1,5. De ratio weerstandsvermogen is voor 2024 berekend op 14,3. Voor een verdere toelichting wordt verwezen naar de paragraaf "Weerstandsvermogen en risicobeheersing".

Woonlastendruk

Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) publiceert jaarlijks een 'Atlas van de lokale lasten'. Hierin is onder andere een overzicht opgenomen van het gemiddelde lastenniveau in alle gemeenten in Nederland. In dit overzicht stond de gemeente Tholen in 2023, in de rangorde van 'goedkoop' naar 'duur', voor wat betreft de meerpersoonshuishoudens op plaats 34 (2022: 39). De gemiddelde woonlasten in Nederland bedragen in 2023 voor een meerpersoonshuishouden (eigenaar en gebruiker) € 944 en voor een eenpersoonshuishouden (eigenaar en gebruiker) € 867. Voor meer informatie verwijzen we u naar de paragraaf "Lokale heffingen".

Jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume

Onder arbeidskosten gerelateerde verplichtingen worden de aanspraken verstaan op toekomstige uitkeringen door het huidige dan wel voormalige personeel. Het BBV schrijft voor dat voor jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume geen verplichting mag worden opgenomen, gezien het feit dat het geen nuttige toevoeging is en de jaarlijkse verplichtingen worden opgenomen in de begroting en de meerjarenraming. Dit biedt voldoende garantie omdat de lasten ieder jaar globaal vergelijkbaar zijn. Om wel het benodigde inzicht te verkrijgen is de eis gesteld om deze verplichtingen in de toelichting op de financiële positie op te nemen. De jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume betreffen met name de overlopende verlofaanspraken (ca. € 500.000).

Geprognosticeerde begin- en eindbalans

Met het oog op een betere raming en beheersing van het EMU-saldo wordt in artikel 20 BBV voorgeschreven dat bij de uiteenzetting van de financiële positie een geprognosticeerde balans voor het begrotingsjaar wordt opgenomen. Op grond van artikel 22, lid 1 BBV dient dit ook voor de drie jaren volgend op het begrotingsjaar te geschieden. Met het opnemen van een geprognosticeerde balans, ook in de meerjarenraming, krijgt uw raad meer inzicht in de ontwikkeling van onder meer investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen en in de financieringsbehoefte. De geprognosticeerde balans voor het begrotingsjaar en de meerjarenraming bevat tenminste de posten die nodig zijn om het gemeentelijke aandeel in het EMU-saldo te kunnen afleiden: de som van de mutaties van de vaste en vlottende financiële activa minus de som van de mutaties van de vaste en vlottende schuld.

Activa	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Vaste activa							
Materiële vaste activa	55.887.000	58.910.000	88.520.000	90.342.000	89.232.000	90.484.000	87.961.000
Immateriële vaste activa	1.332.000	1.260.000	1.201.000	1.067.000	938.000	812.000	687.000
Financiële vaste activa							
<i>Kapitaalverstrekingen</i>	300.000	2.494.000	4.894.000	4.894.000	4.894.000	4.894.000	4.894.000
<i>Leningen aan verbonden partijen</i>	2.002.000	2.075.000	2.075.000	2.075.000	2.075.000	2.075.000	2.075.000
<i>Overige langlopende leningen u/g</i>	1.200.000	1.281.000	1.281.000	2.031.000	2.031.000	2.031.000	2.031.000
<i>Overige uitzettingen</i>	2.763.000	2.763.000	2.763.000	2.763.000	2.763.000	2.763.000	2.763.000
Totaal vaste activa	63.484.000	68.783.000	100.734.000	103.172.000	101.933.000	103.059.000	100.411.000
Vlottende activa							
Voorraden (bouwgrondexploitatie)	11.266.000	11.534.000	12.643.000	9.456.000	6.322.000	3.868.000	3.563.000
Voorraden (gereed product)	0	0	0	0	0	0	0
Vorderingen	27.757.000	30.739.000	8.739.000	8.739.000	8.739.000	8.739.000	8.739.000
Liquide middelen	101.000	1.246.000	1.246.000	1.246.000	1.246.000	1.246.000	1.246.000
Overlopende activa	998.000	6.503.000	6.503.000	6.503.000	6.503.000	6.503.000	6.503.000
Totaal vlottende activa	40.122.000	50.022.000	29.131.000	25.944.000	22.810.000	20.356.000	20.051.000
Totaal activa	103.606.000	118.805.000	129.865.000	129.116.000	124.743.000	123.415.000	120.462.000

Passiva	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
<u>Eigen vermogen</u>							
Eigen vermogen	26.035.000	45.836.000	43.465.000	43.209.000	44.259.000	43.961.000	43.761.000
Totaal eigen vermogen	26.035.000	45.836.000	43.465.000	43.209.000	44.259.000	43.961.000	43.761.000
<u>Vreemd vermogen</u>							
Voorzieningen	9.360.000	9.498.000	8.027.000	8.025.000	7.730.000	7.520.000	7.338.000
Langlopende schulden	59.853.000	55.715.000	51.578.000	46.141.000	42.204.000	38.266.000	34.329.000
Totaal vreemd vermogen	69.213.000	65.213.000	59.605.000	54.166.000	49.934.000	45.786.000	41.667.000
<u>Vlottende passiva</u>							
Kortlopende schulden	3.191.000	3.012.000	22.051.000	26.997.000	25.806.000	28.924.000	30.290.000
Overlopende schulden	5.167.000	4.744.000	4.744.000	4.744.000	4.744.000	4.744.000	4.744.000
Totaal vlottende passiva	8.358.000	7.756.000	26.795.000	31.741.000	30.550.000	33.668.000	35.034.000
Totaal passiva	103.606.000	118.805.000	129.865.000	129.116.000	124.743.000	123.415.000	120.462.000

Naast het belang van de geprognosticeerde balans voor de raming en beheersing van het EMU-saldo zijn bovengenoemde cijfers tevens benut als input voor de kengetallen omtrent de financiële positie (zie paragraaf "Weerstandsvermogen en risicobeheersing").

EMU-saldo

Het BBV vereist eveneens dat in de uiteenzetting van de financiële positie een berekening van het aandeel van de gemeente in het EMU-saldo over het vorige begrotingsjaar, de berekening van het geraamde bedrag van het begrotingsjaar en de berekening van het geraamde bedrag over de drie jaren volgend op het begrotingsjaar, wordt opgenomen (artikel 23). Het EMU-saldo is het saldo van de inkomsten en uitgaven van de totale overheid. Dit EMU-saldo wijkt nogal af van het begrip exploitatiesaldo waarmee lokale overheden werken. Nederland moet jaarlijks haar EMU-saldo verstrekken aan de Europese Unie. Bij een dreigende overschrijding van een EMU-tekort van 3% van het bruto binnenlands product (bbp) dienen het Rijk en lokale overheden maatregelen te treffen om het tekort terug te brengen binnen de toegestane marges. Met het Rijk is een tekortnorm voor het EMU-saldo van de decentrale overheden afgesproken. Deze bedraagt voor 2023 -0,40% van het bruto binnenlands product (bbp). Het aandeel voor de gemeenten betreft -0,27% van het bbp.

	Omschrijving (bedragen x € 1.000)	2024	2025	2026	2027
	Exploitatiesaldo voor mutaties reserves	-256	1.050	-298	-200
+	Afschrijvingen	3.363	3.354	3.419	3.451
+	Bruto dotaties aan de post voorzieningen	2.606	2.592	2.579	2.566
-	Uitgaven aan investeringen	6.329	3.245	5.673	1.932
+	De op investeringen in mindering gebrachte bijdragen	1.279	1.129	1.129	1.129
-	Uitgaven grondexploitatie etc.	1.418	1.259	1.149	273
+	Verkoopopbrengsten van grond	4.605	4.394	3.604	578
-	Boekwinst op grondverkoop	-	-	-	-
-	Betalingen ten laste van voorzieningen	2.609	2.887	2.791	2.748
	Berekend EMU-saldo	1.241	5.128	820	2.571

OVERZICHT VAN DE GERAAMDE BATEN EN LASTEN PER TAAKVELD

Op grond van het gewijzigde Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) dient vanaf 2017 een overzicht gegeven te worden van de geraamde baten en lasten per taakveld. Hieronder wordt dit overzicht weergegeven:

Taakveld	Lasten	Baten	Saldo
0.1 Bestuur	1.728.600	-	-1.728.600
0.2 Burgerzaken	1.514.000	507.000	-1.007.000
0.4 Overhead	11.498.100	221.000	-11.277.100
0.5 Treasury	53.037	438.000	384.963
0.61 OZB woningen	460.000	3.266.000	2.806.000
0.62 OZB niet-woningen	-	2.593.000	2.593.000
0.63 Parkeerbelasting	-	6.000	6.000
0.64 Belastingen overig	5.000	52.000	47.000
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	-	53.875.000	53.875.000
0.8 Overige baten en lasten	650.000	-	-650.000
0.10 Mutaties reserves	25.000	290.000	265.000
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	-	-	-
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	2.344.800	-	-2.344.800
1.2 Openbare orde en veiligheid	839.000	-	-839.000
2.1 Verkeer en Vervoer	4.929.200	312.000	-4.617.200
2.2 Parkeren	23.100	-	-23.100
2.3 Recreatieve havens	138.150	106.000	-32.150
2.4 Economische havens en waterwegen	371.400	217.600	-153.800
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	1.881.892	1.881.892	-
3.3 Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	242.900	-	-242.900
3.4 Economische promotie	204.000	565.000	361.000
4.2 Onderwijshuisvesting	2.704.700	480.000	-2.224.700
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	2.344.400	906.500	-1.437.900
5.1 Sportbeleid en activering	332.000	4.000	-328.000
5.2 Sportaccommodaties	1.973.400	333.300	-1.640.100
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	401.400	7.500	-393.900
5.4 Musea	352.400	-	-352.400
5.5 Cultureel erfgoed	719.000	20.600	-698.400
5.6 Media	510.800	-	-510.800
5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie	2.322.100	101.000	-2.221.100

Taakveld	Lasten	Baten	Saldo
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	3.468.600	92.200	-3.376.400
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	2.144.000	-	-2.144.000
6.3 Inkomensregelingen	7.971.900	5.502.000	-2.469.900
6.4 WSW en beschut werk	2.282.000	-	-2.282.000
6.5 Arbeidsparticipatie	823.500	-	-823.500
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	815.000	-	-815.000
6.71a Hulp bij het huishouden (WMO)	2.967.000	-	-2.967.000
6.71b Begeleiding (WMO)	2.042.000	-	-2.042.000
6.71c Dagbesteding (WMO)	1.090.000	-	-1.090.000
6.71d Overige maatwerkarrangementen (WMO)	-	160.000	160.000
6.72a Jeugdhulp begeleiding	797.500	-	-797.500
6.72b Jeugdhulp behandeling	538.000	-	-538.000
6.72c Jeugdhulp dagbesteding	415.000	-	-415.000
6.72d Jeugdhulp zonder verblijf overig	208.000	-	-208.000
6.73a Pleegzorg	596.000	-	-596.000
6.73b Gezinsgericht	633.000	-	-633.000
6.73c Jeugdhulp met verblijf overig	378.000	-	-378.000
6.74a Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	1.307.000	-	-1.307.000
6.74b Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	629.000	-	-629.000
6.74c Gesloten plaatsing	258.000	-	-258.000
6.81a Beschermd wonen (WMO)	230.200	-	-230.200
6.82a Jeugdbescherming	602.000	-	-602.000
6.82b Jeugdreclassering	50.000	-	-50.000
7.1 Volksgezondheid	1.757.400	210.000	-1.547.400
7.2 Riolering	2.010.000	2.555.000	545.000
7.3 Afval	2.972.800	3.462.700	489.900
7.4 Milieubeheer	1.964.300	500.000	-1.464.300
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	389.100	511.300	122.200
8.1 Ruimte en leefomgeving	569.400	30.000	-539.400
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	3.164.984	3.265.284	100.300
8.3 Wonen en bouwen	1.374.700	554.300	-820.400
Totaal	83.016.763	83.026.176	9.413

BIJLAGEN

1. Investeringsplanning 2024
2. Investeringsplanning 2025
3. Investeringsplanning 2026
4. Investeringsplanning 2027

INVESTERINGSPLANNING 2024

OMSCHRIJVING	Globale raming	Afschrijving (in jaren)	Afschrijvingslast	Opmerkingen
I Bedrijfsmiddelen				
<i>Investerings bedrijfsvoering:</i>				
* Inrichting thuiswerkplekken	50.000,00	10,0	5.000,00	Kadernota 2023
<i>Investerings gemeentebedrijf:</i>				
* Laadpalen werkplaats	85.000,00	10,0	8.500,00	Kadernota 2024
* 2 Aanhangstrooiers	197.000,00	10,0	19.700,00	Kadernota 2021/2024
Subtotaal	332.000,00		28.200,00	
II Overige investeringen				
Wegen: reconstructies	98.263,00	25,00	3.931,00	Beleidsplan 6 december 2018
Herinrichting ged. Dalensestraat Tholen	95.000,00	25,00	3.800,00	Kadernota 2024
Knelpunten openbare ruimte (3e fase)	500.000,00	25,00	20.000,00	Amendement begroting 2022
Ontwikkeling openbare ruimte	500.000,00	25,00	20.000,00	Kadernota 2024
Komportalen op ontsluitende wegen	100.000,00	25,00	4.000,00	Kadernota 2024
Realisatie Masterplan Infra	2.100.000,00	25,00	78.000,00	Kadernota 2023/2024
Realisatie openbare toiletvoorzieningen	250.000,00	25,00	10.000,00	Kadernota 2024
Realisatie beleefpunten Linie van de Eendracht	250.000,00	25,00	10.000,00	Kadernota 2023
Renovatie molens	500.000,00	50,00	10.000,00	Kadernota 2024
Beregeningsinstallatie sportvelden	350.000,00	25,00	14.000,00	Kadernota 2024
Renovatie/aanpassing stadhuis Tholen	125.000,00	25,00	5.000,00	Kadernota 2024
Vervangingsinvesteringen riolering	627.016,00	-	-	Beleidsplan dec 2022
Verbeteringsinvesteringen riolering	231.097,00	-	-	Beleidsplan dec 2022
Vervangingsinvesteringen grondwater	89.500,00	-	-	Beleidsplan dec 2022
Verbeteringsinvesteringen grondwater	11.500,00	-	-	Beleidsplan dec 2022
Vervangingsinvesteringen gemalen	170.000,00	-	-	Beleidsplan dec 2022
Subtotaal	5.997.376,00		178.731,00	
Algemeen Totaal	6.329.376,00		206.931,00	

INVESTERINGSPLANNING 2025

OMSCHRIJVING	Globale raming	Afschrijving (in jaren)	Afschrijvingslast	Opmerkingen
<u>I Bedrijfsmiddelen</u>				
<i>Investerings gemeentebedrijf:</i>				
* Vervoermiddelen (3x)	165.000,00	10,0	16.500,00	Kadernota 2022/2024
Subtotaal	<u>165.000,00</u>		<u>16.500,00</u>	
<u>II Overige investeringen</u>				
Wegen: reconstructies	257.664,00	25,00	10.307,00	Beleidsplan 6 december 2018
Wegen: kunstwerken	289.176,00	25,00	11.567,00	Beleidsplan 6 december 2018
Openbare verlichting (2024/2025)	63.247,00	35,00	1.807,00	Beleidsplan 6 december 2018
Renovatie Calvijn	1.341.000,00	25,00	53.640,00	Kadernota 2022, blz. 24
Vervangingsinvesteringen riolering	627.016,00	-	-	Beleidsplan dec 2022
Verbeteringsinvesteringen riolering	231.097,00	-	-	Beleidsplan dec 2022
Vervangingsinvesteringen grondwater	89.500,00	-	-	Beleidsplan dec 2022
Verbeteringsinvesteringen grondwater	11.500,00	-	-	Beleidsplan dec 2022
Vervangingsinvesteringen gemalen	170.000,00	-	-	Beleidsplan dec 2022
Subtotaal	<u>3.080.200,00</u>		<u>77.321,00</u>	
Algemeen Totaal	3.245.200,00		93.821,00	

INVESTERINGSPLANNING 2026

OMSCHRIJVING	Globale raming	Afschrijving (in jaren)	Afschrijvingslast	Opmerkingen
<u>I Bedrijfsmiddelen</u>				
<i>Investerings gemeentebedrijf:</i>				
* Vervanging machines (aanhangstrooiers en rioolreinigingsmachine)	188.000,00	10,0	18.800,00	Kadernota 2023/2024
Subtotaal	188.000,00		18.800,00	
<u>II Overige investeringen</u>				
Wegen: reconstructies	139.009,00	25,00	5.560,00	Beleidsplan 6 december 2018
Wegen: kunstwerken	84.756,00	25,00	3.391,00	Beleidsplan 6 december 2018
Openbare verlichting	42.589,00	35,00	1.217,00	Beleidsplan 6 december 2018
Nieuw bouw OBS De Heenrecht O-Vossemeer	1.160.000,00	40,0	29.000,00	Kadernota 2023
Nieuw bouw BBS St Anthonius Oud-Vossemeer	1.756.000,00	40,0	43.900,00	Kadernota 2023
Nieuw bouw BBS De Ark Oud-Vossemeer	1.174.000,00	40,0	29.350,00	Kadernota 2023
Vervangingsinvesteringen riolering	627.016,00	-	-	Beleidsplan dec 2022
Verbeteringsinvesteringen riolering	231.097,00	-	-	Beleidsplan dec 2022
Vervangingsinvesteringen grondwater	89.500,00	-	-	Beleidsplan dec 2022
Verbeteringsinvesteringen grondwater	11.500,00	-	-	Beleidsplan dec 2022
Vervangingsinvesteringen gemalen	170.000,00	-	-	Beleidsplan dec 2022
Subtotaal	5.485.467,00		112.418,00	
Algemeen Totaal	5.673.467,00		131.218,00	

INVESTERINGSPLANNING 2027

OMSCHRIJVING	Globale raming	Afschrijving (in jaren)	Afschrijvingslast	Opmerkingen
<u>I Bedrijfsmiddelen</u>				
<i>Investerings gemeentebedrijf:</i>				
* Vervanging vervoermiddelen (2)	178.000,00	10,0	17.800,00	Kadernota 2024
Subtotaal	178.000,00		17.800,00	
<u>II Overige investeringen</u>				
Wegen: reconstructies	363.009,00	25,00	14.520,00	Beleidsplan 6 december 2018
Wegen: kunstwerken	153.481,00	25,00	6.139,00	Beleidsplan 6 december 2018
Openbare verlichting	108.404,00	35,00	3.097,00	Beleidsplan 6 december 2018
Vervangingsinvesteringen riolering	627.016,00	-	-	Beleidsplan dec 2022
Verbeteringsinvesteringen riolering	231.097,00	-	-	Beleidsplan dec 2022
Vervangingsinvesteringen grondwater	89.500,00	-	-	Beleidsplan dec 2022
Verbeteringsinvesteringen grondwater	11.500,00	-	-	Beleidsplan dec 2022
Vervangingsinvesteringen gemalen	170.000,00	-	-	Beleidsplan dec 2022
Subtotaal	1.754.007,00		23.756,00	
Algemeen Totaal	1.932.007,00		41.556,00	